

statistische studiën

nummer 24

1971

NAAR EEN UITBREIDING
VAN DE NATIONALE REKENINGEN

NATIONAAL INSTITUUT VOOR DE STATISTIEK

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

KONINKRIJK BELGIË

D/1971/0496/7

KONINKRIJK BELGIË
MINISTERIE VAN
ECONOMISCHE ZAKEN

NATIONAAL INSTITUUT VOOR DE STATISTIEK

STATISTISCHE STUDIËN

NUMMER 24

1971

VERKRIJGBAAR BIJ HET
**NATIONAAL INSTITUUT
VOOR DE STATISTIEK**
LEUVENSEWEG 44, BRUSSEL,
TEGEN STORTING VAN 50 F PER NUMMER
OP P.C.R. 828.26

Inhoudsopgave⁽¹⁾

Eerste deel : Beschouwingen over het huidige stelsel van nationale rekeningen.

A. Algemeen overzicht van het huidige stelsel	3
B. De rekening van de toegevoegde waarden van de natie	3
C. Overeenstemming tussen de verdeling van de toegevoegde waarden van de diverse sectoren en de traditionele voorstelling van het nationaal inkomen	7
D. Overeenstemming tussen de elementen van de toegevoegde waarden per sector en de algemene tabel der bestedingen van de natie	9
E. Andere voorstelling van het huidige rekeningenstelsel	16
F. Algemene rechtvaardiging van de nieuwe stelsels	16

Tweede deel : Het Europese stelsel van geïntegreerde economische rekeningen.

A. De basisrekeningen	19
1. Algemeen schema	19
2. Vorming van de toegevoegde waarde (Produktierekening)	21
3. Vorming van het bruto exploitatiesaldo (Exploitatierekening)	23
4. Vorming van het bruto beschikbaar inkomen (Inkomensrekening)	25
5. Vorming van het spaarsaldo (Rekening « Besteding van het inkomen »)	29
6. Kapitaalrekening	29
B. De sectoren	31
1. Nomenclatuur van de sectoren en subsectoren	31
2. Afbakening van de nationale economie	34
3. Voor de indeling in sectoren in aanmerking genomen criteria	35
4. Definitie van de institutionele eenheid	35
5. De sector « Gezinnen »	37
6. De sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen »	37
7. Sector « Kredietinstellingen »	38
8. Sector « Verzekeringsmaatschappijen »	39
9. Sector « Overheid »	40
10. Sector « Privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk »	40
11. Sector « Buitenland »	41
C. De uitbreiding van de basisrekeningen	41
1. De financiële rekeningen	42
2. Goederen- en dienstenrekening	48
3. De bijkomende tabellen van de basisrekeningen	49

Derde deel : Het stelsel van nationale rekeningen van de Verenigde Naties.

A. Algemeen schema van het boekhoudsysteem	51
B. De geconsolideerde rekeningen van de natie en de rekening buitenland	54
C. De produktierekeningen	55
D. De inkomens- en kapitaalrekeningen	58

Besluit	64
-------------------	----

(1) Overdruk uit het « Statistisch Tijdschrift » n°s 11-12/1968, 12/1969, 2/1970, 6-7/1970 en 2/1971.

Naar een uitbreiding van de nationale rekeningen ⁽¹⁾

EERSTE DEEL.

Beschouwingen over het huidige stelsel van nationale rekeningen

A. *Algemeen overzicht van het huidige stelsel.*

De nationale rekeningen, zoals voorgesteld in België, zijn opgesteld volgens de aanbevelingen van het « Standaard-stelsel van de nationale boekhouding » dat in 1958 door de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking (2) werd gepubliceerd. Wat de grondbeginselen betreft, vertoont dit systeem weinig verschil met het thans gebruikte « stelsel van de nationale rekeningen » der Verenigde Naties (3). Dit stelsel is opgebouwd rond een algemene rekening van het nationaal inkomen en van de uitgaven van de natie. Inderdaad, de andere rekeningen van het stelsel (d.w.z. de rekening van de lopende verrichtingen van de Overheid — waarvan we de verdeling in drie subsectoren voorlopig buiten beschouwing laten — de rekening van de lopende verrichtingen van de gezinnen, de rekening van de kapitaalsverrichtingen van de natie en de rekening van de verrichtingen van de natie met het buitenland) bevatten hoofdzakelijk de tegenposten van de inschrijvingen opgenomen in de basisrekening, alsmede de transferverrichtingen en de saldo-overboekingen tussen genoemde andere rekeningen (tabel 1) (zie vouwblad).

Wij beschouwen eerst de basisrekening, nl. de rekening van het nationaal inkomen en van de uitgaven van de natie. Het doel van deze rekening is heel eenvoudig: een overzicht geven van het « nationaal produkt », d.w.z. van het resultaat van de economische activiteit van de natie in de beschouwde periode, uitgeoefend door welke produktieëenheid ook.

De uitdrukking « nationaal produkt » roept onweerstaanbaar de gedachte « toegevoegde waarde » op, d.w.z. de in de beschouwde periode gecreëerde nieuwe economische waarde. Logischerwijze zou men in deze rekening dus een splitsing moeten vinden van het nationaal

produkt bij het ontstaan ervan, d.i. bij het creëren van de toegevoegde waarden. Men raakt dan ook enigszins in verwarring wanneer men in genoemde rekening enkel de verdeling van de inkomens over de produktiefactoren en de verdeling van het produkt volgens de besteding ervan, vindt.

Men kan zich dan ook voornemen :

- 1° te verduidelijken wat men de infrastructuur van de basisrekening zou kunnen noemen; hierbij kan men zich baseren op de toegevoegde waarde, gesplitst volgens de sectoren waar zij ontstaat;
- 2° de overeenstemming tussen deze toegevoegde waarden en het nationaal inkomen aan te tonen, waarbij steeds het onderscheid tussen de sectoren waar de toegevoegde waarde ontstaat, wordt in acht genomen;
- 3° op dezelfde wijze de overeenstemming tussen de toegevoegde waarden en de bestedingen van de natie aan te tonen;
- 4° de voorstelling van het rekeningenstelsel zodanig te wijzigen, dat de verrichtingen van de diverse sectoren duidelijk gescheiden zijn.

B. *De rekening van de toegevoegde waarden van de natie.*

Als eerste doel wordt beoogd een rekening samen te stellen van het nationaal produkt dat wordt gedefinieerd als een som van toegevoegde waarden.

(1) Dit artikel werd opgesteld door Mevrouw Olslaegers.

(2) O.E.C.E. - *Système normalisé de Comptabilité nationale* - édition 1958 - Paris XVI°.

(3) Nations Unies - *Système de Comptabilité nationale et tableaux connexes* - Série F, n° 2, rev. 1 et rev. 2, 1952.

Hierbij kan men uitgaan van een vereenvoudigde exploitatierekening zoals die wordt opgesteld door een produktieëenheid, of indien men verkiest, door een bedrijf. Het begrip bedrijf wordt voorlopig niet nader omschreven; er wordt alleen aan herinnerd dat hiermee onder meer ook de eenmanszaken en de overheidsbedrijven worden bedoeld.

Op de creditzijde van een dergelijke rekening wordt de waarde van de produktie geboekt, die gelijk is aan de waarde van de verkopen en van de vermeerdering van de voorraden afgewerkte produkten.

Op de debetzijde worden de exploitatiekosten geboekt: het verbruik van goederen en diensten, de beloning van de arbeid, de huur, de intresten, de indirecte belastingen en de afschrijvingen. Het verschil tussen de waarde der produktie en deze diverse lasten vormt de winst van de ondernemer. Deze winst kan de winst zijn van een eenmanszaak of van een vennootschap; in het laatste geval wordt die winst, na heffing van een belasting op de vennootschap, hetzij uitgekeerd, hetzij gereserveerd. De rekening zou er dan kunnen uitzien zoals in tabel 2 is aangegeven.

Tabel 2. — VEREENVOUDIGDE EXPLOITATIEREKENING VAN EEN PRODUKTIEËENHEID.

Verbruik van goederen en diensten	A	Verkochte produktie (tegen werkelijk op de markt toegepaste prijzen)	..
Wedden en lonen (inclusief sociale lasten)	..	Produktie aan voorraad toegevoegd	.
Intresten en nettohuur (1)	..		
Afschrijvingen	..		
Indirecte belastingen, eventueel verminderd met de subsidies	..		
Winst van de eenmanszaken	..		
Uitgekeerde winst van vennootschappen	..		
Reserveringen van vennootschappen (na heffing van de belastingen op de winsten van de vennootschappen)	..		
Belastingen op de winsten van de vennootschappen	..		
	P		P

(1) De door de bedrijven betaalde huurgelden worden beschouwd als vergoeding van het kapitaal en niet als aankopen van goederen en diensten.

De toegevoegde waarde van deze produktieëenheid, d.w.z. het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten en de waarde van de verbruikte goederen en diensten, zijnde $P - A$, wordt dus verdeeld over de diverse elementen die in aanmerking komen bij het berekenen van het « nationaal inkomen » in het stadium van de verdeling.

Door een eenvoudige optelling van de elementen met betrekking tot alle produktieëenheden, wordt voor de sector « bedrijven » een globale produktierekening verkregen.

Hoewel de sector Overheid (afgezien van de overheidsbedrijven) eigenlijk geen goederen en diensten produceert, die het voorwerp kunnen zijn van een handelsverrichting, werd toch overeengekomen aan die sector een toegerekende toegevoegde waarde toe te kennen. Volgens het standaardstelsel is de waarde van de produktieve activiteit van de Overheid gelijk aan de waarde van de door haar uitgekeerde bezoldigingen (in

speciën en in natura), vermeerderd met de toegerekende huur van de door de overheidssector gebruikte gebouwen, voor zover deze gebouwen bestemd zijn voor de administratie of voor het onderwijs.

Er wordt eveneens aangenomen dat de sector gezinnen een bepaalde produktieve activiteit uitoefent. De waarde ervan wordt geacht overeen te stemmen met het totaal bedrag van de door de gezinnen betaalde lonen en wedden. (Er zij op gewezen dat de activiteit der gezinnen, als eigenaars van woongebouwen, beschouwd wordt als een produktieve activiteit die ressorteert onder de sector bedrijven.) Door optelling van de bijdragen tot het nationaal produkt van de bedrijven, de Overheid en de gezinnen wordt een aggregaat verkregen, dat het binnenlands produkt wordt genoemd; het volstaat hieraan de waarde van de door het buitenland aan de natie betaalde netto-inkomens van de produktiefactoren toe te voegen om het nationaal produkt te kennen.

Productieverrichtingen

Lopende verrichtingen der verbruikssectoren

Verrichtingen met het buitenland

1. REKENING VAN HET NATIONAAL INKOMEN EN ZIJN BESTEDING.	2. REKENING VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN VAN DE OVERHEID.	3. REKENING VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN DER GEZINNEN.	5. REKENING VAN DE VERRICHTINGEN VAN HET BUITENLAND MET BELGIE.
<p>A Private consumptie.....</p> <p>B Overheidsconsumptie.....</p> <p>C Bruto binnenl. kapitaalvorming.</p> <p>D Verkoop v. goederen en diensten aan het buitenl. m.i.v. de ontv. inkomens.</p> <p>D' — Aank. v. goederen en diensten in het buitenland m.i.v. de bet. inkomens.</p> <p>A Ink. uit bezold. arbeid.....</p> <p>B Ondernemersinkomen toevloend aan gezinnen.....</p> <p>C Ink. uit vermogen toevloend aan gezinnen.....</p> <p>D Reserveringen der Vennootschappen.....</p> <p>E Directe belastingen der Vennootschappen.....</p> <p>F Ink. uit vermogen en ondernemersinkomen → Overheid.....</p> <p>G — Intrest der overheids-schuld.....</p> <p>H Afschrijvingen.....</p> <p>I Indirecte belastingen.....</p> <p>J — Subsidies.....</p>	<p>Overheidsconsumptie.....</p> <p>Directe belast. v. Vennootschappen.....</p> <p>Ink. uit verm. en ondernemersink. → Overheid. — Intrest overheidsschuld.</p> <p>Indirecte belastingen. — Subsidies.</p>	<p>Private consumptie.....</p> <p>Ink. uit bezoldigde arbeid. Ondernemersinkomen van gezinnen uit vermogen toevloend aan gezinnen.</p>	<p>Aankopen v. het buitenland in België m.i.v. bet. Ink. — Verkoop v. het buitenl. aan België m.i.v. ontvangen inkomens.</p>
	<p>Inkomensoverdr. M.Z. — Andere netto inkomensoverdr. a. gezinnen aan buitenland.....</p> <p>Directe belast. gezinnen. Bijdr. Maatsch. Zekerh. Inkomensoverdr. van het buitenland.....</p>	<p>Inkomensoverdr. M.Z. — Andere netto inkomensoverdrachten v. de Overheid.....</p> <p>Directe belastingen. Bijdr. Maatsch. Zekerheid. Inkomensoverdr. a. buitenland.....</p>	<p>Inkomensoverdr. a. buitenland.....</p> <p>Inkomensoverdrachten van gezinnen.....</p>
	<p>Saldo : Besparingen van de Overheid.....</p>	<p>Saldo : Besparingen der gezinnen.....</p>	<p>Saldo : Netto lening aan buitenland.....</p>

Kapitaalsverrichtingen

4. REKENING VAN DE KAPITAALSVERRICHTINGEN VAN DE NATIE.
<p>Bruto binnenlandse kapitaalvorming.....</p> <p>Reserveringen der Vennootschappen. Afschrijvingen.....</p>
<p>Besparingen van de Overheid.....</p> <p>Besparingen der gezinnen.....</p> <p>Netto kapitaalstransporten van het buitenland.....</p>
<p>Saldo : Netto lening aan het buitenland.....</p>

5. REKENING VAN DE KAPITAALSVERRICHTINGEN VAN DE NATIE.
<p>Bruto binnenlandse kapitaalvorming.....</p> <p>Reserveringen der Vennootschappen. Afschrijvingen.....</p>
<p>Besparingen van de Overheid.....</p> <p>Besparingen der gezinnen.....</p> <p>Netto kapitaalstransporten van het buitenland.....</p>
<p>Saldo : Netto lening aan het buitenland.....</p>

Een produktierekening van de natie, onderverdeeld naar sectoren waar de toegevoegde

waarde ontstaat, ziet eruit zoals aangegeven in tabel 3.

Tabel 3. — PRODUKTIEREKENING VAN DE NATIE.

SECTOR BEDRIJVEN	
<p>Wedden en lonen ten laste van de bedrijven : uitgekeerd aan ingezetenen. uitgekeerd aan niet-ingezetenen. Winsten van eenmanszaken. Intresten en nettohuur ten laste van de bedrijven, afgenomen van de toegevoegde waarde der bedrijven die ze uitkeren. Dividenden ten laste van de bedrijven, afgenomen van de toegevoegde waarde der ondernemingen die ze uitkeren. Directe belastingen der vennootschappen. Afschrijvingen. Indirecte belastingen (netto). Gereserveerde winst van de vennootschappen (overschot van de toegevoegde waarde).</p> <hr/> <p>= <i>Verdeling van de toegevoegde waarde der bedrijven.</i></p>	<p>Door de bedrijven verkochte goederen en diensten. Door de bedrijven opgeslagen produktie. — Door de bedrijven verbruikte goederen en diensten.</p> <hr/> <p>= <i>Toegevoegde waarde van de bedrijven.</i></p>
SECTOR OVERHEID	
<p>Bezoldigingen ten laste van de Overheid. Toegerekende nettohuur van de overheidsgebouwen. Afschrijvingen.</p> <hr/> <p>= <i>Verdeling van de toegevoegde waarde van de Overheid.</i></p>	<p><i>Bij overeenkomst bepaalde toegevoegde waarde.</i></p>
SECTOR GEZINNEN	
<p>Wedden en lonen ten laste van gezinnen.</p> <hr/> <p>= <i>Verdeling van de toegevoegde waarde van de gezinnen.</i></p>	<p><i>Bij overeenkomst bepaalde toegevoegde waarde.</i></p>
SECTOR BUITENLAND	
<p>Nettobezoldigingen van de arbeid afkomstig uit het buitenland : + ontvangen bezoldigingen. — betaalde bezoldigingen. Netto kapitaalvergoedingen afkomstig uit het buitenland : + ontvangen vergoedingen. — betaalde vergoedingen.</p> <hr/> <p>= <i>Verdeling van het netto-inkomen afkomstig uit het buitenland.</i></p>	<p><i>Netto-inkomen afkomstig uit het buitenland.</i></p>
<p>Verdeling van het bruto nationaal produkt tegen marktprijs.</p>	<p>Bruto nationaal produkt tegen marktprijs.</p>

In tabel 4 wordt een cijfervoorstelling verstrekt van het nationaal produkt dat wordt omschreven als een som van toegevoegde waarden, zoals rechts in tabel 3 wordt aangeduid.

Voorbehoud dient evenwel te worden gemaakt wat de sector bedrijven betreft. In principe wordt wel degelijk het verschil gemaakt tussen output en input. Er zijn echter bepaalde uitzonderingen op dit principe, die nader omschreven worden in de totnogtoe gepubliceerde methodologische uiteenzettingen.

Tabel 4. — NATIONAAL PRODUKT UITGEDRUKT IN DE VORM VAN EEN SOM VAN TOEGEVOEGDE WAARDEN.

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs van de sector bedrijven (1)	371 696	386 458	409 852	435 935	461 401	460 387	474 997	503 645
Toegevoegde waarde van de sector Overheid (2)	34 824	36 694	39 124	40 704	43 453	47 611	50 127	53 800
Toegevoegde waarde van de gezinnen (3)	4 956	5 260	5 573	5 907	6 356	6 775	7 169	7 651
<i>Bruto binnenlands produkt tegen marktprijs (4) :</i>	411 476	428 412	454 549	482 546	511 210	514 773	532 293	565 096
+ Factorinkomens ontvangen van het buitenland (5)	8 000	8 900	10 300	12 900	13 400	13 500	12 500	14 800
— Factorinkomens betaald aan het buitenland (5)	— 4 200	— 4 800	— 4 900	— 5 200	— 5 400	— 5 600	— 7 000	— 7 300
<i>Bruto nationaal produkt tegen marktprijs (6) :</i>	415 276	432 512	459 949	490 246	519 210	522 673	537 793	572 596

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs van de sector bedrijven (1)	536 269	573 841	616 430	693 170	750 586	803 781	853 938
Toegevoegde waarde van de sector Overheid (2)	55 559	59 612	66 711	72 644	82 860	91 974	101 456
Toegevoegde waarde van de gezinnen (3)	8 110	9 174	9 851	11 062	12 530	13 755	14 770
<i>Bruto binnenlands produkt tegen marktprijs (4) :</i>	599 938	642 627	692 992	776 876	845 976	909 510	970 164
+ Factorinkomens ontvangen van het buitenland (5)	14 400	14 900	15 400	17 000	19 700	22 300	23 600
— Factorinkomens betaald aan het buitenland (5)	— 8 200	— 9 500	— 10 500	— 12 100	— 12 900	— 15 500	— 16 700
<i>Bruto nationaal produkt tegen marktprijs (6) :</i>	606 138	648 027	697 892	781 776	852 776	916 310	977 064

Bron : De nationale rekeningen van België 1953-1966 en 1963-1967.

(1) Som van de bruto toegevoegde waarden tegen marktprijs, van de bedrijfstakken 1 tot 7 + de rubrieken d), e) en f) van de bedrijfstak 8 + de correctie voor investeringen met eigen arbeidskrachten + de statistische aanpassing.

(2) Som van de rubrieken a), b) en c) van de bedrijfstak 8.

(3) Rubriek g) van de bedrijfstak 8.

(4) en (6) Totalen opgenomen in de tabellen van de bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, per bedrijfstak.

(5) Bedragen opgenomen in de rubrieken D 1 en D 3 van de tabel der besteding van het nationaal produkt en waarvan het saldo eveneens voorkomt in fine op de tabel van de bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs.

C. *Overeenstemming tussen de verdeling van de toegevoegde waarden van de diverse sectoren en de traditionele voorstelling van het nationaal inkomen.*

Het valt onmiddellijk op dat de linkerzijde van de produktierekening van de natie (tabel 3), waarin de toegevoegde waarden van de diverse sectoren verdeeld worden over de produktie-

factoren, gelijkenis vertoont met de linkerzijde van rekening 1 uit tabel 1, d.i. met de traditionele tabel van het nationaal inkomen. Om van de ene voorstelling naar de andere over te gaan, volstaat het de passende hergroeperingen uit te voeren. De overeenstemming is hieronder vastgelegd in tabel 5, waarbij de nodige toelichtingen worden verstrekt.

Tabel 5. — VERDELING VAN DE ELEMENTEN VAN HET NATIONAAL INKOMEN NAAR DE SECTOREN WAAR ZE HUN OORSPRONG VINDEN.

		Rubrieken van het "nationaal inkomen" waar de beschouwde posten in voorkomen
	SECTOR BEDRIJVEN	
1.	Bezoldigingen betaald door de nationale bedrijven : aan ingezetenen ..... aan niet-ingezetenen	A =
2.	Directe belastingen van de vennootschappen (vennootschappen op aandelen of personenvennootschappen)	E
3.	Afschrijvingen van de bedrijven	H
4.	Indirecte belastingen (— subsidies) ten laste van de bedrijven	I/J
5.	Door de eenmanszaken geboekte winst voortvloeiend uit eigen economische activiteit (dus exclusief inkomen uit kapitaal, dat geacht wordt rechtstreeks aan de privé-eigenaars toe te vloeien) en vóór de heffing van de directe belastingen	B
6.	Andere inkomenselementen die hun oorsprong vinden in de toegevoegde waarde van de beschouwde bedrijven en die uitgekeerd worden :	
(a)	aan gezinnen (ingezetenen)	C
(b)	aan de Overheid	F
(c)	aan het buitenland	=
(d)	aan vennootschappen	C-D-F
6bis	Reserveringen van de vennootschappen, beschouwd als saldo van de toegevoegde waarde dezer vennootschappen	D
	SECTOR OVERHEID	
1.	Door de sector Overheid betaalde lonen en wedden : aan ingezetenen ..... aan niet-ingezetenen	A =
3.	Afschrijvingen van de Overheid	H
6. (b)	Toegerekende intresten van overheidsgebouwen	F
	+ Intrest van de overheidsschuld betaald :	
(a)	aan gezinnen (ingezetenen)	C
(b)	aan de Overheid	F
(c)	aan het buitenland	=
(d)	aan vennootschappen	C-D-F

Tabel 5 (vervolg)

		Rubrieken van het "nationaal inkomen" waar de beschouwde posten in voorkomen
	— Intrest van de overheidsschuld	G
	(Daar de overheidsschuld bij overeenkomst als onproductief wordt beschouwd, wordt de intrest ervan noch bij de toegevoegde waarde van de Overheid, noch bij het nationaal produkt gevoegd. Men mag niettemin, vermits hierdoor de toegevoegde waarde van deze sector niet wordt gewijzigd, de intrest van de overheidsschuld bijvoegen en aftrekken teneinde een zekere symmetrie tot stand te brengen in de voorstelling van de verrichtingen van de Overheid — die belangrijke bedragen in de vorm van intresten uitkeert — en van die van de bedrijven of van het buitenland.)	
	SECTOR GEZINNEN	
1.	Bezoldigingen betaald door de gezinnen :	
	aan ingezetenen	A
	aan niet-ingezetenen	=
	SECTOR BUITENLAND	
1.	Door het buitenland aan ingezetenen betaalde bezoldigingen	A
	— Door de nationale sectoren aan niet-ingezetenen betaalde bezoldigingen	=
6.	Intresten en dividenden door het buitenland uitgekeerd :	
(a)	aan gezinnen (ingezetenen)	C
(b)	aan de Overheid	F
(d)	aan bedrijven	C-D-F
(c')	— Intresten en dividenden betaald aan het buitenland door de nationale sectoren d.w.z. door :	
	de Overheid	=
	de bedrijven	=

Wanneer wij de diverse posten van deze tabel beschouwen en daarbij de nummering in de linkerkolom in acht nemen, dan stellen wij het volgende vast.

De som van de elementen van tabel 5 die het nummer (1) dragen stemt overeen met het totaal van de lonen en wedden opgenomen in de tabel van het nationaal inkomen (rubriek A).

De post (2), directe belastingen van de vennootschappen, is onveranderd in de tabel van het nationaal inkomen (rubriek E) opgenomen.

Beide posten (3), d.w.z. de door de bedrijven verrichte afschrijvingen (inclusief die op de woningen) en de door de overheid gedane afschrijvingen, vormen samen rubriek H van de tabel van het nationaal inkomen.

De in post (4) bedoelde indirecte belastingen min subsidies stemmen overeen met de algebraïsche som der rubrieken I en J van de tabel van het nationaal inkomen.

Post (5) is opgenomen onder rubriek B in de tabel van het nationaal inkomen. Deze post heeft

in beginsel betrekking op het netto-inkomen, vóór belastingheffing, dat landbouwers, handelaars, ambachtslieden, beoefenaars van vrije beroepen en doorgaans alle ondernemingen, die geen vennootschappen op aandelen zijn, uit hun activiteit trekken. Er zij opgemerkt dat de winsten van de personenvennootschappen, vermeld onder rubriek B van de tabel van het nationaal inkomen, werden berekend na heffing der directe belastingen; deze laatste zijn opgenomen in rubriek E.

Moeten nog worden behandeld: de posten (6) en (6bis). De inkomenselementen (6 a), die worden uitgekeerd aan gezinnen (ingezetenen) komen voor onder rubriek C « Inkomen uit vermogen toevloeiend aan particulieren » van de tabel van het nationaal inkomen. Zij zijn afkomstig van bedrijven (en omvatten dan ook de toegerekende huur van woongebouwen), van de overheid (zodat ook intrest van de overheidsschuld, die geen element van toegevoegde waarde is, erin begrepen is) en van het buitenland.

Zo ook behoren de aan de Overheid uitgekeerde positieve elementen (6 b), die hun oorsprong vinden in de sector bedrijven, in de sector Overheid (eventueel in de vorm van intresten van de overheidsschuld, betaald door een subsector van de Overheid aan een andere subsector) of in het buitenland, tot rubriek F « Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen toevloeiend aan de Overheid » van de tabel van het nationaal inkomen.

Wat de intresten en dividenden betreft, die door de bedrijven of door de Overheid aan het buitenland worden betaald, deze komen met het plusteken (6 c) en met het minteken (6 c') in tabel 5 voor en annuleren elkander; men treft ze dus niet meer aan in de tabel van het nationaal inkomen. Post (6 bis), tenslotte, stemt in principe overeen met rubriek D van de tabel van het nationaal inkomen.

Het geval van de door de vennootschappen geïnde inkomens uit kapitaal (6 d) is wat ingewikkelder. (Wij gebruiken de benaming « vennootschappen » en niet « bedrijven », zoals men had kunnen verwachten, omdat bij eenmanszaken, de eigenaar verondersteld wordt deze inkomens te trekken in zijn hoedanigheid van particulier). Dergelijke inkomsten worden door de vennootschappen uitgekeerd in de vorm van intresten of dividenden of worden gereserveerd. Het geldt hier uitsluitend inkomsten die door de vennootschappen werden geïnd en die hun oorsprong vinden in de toegevoegde waarde van een bedrijf, in de overheidssector of in het buitenland. Deze inkomens worden in laatste instantie uitgekeerd aan gezinnen, aan de Overheid of aan het buitenland, of blijven in de vorm van reserveringen in de sector bedrijven. Inderdaad, de uitkeringen door een bedrijf aan een ander bedrijf verdwijnen automatisch wanneer een geconsolideerde rekening van deze bedrijven wordt opgemaakt. Het gevolg hiervan is dat de elementen met index (6 d) van tabel 5 opgenomen zijn in de rubrieken C (inkomens toevloeiend aan particulieren), D (reserveringen) en F (inkomens toevloeiend aan de Overheid) van de tabel van het nationaal inkomen of opgeheven worden door een negatieve tegenwaarde (aan het buitenland betaalde factorinkomens). Wij hebben dus achtereenvolgens alle elementen van tabel 5 bekeken, behalve de negatieve post « Intrest van de overheidsschuld ». Deze laatste vindt men terug onder rubriek G in de tabel van het nationaal inkomen.

Bij bovenvermelde overeenstemming, die zeer schematisch is, werden noodzakelijkerwijs bepaalde schakeringen over het hoofd gezien, die in een algemeen overzicht niet kunnen worden geïntegreerd. Het enige doel van een dergelijke transformatie is, in grote trekken aan te tonen welke elementen van de overzichtstabel van het nationaal inkomen men moet in aanmerking nemen om de toegevoegde waarde van iedere sector te verdelen. De cijfergegevens van het nationaal inkomen ingedeeld naar sectoren waar dit inkomen zijn oorsprong vindt, zijn opgenomen in tabel 6. De moeilijkheid bestaat uiteraard in het terugvinden of afzonderen in de tabel van het nationaal inkomen van de elementen die nodig zijn om een tabel per oorsprongssector der inkomens weer samen te stellen; bij gebrek aan de nodige inlichtingen kunnen alleen maar benaderingen worden gemaakt of rubrieken worden gegroepeerd.

D. Overeenstemming tussen de elementen van de toegevoegde waarden per sector en de algemene tabel der bestedingen van de natie.

Uitgaande van een vereenvoudigde rekening der produktieëenheden (tabel 2), waarin de toegevoegde waarde van die eenheden werd bepaald, en van conventies m.b.t. de bijdrage van de andere sectoren tot het nationaal produkt, hebben wij een per sector gesplitste rekening van het nationaal produkt opgesteld (tabel 3) waarin rechts de elementen van de toegevoegde waarde (output - input) en links de verdeling van deze toegevoegde waarde over de produktiefactoren zijn opgenomen. Wij hebben vervolgens aangetoond dat de inschrijvingen links op de rekening met de traditionele tabel van het nationaal inkomen overeenstemmen (zie tabel 5).

Wij zullen nu, steeds per sector, de overeenstemming aantonen tussen de posten betreffende de geproduceerde goederen en diensten die rechts op de rekening van het nationaal produkt zijn ingeschreven en die beantwoorden aan de klassieke formules van de toegevoegde waarde, en de rubrieken van de traditionele tabel van de uitgaven van de natie. Te dien einde splitsen wij, in tabel 7, de goederen en diensten naar hun bestemming, in verbruik en investeringen. Wij wijzen er meteen op dat de verkopen van door de bedrijven geproduceerde goederen en diensten a priori zullen worden onderverdeeld in verkopen van courante goederen en diensten en verkopen van kapitaalgoederen.

Tabel 6. — VERDELING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE DER VERSCHILLENDE SECTOREN OVER DE PRODUKTIEFACTOREN.

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Sector bedrijven :															
Door de bedrijven uitgekende bezoldigingen (aan ingezetenen en niet-ingezetenen) (1)	142 722	146 053	154 657	168 225	184 288	187 211	186 751	199 082	209 709	231 721	256 433	292 206	320 770	350 186	372 423
Directe belastingen der vennootschappen (2)	7 340	6 860	6 740	8 270	8 660	7 790	7 550	9 230	10 000	11 495	11 272	14 167	17 015	18 145	20 735
Afschrijvingen ten laste van de bedrijven (3)	37 320	39 625	41 923	46 140	49 151	49 447	52 030	54 947	57 170	60 385	65 243	72 032	77 548	83 853	89 148
Indirecte belastingen — Subsidiës (4)	37 323	36 734	42 089	44 266	47 668	48 326	53 652	58 204	66 477	71 576	77 779	86 867	92 204	106 797	119 083
Inkomen van eenmanszaken en personenvennootschappen (5)	98 883	102 164	105 259	108 137	111 422	110 699	114 225	119 724	127 080	130 082	137 418	154 081	167 375	171 402	176 778
Andere al dan niet uitgekende inkomens-elementen ontstaan uit de toegevoegde waarde der bedrijven (6)	48 108	55 022	59 184	60 897	60 212	56 914	60 789	63 458	65 833	68 582	68 285	74 317	75 674	73 398	75 766
Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs van de sector bedrijven :	371 696	386 458	409 852	435 935	461 401	460 387	474 997	503 645	536 269	573 841	616 430	693 170	750 586	803 781	853 938
Sector Overheid :															
Bezoldigingen (1bis)	32 193	33 940	36 213	37 600	40 049	43 959	46 317	49 827	51 281	54 872	61 410	66 613	76 124	84 800	93 409
Afschrijvingen ten laste van de Overheid (3)	820	845	887	930	989	1 043	1 120	1 173	1 260	1 385	1 517	1 698	1 902	2 107	2 362
Toegerekende interest op de overheidsgebouwen (inclusief vrij onderwijs en gehuurde gebouwen)	1 811	1 909	2 024	2 174	2 415	2 609	2 690	2 800	3 018	3 355	3 784	4 333	4 834	5 067	5 685
Bruto toegevoegde waarde van de sector Overheid :	34 824	36 694	39 124	40 704	43 453	47 611	50 127	53 800	55 559	59 612	66 711	72 644	82 860	91 974	101 456
Sector Gezinnen :															
Bezoldigingen (1bis)	4 956	5 260	5 573	5 907	6 356	6 775	7 169	7 651	8 110	9 174	9 851	11 062	12 530	13 755	14 770
Sector buitenland :															
Inkomen uit arbeid (netto) ontvangens van het buitenland (1bis)	2 700	3 000	3 300	4 200	4 700	5 400	4 400	5 200	4 900	5 300	5 900	5 800	6 200	5 700	6 100
Andere factorinkomens (netto) ontvangens van het buitenland	1 100	1 100	2 100	3 500	3 300	2 500	1 100	2 300	1 300	100	— 1 000	— 900	600	1 100	800
BRUTO NATIONAAL PRODUKT TEGEN MARKTPRIJS :	415 276	432 512	459 949	490 246	519 210	522 673	537 793	572 596	606 138	648 027	697 892	781 776	852 776	916 310	977 064

Bron : Nationale rekeningen van België 1953-1966 en 1963-1967.
 (1) Het totaal van de bezoldigingen van de lonenarbeiders, ongevoegd aan de belastingen, is de tabel van het nationaal inkomen (rubriek A). Dit totaal wordt verminderd met de lonen uitgekend door de andere sectoren (Overheid, gezinnen, buitenland), die niet uit de tabel van de bedrijven voortvloeien.
 (2) Dit lastige inkomens-element wordt niet uit de toegevoegde waarde van de bedrijven voortgevoerd.
 (3) Dit lastige inkomens-element wordt niet uit de toegevoegde waarde van de bedrijven voortgevoerd.
 (4) De som van de afschrijvingen van de bedrijven en van de overheid vormt rubriek F van de tabel van het nationaal inkomen.
 (5) Rubriek B van de tabel van het nationaal inkomen.
 (6) Deze post kan alleen globaal en bij verschil worden berekend. Eerst werden volgende posten samengesteld :
 — het inkomen uit vermogen toevoegend aan particulieren;
 — het ondernemersinkomen en het inkomen uit vermogen toevoegend aan de Overheid (met uitzondering van de toegerekende interesten, verder in de tabel opgegeven);
 — aan het buitenland betaalde interesten en dividenden;
 — roeroverlijden van vennootschappen.
 Vervolgens werden de inkomens afgetrokken die niet uit de toegevoegde waarde van de bedrijven zijn ontstaan, d.w.z. :
 — de interesten en dividenden ontvangen van het buitenland.

Tabel 7. — VERDELING VAN DE UITGAVEN VAN DE NATIE,
NAAR DE SECTOREN DIE DE VERBRUIKTE GOEDEREN EN DIENSTEN HEBBEN VERSTREKT.

		Rubrieken van de tabel der bestedingen van de natie waarin de beschouwde posten voorkomen
TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE SECTOR BEDRIJVEN		
1.	Courante goederen en diensten, door de nationale bedrijven verkocht :	
(a)	aan andere nationale bedrijven	=
(b)	aan de Overheid	B
(c)	aan gezinnen	A
(d)	aan het buitenland (inclusief uitgaven van niet ingezetenen in België)	D
2.	Kapitaalgoederen door de nationale bedrijven verkocht :	
(a)	aan nationale bedrijven	C
(b)	aan de Overheid	C
(c)	aan het buitenland	D
3.	Aangroei van voorraden afgewerkte produkten (courante goederen of kapitaalgoederen) in de nationale bedrijven	C
4.	— Verbruik van courante goederen en diensten door de nationale bedrijven; dit stemt overeen met de algebraïsche som van volgende termen :	
	— Aankopen van courante goederen en diensten :	
(a)	bij andere nationale bedrijven	=
(b)	in het buitenland (inclusief uitgaven van Belgische ingezetenen in het buitenland voor rekening van bedrijven)	D'
(c)	+ Aangroei (positief of negatief) van de voorraden grond- en hulpstoffen	C
5.	TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE SECTOR OVERHEID	
	Bezoldigingen ten laste van de Overheid	} B
	Toegerekende huur van openbare gebouwen :	
	toegerekende intrest	
	afschrijvingen	
6.	TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE SECTOR GEZINNEN	
	Bezoldigingen ten laste van gezinnen	A
7.	NETTOPRODUKT AFKOMSTIG UIT HET BUITENLAND	
(a)	Door het buitenland aan ingezetenen betaalde bezoldigingen	D
(b)	Door het buitenland aan nationale sectoren betaalde andere factorinkomens	D
(a')	— Door nationale sectoren aan niet-ingezetenen betaalde bezoldigingen	D'
(b')	— Door nationale sectoren aan het buitenland betaalde andere factorinkomens	D'

Wanneer we de posten van deze tabel doorlopen, stellen we het volgende vast :

1. (a) De posten 1 (a) en 4 (a) annuleren elkander.
1. (b) De courante goederen en diensten, die door de Overheid werden aangekocht bij nationale bedrijven, worden teruggevonden in de overheidsconsumptie (zie tabel van de bestedingen der natie, rubriek B).
1. (c) Rubriek A (private consumptie) in de tabel van de bestedingen der natie is bijna volledig samengesteld uit courante goederen, die door privé-ingezetenen bij nationale bedrijven worden aangekocht. Alleen de uitgaven voor dienstpersoneel (cfr. post 6 hieronder) en de persoonlijke uitgaven in het buitenland behoren niet tot de produktie van de nationale bedrijven.
1. (d) Het betreft de uitvoer van goederen en diensten (inclusief de in België door niet-ingezetenen gedane uitgaven) die teruggevonden worden in rubriek D (uitvoer van goederen en diensten) van de tabel der bestedingen van de natie.
2. De laatste onderverdeling van deze post is een complement van rubriek D van de tabel der bestedingen waarvan hierboven sprake. De eerste twee onderverdelingen hebben betrekking op aankopen van vaste kapitaalgoederen bij nationale bedrijven (inclusief investeringen met eigen arbeidskrachten, eveneens in aanmerking genomen bij de berekening van de toegevoegde waarde) door bedrijven of door de Overheid.
3. Het betreft hier de aangroei (positief of negatief) van voorraden afgewerkte produkten opgeslagen bij nationale bedrijven ; deze voorraadveranderingen maken deel uit van rubriek C (bruto kapitaalvorming) van de tabel der bestedingen van de natie.

4. Het aankopen van courante goederen en diensten door de ondernemingen komt uiteindelijk neer op invoer daar post 4 (a) post 1 (a) annuleert. De post 4 (c) is opgenomen in de tabel van de bestedingen der natie onder rubriek C (bruto kapitaalvorming).
- 5/6. De elementen der toegevoegde waarde van de sector Overheid en van de sector gezinnen geven aanleiding tot een overeenkomstig verbruik in deze sectoren (rubrieken A en B van de bestedingen der natie).
7. Deze elementen komen onveranderd voor in de tabel van de bestedingen der natie, onder rubriek D.

Wanneer we de bestanddelen van de rubrieken A, B en C van de tabel der bestedingen van de natie overlopen, dan stellen we vast dat bij de omzetting van de toegevoegde waarden in bestedingselementen de persoonlijke uitgaven in het buitenland, de rechtstreeks door de Overheid in het buitenland gedane aankopen en de door de bedrijven in het buitenland gedane aankopen van kapitaalgoederen niet in aanmerking zijn genomen. Daar dezelfde elementen ontbreken om — uitgaande van de post 4 (b) — de totale invoer van goederen en diensten, samen te stellen, die in de tabel van de bestedingen der natie, met het minteken is opgenomen, mag dus worden geconcludeerd dat er overeenkomst bestaat tussen de getransformeerde tabel van de toegevoegde waarde en de tabel van de uitgaven van de natie. Zoals voor tabel 5 werd de overeenstemming tot stand gebracht, afgezien van bepaalde nuanceverschillen bij de interpretatie, die in een dergelijk overzicht niet kunnen worden geïntegreerd.

In tabel 8 worden de becijferde elementen van het nationaal produkt verstrekt volgens het in tabel 7 voorgestelde schema.

Tabel 8. — OMZETTING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE

	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Sector bedrijven :						
Overheidsconsumptie van goederen en diensten (1)	17 684	16 607	13 435	14 368	14 281	15 208
Verkopen door de bedrijven aan gezinnen (ingezetenen) (2)	285 962	298 120	311 502	323 399	346 483	345 393
Uitvoer (3)	114 200	120 200	145 000	166 800	171 200	163 800
Bruto binnenlandse kapitaalvorming (4)	68 050	75 731	77 415	91 768	97 437	86 286
— Invoer (5)	— 114 200	— 124 200	— 137 500	— 160 400	— 168 000	— 150 300
<i>Bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs van de sector bedrijven (6) :</i>	371 696	386 458	409 852	435 935	461 401	460 387
Overheidssector :						
Overheidsconsumptie die overeenstemt met de elementen der toegevoegde waarde van de overheidssector (7)	34 824	36 694	39 124	40 704	43 453	47 611
Sector gezinnen :						
Verbruik van de gezinnen, dat overeenstemt met de toegevoegde waarde van de sector (bezoldigingen van het dienstpersoneel)	4 956	5 260	5 573	5 907	6 356	6 775
Netto produkt afkomstig uit het buitenland :						
Factorinkomens ontvangen van het buitenland — factorinkomens betaald aan het buitenland	3 800	4 100	5 400	7 700	8 000	7 900
Totaal :	415 276	432 512	459 949	490 246	519 210	522 673

Bron : Nationale rekeningen van België 1953-1966 en 1963-1967
 (1) Daar het niet mogelijk is een voldoende uitgewerkte verdeling op te stellen omvat deze post meer dan de verkoop van courante goederen en diensten door de nationale bedrijven aan de Overheidssector; zij omvat namelijk bepaalde rechtstreekse aankopen van de Overheid in het buitenland (b.v. aankopen ter plaatse voor de inrichting van het buitenland), die dus moeten worden gesummeerd door een overeenkomstig negatief element onder de rubriek Invoer.
 (2) Door de inrichting van het buitenland, die niet kan worden geclassificeerd met de persoonlijke uitgaven in het buitenland, de bezoldigingen van het dienstpersoneel en de toegerekende huur voor de gebouwen van het dienstpersoneel in het buitenland.
 (3) Deze post omvat de f.o.b. uitvoer van goederen (om 't even of het kapitaalgebederen of courante goederen betreft), de uitvoer van transportdiensten en andere goederen en diensten van gezinnen in België (rubriek D van de tabel der bezettingen).
 (4) Voornamelijk de aankopen van goederen en diensten van het buitenland, maar ook de aankopen van goederen en diensten van het buitenland, maar wel in de output van buitenlandse bedrijven, is het voldoende op het niveau van de invoer een negatieve post te voorzien die deze aankopen annuleert. Deze post (rubriek C van de tabel der bezettingen) omvat vanzelfsprekend de toename van de voornamelijk afgewerkte producten en grondstoffen.

DER DIVERSE SECTOREN IN BESTEDINGSCATEGORIEËN.

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
	17 411	18 192	17 752	21 120	24 874	26 043	27 102	28 589	32 573
	358 275	377 296	393 493	415 443	452 396	485 943	528 447	567 846	596 742
	163 800	185 300	202 300	218 700	238 800	278 000	306 000	327 800	352 200
	97 211	106 257	123 624	131 578	138 660	175 984	181 837	204 146	209 123
	— 161 700	— 183 400	— 200 900	— 213 000	— 238 300	— 272 800	— 292 800	— 324 600	— 336 700
	473 997	503 645	536 269	573 841	616 430	693 170	750 586	803 731	853 938
	50 127	53 800	55 559	59 612	66 711	72 644	82 860	91 974	101 456
	7 169	7 651	8 110	9 174	9 851	11 062	12 530	13 755	14 770
	5 500	7 500	6 200	5 400	4 900	4 900	6 800	6 800	6 900
	537 793	572 596	606 133	648 027	697 892	781 776	852 776	916 310	977 064

(5) De lopende aankopen van goederen en diensten door de ondernemingen in het buitenland sedert (inclusief) dus de uitgaven van de Belgische investeringen in het buitenland, die niet worden geclassificeerd met de rechtstreekse aankopen van de Overheid in het buitenland, alsook met de rechtstreekse aankopen van kapitaalgebederen in het buitenland om de reden uiteengezet in de verwijzingen 1 en 4 hierboven.
 Deze negatieve post omvat dus de volledige f.o.b.-invoer van goederen, de invoer van transportdiensten en andere diensten en de uitgaven van Belgische ingezetenen in het buitenland.
 Deze elementen worden verstrekt in de rubriek D van de tabel der bezettingen van de Natie.
 (6) Uit de voorafragende opmerkingen blijkt dat de som van de positieve posten niet overeenstemt met de output der bedrijven.
 (7) Deze post bevat de bezoldigingen en de toegerekende huur zoals hierboven toegevoegd is. Deze post omvat niet alleen de toegerekende huur van de bedrijven, maar ook de toegerekende huur voor de schoolgebouwen van het vrij onderwijs.

E. *Andere voorstelling van het huidige rekeningenstelsel.*

Daar de toegevoegde waarden der sectoren uitgedrukt enerzijds in termen van inkomens en, anderzijds in termen van uitgaven, het mogelijk maken om hetzij de linkerzijde (nationaal inkomen), hetzij de rechterzijde (uitgaven van de natie) van de in tabel 2 opgenomen rekening 1 samen te stellen, kan worden overwogen deze rekening in vieren te splitsen en ieder deel in het kader van de overeenkomstige sector te plaatsen. Op die wijze vindt men bovenaan de rekening der lopende verrichtingen, van iedere sector, de bijdrage van laatstgenoemde tot het bruto nationaal produkt (zie tabel 9). Dit veronderstelt uiteraard een zekere aanpassing van de tegenposten in de rekeningen 2-3-4 en 5 van tabel 1. Deze voorstelling staat in feite zeer dicht bij die welke aangehouden werd in het Vereenvoudigd Stelsel van de Nationale Boekhouding (1), d.w.z. het stelsel dat op het Europese vlak het huidige standaardstelsel vooraf is gegaan. Men vond er inderdaad een rekening van de lopende verrichtingen der bedrijven, een rekening van de lopende verrichtingen van de Overheid, een rekening van de lopende verrichtingen van de gezinnen, die praktisch met de eerste drie kolommen van tabel 9 overeenstemmen, alsook een kapitaalrekening van de natie en een rekening van de verrichtingen met het buitenland, die overeenstemmen met die welke reeds zijn opgenomen in tabel 1.

Eigenlijk is het niet zonder reden dat deze twee voorstellingen van eenzelfde economische realiteit werden voorgedragen: zij vertonen beide voor- en nadelen. Indien in het huidige stelsel de verrichtingen van de sector bedrijven niet zijn ondergebracht in een duidelijk gescheiden rekening, dan wordt in genoemd stelsel toch een tabel met een algemeen overzicht van het nationaal produkt verstrekt, dat terzelfdertijd wordt beschouwd uit het oogpunt van de inkomens en uit dit van de uitgaven; in dit stelsel kan men zich bovendien tevredenstellen met zeer globale stromen, wat de raming vergemakkelijkt.

Daartegenover worden in de andere voorstelling de lopende verrichtingen van de verschillende sectoren en inzonderheid die van de sector bedrijven afzonderlijk vermeld. Dit vereist echter een vaak moeilijk uit te voeren verdeling der stromen per oorsprongs- of bestemmingssector. Verder wordt men ertoe genoopt in

verscheidene rekeningen de elementen te zoeken waarmee een algemene tabel van het nationaal produkt kan worden samengesteld.

Tabel 9 (zie vouwblad)

F. *Algemene rechtvaardiging van de nieuwe stelsels.*

Dit teruggaan naar wat tevoren werd gedaan, maakt het in feite mogelijk een uitbreiding van de nationale rekeningen tot stand te brengen die twee vormen aanneemt, waar gelukkig geen tegenstrijdigheid is in te vinden wat de basisprincipes betreft.

Deze vormen zijn :

- 1° het Europees stelsel van geïntegreerde economische rekeningen, uitgewerkt door het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen (1) ;
- 2° het herziene stelsel van nationale boekhouding uitgewerkt onder de auspiciën van de Verenigde Naties (2).

Zelfs wanneer precieze doeleinden worden nagestreefd, kunnen vanzelfsprekend diverse voorstellingen worden uitgedacht. Dit blijkt uit de talrijke fasen in de werkzaamheden die uiteindelijk tot bovengenoemde documenten hebben geleid. Het tot stand komen van een akkoord omtrent bepaalde basisprincipes belet niet dat de kwesties m.b.t. de voorstelling op uiteenlopende wijze worden benaderd.

Hoe het ook zij, de twee nieuwe stelsels bevatten een aantal constanten, namelijk :

- 1° de simultane voorstelling van rekeningen per sector en van geconsolideerde rekeningen van de natie ;
- 2° de juistere afbakening van de huidige indeling zowel in de breedte als in de hoogte, indien men zich zo mag uitdrukken. Men overweegt inderdaad een verdeling van de lopende verrichtingen in verscheidene rekeningen, een splitsing per sector van de kapitaalrekening en een vermeerdering van het aantal sectoren ;

---

(1) Bureau voor de statistiek der Europese Gemeenschappen - Système européen de Comptes économiques intégrés (SEC) - 1970.

(2) Verenigde Naties - Etudes méthodologiques, série F, n° 2, Rev. 3 - Système de Comptabilité nationale - 1970.

---

(1) O.E.C.E. Groupe d'Etude du Revenu national - Cambridge - avril 1950.

Tabel 9. — ANDERE VOORSTELLING VAN HET REKENINGENSTELSEL.

Lopende verrichtingen van de bedrijven.

1a. Gegevens afkomstig van de produktierekening van de natie	Verkoop van lopende goederen en diensten aan de overheid; Verkoop van kapitaalgoederen. Verandering der voorraden. Afschrijvingen. Uitvoer. Indirecte belastingen — Winst van eenmanszaken. — Invoer. Andere elementen van het inkomen: (Intrist overheidsschuld geïnd door vennootschappen.) (Factorinkomens betaald door het buitenland aan vennootschappen.)
1b. Gegevens afkomstig van de produktierekening van de natie	Lonen betaald aan: ingezetenen; niet-ingesetenen. Afschrijvingen. Toegerekende huur van openbare gebouwen. Intrist overheidsschuld betaald aan: ingezetenen; niet-ingesetenen; (vennootschappen). — Intrist van de overheidsschuld.
2. Andere lopende verrichtingen van de overheid	Directe belastingen der vennootschappen. Indirecte belastingen — Consumptie door de overheidssector van zijn bijdrage tot het B.N.P. Inkomens-elementen ontvangen van: bedrijven; de overheid; het buitenland. Toegerekende huur van openbare gebouwen. — Intrist van de overheidsschuld. Directe belastingen der gezinnen. Bijdragen Maatschappelijke Zekerheid. Inkomensoverdrachten aan het buitenland. Saldo = <i>Besparingen van de overheid.</i>

Lopende verrichtingen van de gezinnen.

1c. Gegevens afkomstig van de produktierekening van de natie	Lonen betaald aan: ingezetenen; niet-ingesetenen. Bijdrage van de sector gezinnen tot het B.N.P.
3. Andere lopende verrichtingen van de gezinnen	Aankopen van lopende goederen en diensten. Consumptie door de sector gezinnen van zijn bijdrage tot het B.N.P. Winst van eenmanszaken. Andere inkomens-elementen ontvangen van: bedrijven; de overheid; het buitenland. Overdrachten Maatschappelijke Zekerheid. Bijdragen Maatschappelijke Zekerheid. Inkomensoverdrachten aan het buitenland. Saldo = <i>Besparingen van de gezinnen.</i>

Verrichtingen met het buitenland.

1d. Gegevens afkomstig van de produktierekening van de natie	Lonen betaald door het buitenland aan ingezetenen. — Lonen betaald door de natie aan het buitenland. Andere factorinkomens betaald door het buitenland aan: de overheid; ingezetenen; (vennootschappen). — Andere factorinkomens betaald door de natie aan het buitenland.
5. Andere verrichtingen met het buitenland	Uitvoer van de natie. Invoer van de natie. Factorinkomens ontvangen van het buitenland. — Factorinkomens betaald aan het buitenland door: bedrijven; de overheid; ingezetenen. — Anders inkomens-elementen betaald aan het buitenland door: bedrijven; de overheid; de natie aan het buitenland. — Anders factorinkomens betaald door de natie aan het buitenland. Inkomensoverdrachten aan de overheid. Inkomensoverdrachten aan ingezetenen. Saldo = <i>Netto lening van de natie aan het buitenland.</i>

Kapitaalrekening.

4. Kapitaalverrichtingen	Investeringen in vaste kapitaalgoederen van: bedrijven; de overheid. Verandering der voorraden. Netto lening van de natie aan het buitenland.
	Afschrijvingen van: bedrijven; de overheid. Reserveringen van vennootschappen. <i>Besparingen van de overheid.</i> <i>Besparingen van de gezinnen.</i> <i>Kapitaaltransfers (netto) van het buitenland.</i>

Tegenkosten van gegevens van de produktierekening (eerste deel van de tabel).

Gegevens uit de produktierekening van de natie: Linkerzijde van de rekeningen: zie tabel 5. Rechterzijde van de rekeningen: zie tabel 7.

Lopende de produktierekening die voortvloeit uit de gegevens van de produktierekening van de natie (behalve de posten tussen haakjes die elkaar annuleren).

Kapitaaltransfers en saldi. Saldo = Netto lening van de natie aan het buitenland.

Sommige posten van de rekeningen "lopende verrichtingen van de overheid", "lopende verrichtingen van de gezinnen" en "verrichtingen met het buitenland" annuleren elkaar; ze zijn aangeduid met het teken /.

3° de uitbreiding van het huidige stelsel hetzij op het niveau van de produktierekeningen (door een schakel te leggen tussen laatstgenoemde en de input-outputtabellen), hetzij op het niveau van de kapitaalrekeningen (door deze aan te vullen met rekeningen waarop de wijzigingen van de financiële activa en passiva worden geboekt);

4° het preciezer behandelen van sommige problemen.

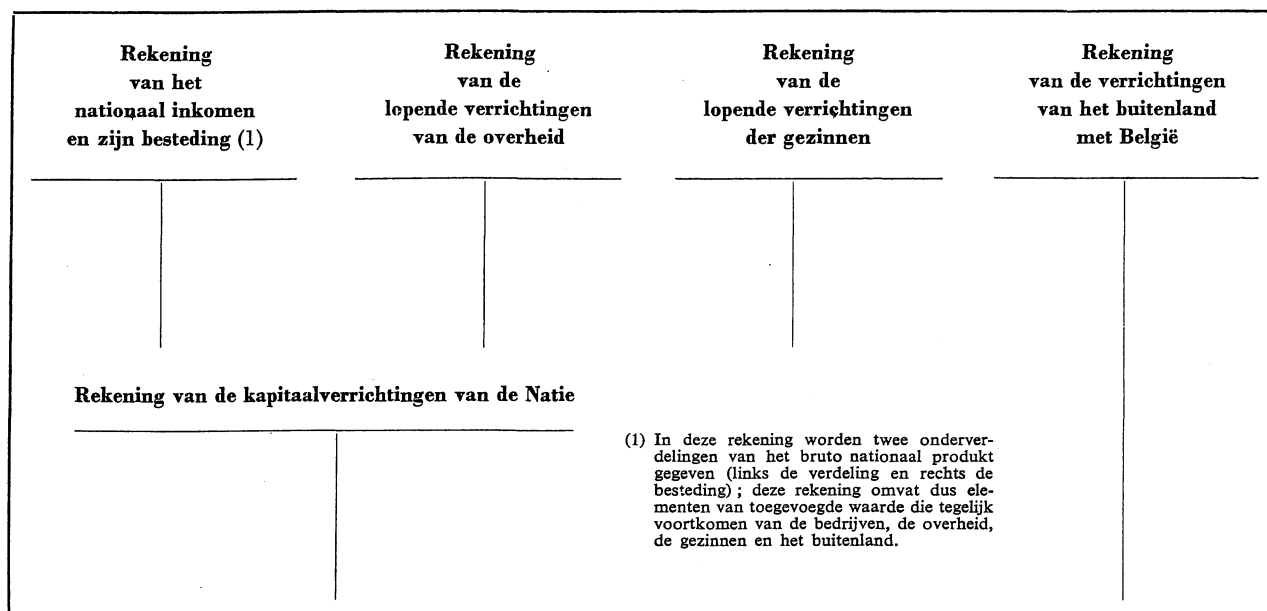
Beide nieuwe stelsels (het Europese stelsel en het herziene stelsel van nationale boekhouding) zullen achtereenvolgens aan een onderzoek worden onderworpen, waarbij aan het eerste meer aandacht zal besteed worden dan aan het tweede.

TWEEDE DEEL

Het Europese stelsel van geïntegreerde economische rekeningen ⁽¹⁾

Het stelsel van nationale rekeningen dat in het eerste deel beschreven werd omvat slechts de vijf rekeningen die in het volgende schema

zijn opgenomen (dit schema is een vereenvoudigde voorstelling van tabel 1). Op twee van deze vijf rekeningen worden er transacties geboekt van verschillende sectoren.

(1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen - Système européen de Comptes économiques intégrés (SEC) - 1970.

De oorspronkelijke in het Frans opgestelde tekst van dit artikel is gesteund op een werkdocument getiteld: «Système européen de Comptes économiques intégrés - SEC - Office statistique des Com-

munautés européennes - Mise à jour au 1er novembre 1969». Pas na de publikatie van dit artikel in het «Statistisch Tijdschrift» werd de hierboven geciteerde definitieve versie van het stelsel gepubliceerd door het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen. De aanpassing van de formulering van bepaalde principes in de nieuwe versie wijzigt echter niet de inhoud ervan.

Door middel van sommige aanpassingen is het mogelijk de lopende verrichtingen van de vier traditionele sectoren opnieuw in te delen in rekeningen die voor iedere sector geopend worden; de « produktie » bestanddelen die in

deze rekeningen voorkomen kunnen eveneens gemakkelijk geïsoleerd en op de voorgrond gesteld worden.

Men bekomt aldus tabel 9, samengevat in onderstaand schema.

Rekening van de lopende verrichtingen van de bedrijven	Rekening van de lopende verrichtingen van de overheid	Rekening van de lopende verrichtingen van de gezinnen	Rekening van de verrichtingen met het buitenland
Elementen van toegevoegde waarde afkomstig van de bedrijven	Bijdrage van de overheidssector tot het bruto nationaal produkt	Bijdrage van de sector gezinnen tot het bruto nationaal produkt	Netto-factorinkomens afkomstig uit het buitenland
	Andere lopende verrichtingen	Andere lopende verrichtingen	Andere lopende verrichtingen
Rekening van de kapitaalverrichtingen van de Natie (2)			

(2) In de rekening "Kapitaalverrichtingen van de Natie" worden, als ontvangsten, de afschrijvingsprovisies en de saldi van de besparingen die in de nationale sectoren beschikbaar zijn, opgenomen. Het overschot van de financieringsmiddelen op de kapitaalvorming komt overeen met de netto-iening van de Natie aan het buitenland.

Afgezien van het streven om de verschillende bijdragen tot de rekening totale produktie van de Natie aldus af te zonderen, werd in dit stadium geen enkele bijzondere rangschikking van de lopende verrichtingen of van de kapitaalverrichtingen beoogd.

De verleiding is echter groot — en logischerwijze zou dit ook de voorkeur verdienen — een voorstelling uit te denken zó dat de posten in de verschillende sectoren een reeks significante saldi opleveren, m.a.w. een aantal rekeningen op te zetten die met analoge kenmerken in iedere sector zouden terugkomen. Het aantal sectoren zou meteen kunnen worden vermeer-

derd om het geheel der waargenomen eenheden homogener te maken.

Deze dubbele bezorgdheid vormt de grondslag van het Europese stelsel van economische rekeningen (SEC), waarin het aantal te boeken verrichtingen wordt opgevoerd, deze systematisch worden geclassificeerd, en de definitie van de in aanmerking genomen sectoren wordt gewijzigd. Het ligt niet in onze bedoeling een gedetailleerde beschrijving van de SEC te geven, wat slechts een herhaling zou zijn van de officiële door de E.E.G. gepubliceerde tekst, maar wel te schetsen hoe van het huidige stelsel naar het nieuwe voorgestelde stelsel kan overgegaan

worden. Deze overgang moet zowel op het vlak van de rekeningen en hun inhoud als op het vlak van de te creëren sectoren gepreciseerd worden. Wij zullen eerst onze aandacht richten op de rekeningen en aannemen dat de sectoren

(Bedrijven, Overheid, Gezinnen en Buitenland) voorlopig hun huidige definitie behouden. De problemen betreffende de indeling in sectoren alsook verschillende punten in verband met de bijkomende tabellen zullen achteraf onderzocht worden.

A. — DE BASISREKENINGEN.

1. — Algemeen schema.

Laten wij momenteel de « horizontale » verruiming van het rekeningenstelsel dat voorgesteld is in tabel 9, d.w.z. de uitbreiding van het aantal sectoren, buiten beschouwing. Wij beperken ons dus tot een « verticale » splitsing, d.i. een hergroepering van de boekingen op het debet en op het credit van de basissectoren teneinde een bepaald aantal doorsneden tot stand te brengen. Iedere doorsnede wordt dan als een afzonderlijke rekening beschouwd.

In feite, is dit slechts een toepassing van een principe van het boekhouden, met name het splitsen van verrichtingen van verschillende aard om ze onder te brengen in subrekeningen die onderling zijn verbonden door een aantal saldi. Laatstgenoemde moeten uiteraard een economische betekenis hebben.

Uit tabel 9 blijkt onmiddellijk dat in elke sector alleen de bestanddelen uit de produktierekening van de Natie speciaal zijn gerangschikt. Deze poging is echter niet volmaakt omdat de basisbestanddelen voor de berekening van de toegevoegde waarde, nl. de output en de

input, niet rechtstreeks verschijnen. Voorts wordt in iedere sector het probleem gesteld van de verdeling van de toegevoegde waarde over de diverse produktiefactoren, alsook problemen betreffende de transfers en de herverdeling van de inkomens.

Laten we dus pogen, bij een eerste benadering, de posten i.v.m. elke binnenlandse sector zodanig te hergroeperen dat achtereenvolgens te voorschijn komen :

- de vorming van de toegevoegde waarde tegen marktprijzen, gedefinieerd als een verschil tussen de output en de input ;
- de lonen en indirecte belastingen die van deze toegevoegde waarde worden afgenomen ;
- de andere posten betreffende de inkomensverdeling of -herverdeling ;
- de bestedingswijze van het inkomen in de sectoren met een finaal verbruik ;
- de investeringsverrichtingen in reële activa en de kapitaaloverdrachten ;

door het creëren van vijf rekeningen waarvan de werking in het kort beschreven wordt in onderstaand schema.

Produktierekening	Bestedingen : Intermediair verbruik	Ontvangsten : Waarde van de produktie
	Saldo = Toegevoegde waarde	↓
Exploitatierekening	Bestedingen : Loonsom van de werknemers	Ontvangsten : Toegevoegde waarde
	Belastingen op de produktie en bij de invoer (netto) Saldo = Exploitatieoverschot	↓

Inkomensrekening	Bestedingen : Inkomenselementen overgeschreven naar andere rekeningen	Ontvangsten : Exploitatieoverschot
	<i>Saldo</i> = Beschikbaar inkomen	Inkomenselementen afkomstig van andere rekeningen
Rekening Besteding van het inkomen	Bestedingen : Finaal verbruik	Ontvangsten : Beschikbaar inkomen
	<i>Saldo</i> = Besparingen	
Kapitaalrekening	Bestedingen : Investerings Kapitaaloverdrachten	Ontvangsten : Besparingen Kapitaaloverdrachten
	<i>Saldo</i> = Vermogen tot of behoefte aan financiering	

Deze diverse onderdelen van een algemene rekening vertonen elk een saldo dat men bij het begin van de volgende doorsnede terugvindt. Er blijft echter een probleem: in welk stadium dienen de afschrijvingen te worden geboekt, d.w.z. op welk ogenblik moet er van een bruto- op een netto-saldo worden overgegaan? Om zowel tegemoet te komen aan de voorstanders van de «bruto» saldi als aan die van de «netto» saldi, werd een tussenoplossing voorgesteld. Zij bestaat erin gelijktijdig, op de vier niveaus die de kapitaalverrichtingen voorafgaan, de twee saldi op te tekenen. Zoals blijkt uit het in tabel 10 opgenomen schema worden de verrichtingen van de drie binnenlandse sectoren aldus gesplitst in vijf rekeningen, waaraan wij van nu af de benaming hebben gegeven die ze in het nieuwe stelsel dragen. Genoemd schema heeft enkel tot doel de algemene principes van de overgang van de huidige rekeningen naar de diverse rekeningen van het nieuwe stelsel te geven. Om deze overgang tot stand te brengen was het voldoende om, rekening houdend met de hierboven genoemde doeleinden, de posten betreffende de binnenlandse sectoren die voorkomen in tabel 9 te sorteren. De verrichtingen met het buitenland zijn voorgesteld in twee rekeningen; een rekening van de kapitaalverrichtingen, die overeenkomt met de

vijfde rekening van de binnenlandse sectoren, en een rekening van de lopende verrichtingen, die gesitueerd is op het niveau van de eerste vier rekeningen van de binnenlandse sectoren. Een dergelijke uitsplitsing impliceert natuurlijk dat in de rekeningen bepaalde bestanddelen die door consolidatie in tabel 9 waren weggevallen opnieuw worden ingevoerd of, omgekeerd, dat sommige posten die terzelfdertijd op de linker- en op de rechterzijde in een sectorrekening van tabel 9 voorkomen, worden geschrapt.

In dit transformatiestadium dienen evenwel enkele opmerkingen te worden gemaakt, zo niet loopt de lezer gevaar de SEC-rekeningen in ons schema niet te herkennen. Een meer doorgedreven analyse en voorstelling van de tussen de economische subjecten optredende relaties hebben immers aangetoond dat bepaalde bestanddelen, waarvan totnogtoe alleen het totaal in aanmerking was genomen, moeten worden afgezonderd en dat bovendien nieuwe posten, waarvan het nut vroeger niet werd ingezien, moeten worden gecreëerd. Misschien staat de aan bepaalde nieuwe bestanddelen toegekende plaats buiten verhouding tot hun werkelijke betekenis; de uiteenlopende standpunten en de omvang van de discussies ter zake kunnen dit wellicht verklaren. Hoe dit ook zij, wij zullen

TABEL 10. - VERDELING VAN DE VERRICHTINGEN DER TRADITIONELE SECTOREN IN MEERDERE REKENINGEN

Sector " Bedrijven "		Sector " Overheid "		Sector " Gezinnen "		Sector " Buitenland "	
Produktierekening	Exploitantierekening	Produktierekening	Exploitantierekening	Produktierekening	Exploitantierekening	Rekening van de lopende verrichtingen	Rekening van de lopende verrichtingen
<p>Intramediair verbruik (lopende aankopen van goederen en diensten (Verkoop van lopende goederen en diensten aan de binnenlandse sectoren, inclusief andere bedrijven of in het buitenland)</p> <p>Saldo = bruto toegevoegde waarde</p> <p>(Bruto toegevoegde waarde - afschrijvingen - netto toegevoegde waarde)</p>	<p>Bruto toegevoegde waarde</p> <p>Subsidies</p> <p>Saldo = bruto exploitatieoverschot</p> <p>(Bruto exploitatieoverschot - afschrijvingen = netto exploitatieoverschot)</p>	<p>Bijdrage van de overheidssector tot het bruto nationaal product</p> <p>Saldo = bruto toegevoegde waarde</p> <p>(Bruto toegevoegde waarde - afschrijvingen = netto toegevoegde waarde)</p>	<p>Bruto toegevoegde waarde</p> <p>Saldo = bruto exploitatieoverschot</p> <p>(Bruto exploitatieoverschot - afschrijvingen = netto exploitatieoverschot)</p>	<p>Bijdrage van de sector gezinnen tot het bruto nationaal product</p> <p>Saldo = bruto toegevoegde waarde</p> <p>(Bruto toegevoegde waarde - netto toegevoegde waarde)</p>	<p>Bruto toegevoegde waarde</p> <p>Saldo = bruto exploitatieoverschot</p> <p>(Bruto exploitatieoverschot = netto exploitatieoverschot)</p>	<p>Uitvoer van goederen en diensten door de Natie</p> <p>Invoer van goederen en diensten door de Natie</p>	<p>Lonen betaald door de binnenlandse sectoren aan de Overheid</p> <p>Overige factorkosten betaald door de binnenlandse sectoren (bedrijven en Overheid)</p> <p>Inkomensoverdrachten van de binnenlandse sectoren (Overheid en gezinnen) aan het buitenland</p>
<p>Lonen betaald aan : { Ingezetenen { niet-ingezetenen</p> <p>Indirecte belastingen</p> <p>Saldo = bruto exploitatieoverschot</p> <p>(Bruto exploitatieoverschot - afschrijvingen = netto exploitatieoverschot)</p>	<p>Subsidies</p> <p>Inkomensoverdrachten aan het buitenland</p> <p>Saldo = bruto beschikbaar inkomen</p> <p>(Bruto beschikbaar inkomen - afschrijvingen = netto beschikbaar inkomen)</p>	<p>Directe belastingen aan andere sectoren</p> <p>Indirecte belastingen</p> <p>Factorkosten uit andere sectoren</p> <p>Inkomensoverdrachten (netto) aan de gezinnen</p> <p>Inkomensoverdrachten aan het buitenland</p> <p>Saldo = bruto beschikbaar inkomen</p> <p>(Bruto beschikbaar inkomen - afschrijvingen = netto beschikbaar inkomen)</p>	<p>Subsidies</p> <p>Directe belastingen { van vennootschappen van gezinnen</p> <p>Indirecte belastingen</p> <p>Factorkosten uit andere sectoren</p> <p>Bijdragen Maatschappelijke Zekerheid</p> <p>Inkomensoverdrachten uit het buitenland</p> <p>Saldo = bruto beschikbaar inkomen</p> <p>(Bruto beschikbaar inkomen - afschrijvingen = netto beschikbaar inkomen)</p>	<p>Directe belastingen van gezinnen</p> <p>Bijdragen voor Maatschappelijke Zekerheid</p> <p>Lonen betaald door de 4 sectoren</p> <p>Andere inkomensbestanddelen ontvangen van de andere 3 sectoren</p> <p>Overdrachten inzake Maatschappelijke Zekerheid</p> <p>Andere inkomensoverdrachten (netto) van de Overheid</p> <p>Inkomensoverdrachten van het buitenland</p> <p>Saldo = bruto beschikbaar inkomen</p> <p>(Bruto beschikbaar inkomen - netto beschikbaar inkomen)</p>	<p>Directe belastingen van gezinnen</p> <p>Bijdragen voor Maatschappelijke Zekerheid</p> <p>Lonen betaald door de 4 sectoren</p> <p>Andere inkomensbestanddelen ontvangen van de andere 3 sectoren</p> <p>Overdrachten inzake Maatschappelijke Zekerheid</p> <p>Andere inkomensoverdrachten (netto) van de Overheid</p> <p>Inkomensoverdrachten van het buitenland</p> <p>Saldo = bruto beschikbaar inkomen</p> <p>(Bruto beschikbaar inkomen - netto beschikbaar inkomen)</p>	<p>Lonen betaald door het buitenland aan Ingezetenen</p> <p>Overige factorkosten betaald door het buitenland aan binnenlandse sectoren</p> <p>Inkomensoverdrachten van het buitenland aan binnenlandse sectoren (Overheid en gezinnen)</p>	<p>Lonen betaald door de binnenlandse sectoren aan de Overheid</p> <p>Overige factorkosten betaald door de binnenlandse sectoren (bedrijven en Overheid)</p> <p>Inkomensoverdrachten van de binnenlandse sectoren (Overheid en gezinnen) aan het buitenland</p>
<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Rekening " Besteding van het inkomen "</p> <p>Bruto beschikbaar inkomen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Oververschot (+) of tekort (-) van de lopende rekening van de natie</p> <p>Kapitaaltransfers (netto) aan de natie</p>	<p>Oververschot (+) of tekort (-) van de lopende rekening van de natie</p> <p>Kapitaaltransfers (netto) aan de natie</p> <p>Netto lening van de natie aan het buitenland</p>
<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Investeringen in vaste activa</p> <p>Voorraadveranderingen</p> <p>Saldo = vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering (1)</p>	<p>Oververschot (+) of tekort (-) van de lopende rekening van de natie</p> <p>Kapitaaltransfers (netto) aan de natie</p>	<p>Oververschot (+) of tekort (-) van de lopende rekening van de natie</p> <p>Kapitaaltransfers (netto) aan de natie</p> <p>Netto lening van de natie aan het buitenland</p>

(1) Het verloop in de boekhouding wordt dat de resultante van al deze veranderingen van de "netto lening van de natie aan het buitenland"

trachten hierna bondig aan te geven welke bewerkingen nodig zijn om uitgaand van tabel 10 te komen tot de in SEC gegeven voorstelling. Een dergelijke poging doet ongetwijfeld problemen van ondergeschikt belang oprijzen, die niettemin soms ingewikkeld kunnen zijn en die onmogelijk in het kader van een algemene uiteenzetting kunnen uitgediept worden. Daarom zullen wij bewust sommige details verwaarlozen en in voorkomend geval de tekst van de SEC niet letterlijk volgen. Wij hopen dat de auteurs en de lezers ons hiervoor zullen willen verontschuldigen. Op die wijze is het mogelijk tabel 11 op te maken, waarin voor de traditionele sectoren rekeningen worden gegeven met op de debet- en de creditzijde de vermeldingen van het nieuwe stelsel.

2. — Vorming van de toegevoegde waarde (Produktierekening).

a) *Productie van goederen en diensten.*

Het resultaat van de economische bedrijvigheid van de residerende eenheden wordt voortaan in de produktierekening gesplitst in volgende vier categorieën :

- de productie van goederen ;
- de productie van « verhandelbare » diensten andere dan de toegerekende bankdiensten ;
- de toegerekende productie van bankdiensten ;
- de productie van « niet verhandelbare » diensten.

Het zal wel niet nodig zijn te blijven stilstaan bij de inhoud van de eerste rubriek, vermits het begrip « goederen » nagenoeg niet is gewijzigd t.o.v. de traditionele stelsels, behalve dat de in gespecialiseerde werkplaatsen uitgevoerde reparaties voortaan als een productie van goederen worden beschouwd. Er dient echter te worden onderstreept dat in het nieuwe stelsel het productieproces niet uitsluitend wordt beperkt tot de bedrijven : productie van goederen kan ook in andere sectoren geschieden (1).

De toegerekende productie van bankdiensten vraagt geen verdere uitleg ten aanzien van het begrip « toegerekende dienst » en de recht-

vaardiging ervan. Een innovatie in het nieuwe stelsel is dat het verbruik van deze diensten niet langer meer tussen de verschillende verbruikende sectoren wordt verdeeld. Er wordt voorgesteld aan te nemen dat genoemde diensten volledig worden opgeslorpt door een speciale eenheid die een negatieve toegevoegde waarde zou hebben doordat haar produktie nul zou zijn en haar intermediair verbruik gelijk aan de toegerekende produktie van de bankdiensten. Zodoende wordt ervan afgezien een verbruik van toegerekende bankdiensten door de finale vraag te registreren en wordt de toegerekende produktie van bankdiensten op het niveau van de totale toegevoegde waarde volledig geneutraliseerd.

De nieuwe terminologie die hier wordt gebruikt m.b.t. de produktie van diensten, vergt wat uitleg, namelijk wat de uitdrukkingen « verhandelbare » diensten en « niet verhandelbare » diensten betreft. Doorgaans zal aan alle diensten die bij vrijwillige aan- en verkoop op de markt kunnen worden betrokken de benaming « verhandelbaar » worden gegeven. Daar deze omschrijving in grensgevallen verschillend kan geïnterpreteerd worden stelt de SEC een nomenclatuur van diensten voor die, bij conventie, steeds als « verhandelbaar » moeten worden aangezien. Behalve de traditionele diensten vindt men in deze lijst de verhuring van onroerende goederen, inclusief de diensten verstrekt door de woningen die door de eigenaar worden bewoond, de verhuring van roerende goederen en de radio- en televisiediensten. Daarenboven wordt voorzien dat de in een tweede lijst opgenomen diensten zullen worden beschouwd als « verhandelbare » diensten indien de geldmiddelen van de produktieëenheid voor het grootste gedeelte voortvloeien uit een verkoopprijs (hieronder dient te worden verstaan de op de markt toegepaste prijzen alsmede de forfaitaire prijzen, de retributies, de tolheffingen, de rechten, enz.) en uit de vrijwillige bijdragen van de vennootschappen en gelijkgestelde bedrijven. Het gaat hier hoofdzakelijk om dienstverlening inzake wetenschappelijk onderzoek, algemene diensten inzake onderwijs, bibliotheekdiensten, botanische tuinen, sportinstallaties, sportinstellingen, enz., infrastructuurdiensten en ruimtelijke ordening. In ieder geval omvat de produktie van de verhandelbare diensten noch de verpachting van al dan niet voor de landbouw bestemde gronden noch

(1) Dit houdt verband niet alleen met een evolutie van het begrip « produktie », maar ook met een wijziging van de definitie der sectoren waarvan later sprake.

de verhuring van immateriële goederen (octrooirechten, auteursrechten, concessierechten); men gaat ervan uit dat er in deze gevallen geen aankoop is van een dienst maar een beloning van een produktiefactor.

De « niet verhandelbare » diensten omvatten enerzijds de huiselijke diensten verstrekt door het personeel dat door de gezinnen wordt bezoldigd — dus met uitsluiting van alle andere huiselijke diensten — en anderzijds de collectieve diensten, d.w.z. de gratis of zogoed als gratis aan de gemeenschap of aan bepaalde groepen van particulieren verleende diensten. Het begrip « huiselijke diensten » is duidelijk; het begrip « collectieve diensten » is het echter veel minder. Daarom geeft de SEC ook hier een opsomming van de prestaties die wegens hun aard bij de collectieve diensten worden gerangschikt; het gaat hier om een nieuw concept dat hieronder in voetnoot is opgenomen (1). Nog andere diensten worden als niet verhandelbaar beschouwd, indien de geldmiddelen van de produktie-eenheid grotendeels voortvloeien uit vrijwillige bijdragen van gezinnen, uit toelagen van de overheid of uit vermogensinkomsten. Hieronder worden opgenomen de reeds in de tweede lijst van « verhandelbare » diensten genoemde prestaties (hun classificatie wordt bepaald door de financieringswijze) alsook de dienstverlening inzake sociale huisvesting.

Een laatste opmerking m.b.t. de produktie van goederen en diensten dringt zich op. De waarde ingeschreven op de creditzijde van elke produktierekening is een waarde uitgedrukt in marktprijzen. Het werd nochtans nuttig geacht de rechten en taksen bij invoer afzonderlijk te vermelden; de goederen- en dienstenproduktie omvat dus de indirecte belastingen op het ni-

(1) Blz. 56, § 313.

Worden als niet verhandelbare diensten beschouwd:

- de door arbeiders- en bediendenvakbonden verleende diensten;
- de door godsdienstige instellingen of filosofische verenigingen verleende diensten;
- de diverse aan de gemeenschap verleende diensten (zoals die verstrekt door politieke partijen, verbruikersverenigingen, burgerlijke verenigingen, jeugdbewegingen, enz.);
- de dienstverlening inzake algemeen bestuur en de door het leger en de sociale verzekeringsinstellingen verleende diensten;
- de administratie van de kerkhoven;
- de door sociale instellingen (liefdadigheidsinstellingen, hulpfondsen, enz.) verleende diensten;
- dienstverlening door verenigingen voor vreemdelingenverkeer en door bureaus voor toeristische informatie.

veau van de produktie exclusief de rechten en belastingen bij invoer. Deze laatste worden in een speciale rubriek opgenomen.

b) *Intermediair verbruik.*

Vanzelfsprekend zal buiten de produktie van goederen en diensten voortaan ook het intermediair verbruik in de produktierekening van iedere sector voorkomen. Het zal inzonderheid teruggevonden worden in de overheids- en privésectoren. Het moet afgetrokken worden van de totale waarde van de produktie van deze sectoren om hun toegevoegde waarde te verkrijgen.

In dit algemeen verband gezien omvat het intermediair verbruik van de residerende eenheden alle goederen en verhandelbare diensten die tijdens de beschouwde periode voor de produktie van andere goederen en diensten verbruikt werden. Zeer logisch betreft het hier de tijdens beschouwde periode werkelijk verbruikte goederen (de voorraadveranderingen worden bij de kapitaalvorming gevoegd) en de gekochte diensten.

Er kan nog op worden gewezen dat het intermediair verbruik ook nog volgende uitgaven omvat:

- a) de aankoop door de producerende eenheden, van goederen en diensten waarvan de loontrekkers onrechtstreeks genieten (bijv. verplaatsings- en representatiekosten, uitgaven voor het inrichten van werkruimte, voor sport- en ontspanningsvoorzieningen of geneeskundig onderzoek);
- b) de uitgaven van de producerende eenheden voor het vervoer van hun werknemers, wanneer genoemde eenheden dit vervoer zelf organiseren;
- c) de aankoop van gereedschap, materieel of speciale kledij waartoe de werknemers worden verplicht;
- d) de aankoop door de producerende eenheden van kleine werktuigen en duurzaam materieel met een normale levensduur van minder dan een jaar of van geringe waarde, alsmede de onderhouds- en reparatiekosten die alleen zijn gemaakt om het normaal functioneren van de vaste kapitaalgoederen te verzekeren;
- e) de aankoop van diensten van wetenschappelijk onderzoek, marktstudie, publiciteit, enz.; deze uitgaven worden niet als een investering beschouwd.

Deze precisering stemt overeen met de interpretatie die wij vroeger altijd hebben gehecht aan de soms vage richtlijnen.

Gelet op de verruiming van het begrip produktie, omvat bovendien het intermediair verbruik nog :

- a) de huur van andere dan woongebouwen en de huur van andere vaste kapitaalgoederen, exclusief de voor gronden en immateriële goederen betaalde huur ;
- b) de aankoop van goederen en diensten die nodig zijn voor de produktie van niet verhandelbare diensten ; dit is vooral van belang voor de overheidsdiensten. Volgens dezelfde gedachtengang dienen voortaan ook de militaire uitrustingsgoederen, die niet in aanmerking komen bij de bruto investeringen in vaste activa, als intermediair verbruik te worden beschouwd (de aankoop van kledij en levensmiddelen voor militairen blijft zoals voorheen tot de private consumptie behoren).

3. — Vorming van het bruto exploitatiesaldo (Exploitatierkening).

In de tweede rekening, wordt eerst het saldo van de vorige rekening, d.i. de bruto toegevoegde waarde tegen marktprijs, overgenomen ; hiervan worden de loonsom van de werknemers en de indirecte belastingen (min subsidies) afgetrokken : het aldus verkregen verschil wordt « bruto exploitatiesaldo » genoemd. Deze rekening stelt dus de beloning van de produktiefactor arbeid in het licht, alsmede de indirecte belastingen op de produktie, die worden afgetrokken van de bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen, vermeerderd met de prijsverlagende subsidies.

a) *Loonsom van de werknemers.*

Op het eerste gezicht lijkt het overbodig uit te weiden over de inhoud van deze post, die algemeen gezien alle bezoldigingsbestanddelen omvat, die door de werkgevers van de diverse binnenlandse sectoren worden verleend aan hun loontrekkers, ongeacht of deze laatsten ingezetenen of niet-ingezetenen zijn, voor het tijdens de beschouwde periode geleverde werk, m.a.w. als beloning voor hun deelneming aan het produktieproces.

Het basisbestanddeel van deze loonsom is ontegenzegglijk de post « bruto » lonen en wedden,

d.w.z. vóór aftrek van de sociale bijdragen ten laste van de werknemers en van de aan de bron ingehouden belastingen maar exclusief patronale bijdragen voor sociale verzekeringen. Deze rubriek omvat de extra bezoldigingen voor speciale arbeidsprestaties ; de door de werkgever betaalde diverse vergoedingen, premies en gratificaties ; de door de werkgever betaalde bezoldigingen voor feestdagen, vakantiedagen, ziekte, invaliditeit, enz. ; de fooien, commissielonen, het presentiegeld en de tantièmes aan loontrekkers uitbetaald ; de waarde van de aan de loontrekkers uitgekeerde verstrekkingen in natura (gratis of tegen verminderde prijs), waardoor bepaalde verbruiksgoederen of een gedeelte ervan door de betrokkenen niet meer moeten worden aangekocht.

Deze interpretatie van het begrip brutoloon stemt nagenoeg overeen met die welke het N.I.S. altijd heeft in aanmerking genomen. Met een prijzenswaardige zorg voor nauwkeurige bepalingen werd in de SEC beslist dat de waarde van de aan de loontrekkers gratis uitgedeelde aandelen in de lonen en wedden wordt opgenomen : het betreft hier een voordeel dat in andere landen misschien een zeker belang heeft, maar in België voorlopig slechts pro memorie schijnt te moeten worden vermeld.

De post « loonsom van de werknemers » omvat traditioneel ook de werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen. Maar het in het nieuwe stelsel aangeprezen begrip « sociale bijdragen » is ruimer dan het voorheen aangenomen begrip. Volgens de SEC dienen deze bijdragen inderdaad alle betalingen te omvatten die door de werkgevers aan de verzekeringsinstellingen ten voordele van hun loontrekkers worden verricht, ongeacht of het wettelijke, conventionele, contractuele of vrijwillige bijdragen zijn. De enige beperkingen vloeien voort uit de aard zelf van de tegemoetkomingen, vermits men zich beperkt tot lasten die gedragen worden ter financiering van uitkeringen inzake : ziekte, bevalling, invaliditeit, ouderdom en overleving, werkloosheid, arbeidsongevallen, beroepsziekten en kinderbijslagen. Zoals voorheen wordt verondersteld dat de patronale bijdragen, hoewel rechtstreeks door de werkgevers aan de verzekeringsinstellingen betaald, deel uitmaken van de loonsom, door de begunstigden als inkomsten worden geboekt en door hen vervolgens aan de verzekeringsinstellingen worden overgemaakt.

De SEC interpreteert het begrip « sociale bijdragen » nog ruimer door in de rekeningen als inkomensbestanddeel van de loontrekkers « fictieve sociale bijdragen » in te voeren. Deze omvatten, zoals ze door de SEC zelf worden omschreven, « de tegenwaarde van de rechtstreeks door de werkgevers aan loontrekkers of vroegere loontrekkers en rechthebbenden verstrekte sociale prestaties, d.w.z. afgezien van de eigenlijke bijdragen ». Het is onbetwistbaar dat elke door een werkgever verrichte betaling ten voordele van zijn personeel in aanmerking moet worden genomen om de kosten van de arbeidskrachten te bepalen en ergens moet voorkomen in het totaal van de bezoldigingen. Daar bepaalde tegemoetkomingen meer gelijk op bijdragen voor sociale verzekeringen dan op eigenlijke lonen of wedden is een speciale post verantwoord. Men had hem echter heel eenvoudig « directe sociale prestaties » kunnen noemen, zonder te spreken van « fictieve sociale bijdragen ». Het enigszins in de war brengende aspect van de uitgedachte oplossing bestaat erin dat men deze « fictieve sociale bijdragen » een analoge weg doet volgen als de « effectieve sociale bijdragen ten laste van de werkgevers ». Deze fictieve bijdragen worden immers opgenomen in de inkomensrekening van de loontrekkers, waar ze eerst als inkomsten in de vorm van lonen en wedden worden ingeschreven en dan als uitgaven, in de vorm van betalingen aan de werkgeverssectoren van waar de fictieve bijdragen oorspronkelijk zijn uitgegaan. Voor deze laatste vormen ze derhalve een inkomen, dat zal worden gebruikt als financieringsmiddel voor rechtstreekse sociale prestaties en dat aldus wordt omgevormd in rechtstreekse sociale prestaties. Men kan zich afvragen of het wel nodig was een zo ingewikkeld systeem te bedenken. Wij zouden geneigd zijn hierop neen te antwoorden hoewel moet worden toegegeven dat in bepaalde gevallen de begrippen « fictieve bijdragen » en « rechtstreekse sociale prestaties » niet gelijkwaardig zijn, wat verklaart waarom beide begrippen werden gescheiden. Op dit punt komen we later terug.

b) *Indirecte belastingen.*

Ook de post « indirecte belastingen » moet enigszins worden toegelicht niet alleen m.b.t. de aard van de stortingen die voor deze rubriek in aanmerking komen maar ook ten aanzien

van de autoriteiten die tot het heffen van dergelijke belastingen zijn gemachtigd.

Overeenkomstig de definitie, worden als belastingen op de produktie beschouwd, de belastingen op de produktie en op de verkoop van goederen en diensten of op het gebruik van produktiefactoren. Zij blijven verschuldigd, ongeacht de bedrijfsresultaten. Zoals voorheen omvatten deze belastingen: de rechten en belastingen bij invoer, de uitvoerrechten, de accijnzen en andere verbruiksbelastingen, de zegel- en registratierechten, de omzetbelasting, de belasting over de toegevoegde waarde, de belastingen op de verkopen, op de spelen en weddenschappen, op het tewerkgestelde personeel, op de betaalde lonen en wedden, op de opgestelde drijfkracht alsook de grond- en immobiëlenbelastingen die worden vastgesteld zonder rekening te houden met het vermogen of de inkomsten van de eigenaars. Voortaan wordt de verkeersbelasting op de voertuigen slechts dan in de indirecte belastingen begrepen wanneer het om voertuigen gaat die als investeringsgoederen beschouwd worden, d.w.z. die voor produktiedoeleinden worden gebruikt. De verkeersbelastingen die ten laste valt van de gezinnen en die in generlei verband staat met enig produktieproces wordt opgenomen onder de inkomsten- en vermogensbelastingen, wat als zeer logisch moet worden beschouwd. Op te merken valt nog dat de aan de overheid overgedragen winsten van fiscale monopolieën als indirecte belastingen worden behandeld, wat overeenstemt met de hedendaagse opvattingen inzake nationale rekeningen. Het nieuwe systeem gaat echter verder door te bepalen dat « de exploitatieoverschotten van de overheidsbedrijven die, zonder fiscale monopolieën te zijn, toch een monopolistische positie innemen, voor zover deze overschotten op permanente wijze een normale winstmarge overschrijden » met indirecte belastingen moeten worden gelijkgesteld.

Een ander kenmerk van het nieuwe stelsel is dat de heffing van indirecte belastingen niet uitsluitend een ontvangst voor de overheidslichamen betekent. Dergelijke belastingen kunnen voortaan eveneens door residerende produktieëenheden worden gestort aan internationale instellingen, d.w.z. aan de sector « buitenland ». Een typisch voorbeeld hiervan zijn de E.G.K.S.-heffingen op kolenmijnen en staalbedrijven. Wanneer echter dergelijke belastingen langs de nationale overheidslichamen om worden

betaald, dan dienen zij te worden beschouwd als gestort aan de sector Overheid en moeten zij vervolgens als internationale samenwerking, aan het buitenland worden overgedragen.

c) *Subsidies.*

Een juiste interpretatie van de post « prijsverlagende subsidies » vergt een paar woorden uitleg. In principe gaat het hier om lopende transfers die, in het kader van een bepaalde economische en sociale politiek, door de overheidslichamen worden verricht ten voordele van eenheden die verhandelbare goederen en diensten produceren, teneinde de verkoopprijzen te beïnvloeden of de produktiefactoren voldoende te belonen.

Op dit gebied doen zich talrijke speciale gevallen voor waaronder :

- het logische voorstel de stortingen die voortvloeien uit het feit dat een overheidslichaam de aan een overheidsbedrijf opgelegde abnormale pensioenlasten op zich neemt, niet als subsidies te beschouwen. Het is inderdaad zo dat dergelijke tegemoetkomingen eerder het karakter van sociale voorzieningen sui generis dan van bezoldiging dragen ;
- de beslissing de rentevermindering aan de produktieëenheden als prijsverlagende subsidie te boeken, wat ook het doel zij van de leningen die van een dergelijke gunstmaatregel genieten. Op te merken valt dat deze subsidies in de rekening van de begunstigde producenten worden opgetekend zelfs als het renteverskil rechtstreeks door de overheidslichamen aan de financiële tussenpersoon wordt betaald ;
- de misschien betwistbare behandeling van de verliezen opgelopen door de overheidsbedrijven die verhandelbare goederen en diensten produceren. In dit geval wordt aangenomen dat de dekking van een verlies, zelfs wanneer het geen permanent karakter draagt, onder de economische en sociale politiek van de overheid ressorteert en als een subsidie en niet als een door een overheidsbedrijf opgelopen verlies moet worden beschouwd.

Er dient voorts nog op te worden gewezen dat, indien een overheidsbedrijf terzelfdertijd geregeld een subsidie geniet en aan de overheid bepaalde jaarlijkse inkomsten verschuldigd is, enkel het saldo van beide posten wordt geboekt.

Tenslotte, naar analogie met wat voor de belastingen op de produktie wordt voorgesteld, neemt men aan dat subsidies rechtstreeks door internationale instellingen aan de producenten kunnen worden toegekend. Het staat natuurlijk vast dat, naarmate dergelijke tegemoetkomingen via de nationale overheidslichamen geschieden, men een overdracht aan de Overheid uit het buitenland optekent, gevolgd door de storting van een subsidie door de nationale overheid aan de residerende producenten.

4. — **Vorming van het bruto beschikbaar inkomen**
(Inkomensrekening).

Zo zijn wij beland bij de inkomensrekening, waarvan de structuur op het eerste gezicht niet zo eenvormig is als die van de twee vorige rekeningen. Zeker, het principe bestaat er altijd in aan de ene kant de ontvangsten of beschikbare middelen te boeken en aan de andere kant de uitgaven of bestedingen, maar hierdoor komen bepaalde posten gelijktijdig voor als ontvangst van een sector en als uitgave van een andere sector, wat verklaart waarom de rekeningen naar gelang van de omstandigheden kunnen verschillen.

Daar het inkomensrekeningen betreft is het logisch eerst de beschikbare middelen te belichten. Wij zullen derhalve de boekingen overlopen die na het exploitatiesaldo op het credit ingeschreven worden alsook de overeenkomstige posten van de rekening der lopende verrichtingen van het buitenland. Op die wijze ontmoeten wij, in de vorm van tegenposten, de uitgaven die op dit niveau ten laste van iedere sector vallen, zodat uiteindelijk op het debet van de inkomensrekeningen alleen het naar de volgende rekening over te brengen saldo, d.w.z. het beschikbaar inkomen, overblijft.

a) *Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen.*

Bij het overlopen van tabel 10 wordt vastgesteld dat inkomens uit vermogen en ondernemersinkomens in de beschikbare middelen van iedere sector zijn opgenomen. De SEC gaat verder in die zin dat systematisch verschillende inkomenscategorïën worden onderscheiden (effectieve intresten, toegerekende intresten op wiskundige reserves, inkomens uit grondbezit en uit immateriële goederen, dividenden en andere door vennootschappen uitgekeerde inko-

mens, ondernemersinkomens van quasi-vennootschappen) waaraan wij enkele woorden commentaar zullen wijden ; bepaalde posten komen niet noodzakelijk voor in iedere sector.

Het begrip effectieve intresten moet slechts op een klein punt worden gepreciseerd. Met effectieve intrest wordt gelijkgesteld de nettohuur, die door een ingezetene van een bepaald land wordt geïnd als opbrengst van in het buitenland gelegen gronden en gebouwen waarvan de betrokkene eigenaar is. Dit is een logisch gevolg van de basisconventie op grond waarvan de niet-ingezetenen die eigenaar zijn van gronden en gebouwen die in het beschouwde land gelegen zijn, niettemin worden aangezien als fictieve ingezetenen van laatstgenoemd land ; deze niet-ingezetenen die eigenaar zijn worden dan geacht op de fictieve ingezetenen een financiële schuldvordering te hebben, waarvan de intrest gelijk is aan de nettohuur.

Behalve met effectieve intresten wordt eveneens rekening gehouden met toegerekende intresten op wiskundige reserves ; deze intresten komen ten goede aan de economische eenheden die schuldeiser zijn van genoemde reserves. Vanzelfsprekend betreft het hier andere reserves dan die welke door de sociale verzekeringsinstellingen zijn gevormd. Deze toegerekende intresten kunnen normaal in twee sectoren als ontvangst voorkomen : de gezinnen en het buitenland.

De volgende onderverdeling omvat de inkomens geïnd door eigenaars van gronden en immateriële goederen die aan anderen het recht hebben verleend deze goederen te exploiteren. In dit verband dient te worden gewezen op bepaalde verschillen tussen het nieuwe voorgestelde stelsel en het huidige stelsel. De werkelijk aan de eigenaars betaalde nettopacht van de landbouwgronden (inclusief de bijhorende bedrijfsgebouwen) zijn in de SEC gerangschikt onder de intresten en andere inkomens uit vermogen ; de huur van niet voor de landbouw bestemde gebouwen en van woningen wordt daarentegen beschouwd als een betaling van verhandelbare diensten die de eigenaars aan de huurders bewijzen en als zodanig bijdragen tot de vorming van de exploitatieoverschotten van de producerende eenheden. De SEC bepaalt bovendien uitdrukkelijk dat de huurprijzen en retributiën voor het gebruik van niet-landbouwgronden dienen te worden opgenomen onder

het inkomen uit vermogen. Over de behandeling van genoemde retributiën is vaak geredetwist (b.v. cijzen voor het ontginnen van mijnen, van petroleum- en aardgasvelden ; retributiën inzake het gebruik van wouden en viswaters ; rechten bij het optrekken van gebouwen en het aanleggen van wegen ; retributiën voor het ingebruiknemen van openbaar domein). Het inkomen voortvloeiend uit de eigendom van immateriële goederen (octrooirechten, rechten voor het reproduceren van artistieke en literaire werken, enz.) wordt gerangschikt bij het inkomen uit vermogen.

De rubriek m.b.t. de dividenden en andere inkomsten (aandeel in de winst, in de intresten, enz.) die door kapitaalvennootschappen worden uitgekeerd vergt geen uitleg al dient er toch te worden op gewezen dat onder deze SEC-rubriek ook vallen, de inkomsten die aan overheidslichamen worden betaald door overheidsbedrijven die, alhoewel zij geen vennootschap vormen, toch rechtspersoonlijkheid bezitten, alsmede de tantièmes, de presentiegelden en andere soortgelijke die door vennootschappen worden betaald aan niet-gesalarieerde leden van de onderneming.

Door het nieuwe stelsel wordt met door vennootschappen uitgekeerde inkomsten gelijkgeschakeld, het inkomen dat door de eigenaars van de winsten der « quasi-vennootschappen » wordt afgenomen. Het begrip « quasi-vennootschap » is nieuw en dient dus nader te worden omschreven. Het gaat hier in feite om zeer grote eenmanszaken, personenvennootschappen of overheidsbedrijven zonder rechtspersoonlijkheid waarvan mag worden aangenomen dat zij uit economisch en financieel oogpunt dichter bij de kapitaalvennootschappen staan dan bij de gezinnen of de administraties die er eigenaar van zijn. Tot hiertoe lijkt alles vanzelfsprekend. Maar waar over winst wordt gesproken dient noodzakelijkerwijs ook aan eventuele verliezen te worden gedacht en, in dit geval, schenkt de voorgestelde oplossing, zonder twijfel, minder voldoening omdat gezinnen en overheid niet op dezelfde wijze worden behandeld en ook omdat ten aanzien van de overheidslichamen de behandeling van de verliezen en die der winsten niet gelijklopende is. In een privé quasi-vennootschap wordt verlies als een negatief ondernemersinkomen geboekt ; als de quasi-vennootschap onder een overheidslichaam ressorteert dan wordt het ingeschreven als een prijsver-

lagende subsidie. In dit verband dient nog te worden opgemerkt dat wanneer een binnenlands bedrijf in het buitenland filialen, agent-schappen enz. heeft, die in het land waar zij gevestigd zijn niet als residerende eenheden beschouwd worden, de aan het hoofdbedrijf overgedragen winsten worden geboekt als uit het buitenland ontvangen ondernemersinkomen van quasi-vennootschappen.

Vanzelfsprekend heeft ieder bestanddeel van de « ontvangsten » waarover zojuist gesproken werd een tegenpost bij de « uitgaven » aangezien ieder inkomensbestanddeel dat een bepaalde sector ontvangt onvermijdelijk ten laste valt van een andere sector.

b) *Bijzondere ontvangsten van sommige sectoren en diverse overdrachten.*

Sommige rubrieken van de in het credit der inkomensrekeningen geboekte en in tabel 10 vermelde ontvangsten hebben meer bepaald betrekking op een of andere sector.

Zo staan in het credit van de overheidsrekening de verschillende belastingontvangsten die overeenstemmen met inschrijvingen in het debet van de exploitatierekening of de inkomensrekening van de sectoren die de belastingen verschuldigd zijn. Maar terwijl in het oude stelsel sprake was van indirecte en directe belastingen, spreekt de SEC van belastingen op de produktie en belastingen op het inkomen en het vermogen. Hierboven (cf. 3b) werd reeds de definitie gegeven van de belastingen op de produktie. De belastingen op het inkomen en het vermogen omvatten alle verplichte periodieke betalingen ten gunste van de overheid, waarvoor het inkomen of het vermogen van de belasting-schuldigen de grondslag uitmaakt. Net zoals vroeger bij de directe belastingen omvat deze rubriek niet de erfenisrechten en evenmin de buitengewone kapitaalheffingen, die beide bij de kapitaaloverdrachten worden gerangschikt. Er wordt aan herinnerd dat in de SEC de verkeersbelasting betaald door de gezinnen voor het gebruik van voertuigen die in generlei opzicht voor produktiedoeleinden worden aangewend opgenomen wordt in de belastingen op het inkomen en het vermogen, maar dat de radio- en TV-belasting wordt aangezien als een betaling voor de aankoop van een verhandelbare dienst.

In het credit van de inkomensrekening van de overheid zijn eveneens de door de gezinnen betaalde bijdragen voor de sociale verzekeringen opgenomen, die tegelijkertijd in het debet van de inkomensrekening van de gezinnen voorkomen. Deze bijdragen hebben zowel betrekking op de persoonlijke bijdragen als op de vooraf in de loonsom geïntegreerde patronale bijdragen. Opgelet echter! Zoals wij hierboven reeds hebben opgemerkt is er in het nieuwe stelsel geen sprake meer van bijdragen voor sociale verzekeringen in enge zin. Men spreekt van « sociale bijdragen » in veel ruimere zin, namelijk alle effectieve en fictieve deelnemingen aan systemen ter dekking van bepaalde « sociale » risico's, d.w.z. alle financieringsmiddelen van ruim bepaalde « sociale » prestaties, zodanig dat « sociale bijdragen » in de ontvangsten van andere sectoren dan de overheidssector voorkomen.

Bij de ontvangsten van de inkomensrekening van de gezinnen, noteert men in tabel 10 de loonsom van de werknemers (inclusief de werkgeversbijdragen) ongeacht de oorsprongssector. Het begrip « loonsom van de werknemers » werd reeds gepreciseerd (cf. 3a). Het spreekt vanzelf dat hier de lonen en wedden door residerende of niet residerende werkgevers betaald aan residerende werknemers moeten worden geteld.

In het credit van de inkomensrekening van de gezinnen zijn eveneens de sociale prestaties vermeld die, laten wij er nogmaals de nadruk op leggen, in het nieuwe stelsel veel ruimer zijn gedefinieerd dan in de huidige rekeningen, zodat de overeenkomstige lasten kunnen voorkomen in andere sectoren dan die van de overheid. De SEC geeft de volgende definitie: « De sociale prestaties omvatten alle uitkeringen, in speciën of in natura, aan de gezinnen door bemiddeling van een derde (d.w.z. een andere eenheid) gedaan, die persoonlijk worden toegekend en waarvan het doel is de lasten te bestrijden die de gezinnen te dragen hebben wegens het opduiken of het bestaan van bepaalde omstandigheden of behoeften en zonder dat daarom de begunstigde een gelijkwaardige tegenprestatie levert ». De omstandigheden of behoeften waarvan sprake zijn dezelfde als die welke werden opgesomd in verband met de « sociale bijdragen », maar hieraan dienen nog toegevoegd te worden: fysische en psychische gebrekkigheid, alsook de gevolgen van oorlog, politieke

gebeurtenissen en natuurrampen. In klare be-
woordingen betekent het dat de sociale presta-
ties in het nieuwe stelsel veel uitgebreider zijn
dan in de huidige rekeningen, niet alleen wegens
de verruiming van het begrip « bijdrage »,
maar ook omdat sommige prestaties die tot
nu toe gerangschikt werden bij de andere
inkomenoverdrachten « sociaal » geworden zijn.
De andere restricties in de definitie beogen
vooral de prestaties te elimineren die het gevolg
zijn van het persoonlijk initiatief van de gezin-
nen (b.v. privé verzekeringscontract) — wat
overeenstemt met het huidige stelsel — en
tevens om de gratis pensioenen, die in de huidige
rekeningen zonder meer gelijkgesteld worden
met bezoldigingen, in de sociale prestaties
op te nemen.

Nu moeten nog de diverse bestanddelen
van de inkomenoverdrachten die in tabel 10
voorkomen worden besproken. Deze overdrach-
ten worden vanzelfsprekend in de SEC terug-
gevonden maar de voorstelling is nauwkeuriger
en vollediger. Immers het nieuwe stelsel :

- vermijdt in principe de consolidatie van
tegengestelde posten ;
- voorziet speciale rubrieken, zowel inzake
uitgaven als ontvangsten, voor de inkomens-
overdrachten uit hoofde van internationale
samenwerking, alsook voor persoonlijke in-
ternationale overdrachten (inzonderheid het
overmaken van geld door emigranten of
buitenlandse gastarbeiders aan hun familie-
leden die in het land van herkomst zijn
gebleven) ;
- vult een leemte aan door aan te nemen dat
overdrachten kunnen opgetekend worden
in de ontvangsten en uitgaven van de sector
« bedrijven », wat vroeger niet het geval was.

Bij het overzien van de verschillende ele-
menten die in het credit van de inkomens-
rekeningen staan (tabel 10), hebben wij auto-
matisch aan de als debet geboekte tegenposten
herinnerd. Alleen de subsidies werden niet
vermeld maar deze post vergt geen commentaar
aangezien zij in de exploitatierekening bij de
ontvangsten vermeld zijn en aldaar werden
besproken.

c) *Schadeverzekering.*

Om de overgang mogelijk te maken van de
met het huidige stelsel verenigbare inkomens-

rekeningen naar inkomensrekeningen aangepast
aan het nieuwe stelsel, dienen nog een paar
woorden te worden gezegd over de verrichtingen
m.b.t. de schadeverzekering. Onder deze alge-
mene term verstaat men alle verzekerings-
contracten met uitzondering van de levens-
verzekeringen, d.w.z. de contracten met betrek-
king tot het dekken van risico's zoals burgerlijke
aansprakelijkheid, brand, diefstal, ongeval, ziek-
te en andere.

In het huidige stelsel worden de premies
en vergoedingen bij schadeverzekering welis-
waar op coherente wijze, doch ongelukkiger-
wijze niet zeer expliciet behandeld. Het is
uiteraard zo dat men in ieder geval de betaling
van de verzekeringsdienst (die overeenstemt
met het niet voor het dekken van het eigenlijke
risico bestemde gedeelte van de premie, m.a.w.
het gedeelte van de premie dat de administratie-
kosten en de winst van de verzekeringsbedrijven
uitmaakt) beschouwt als een aankoop van goe-
deren en diensten (hetzij als finaal verbruik
hetzij als intermediair verbruik). Bovendien
wordt aangenomen dat de betaalde netto-
premies (d.w.z. dat wat overblijft van de totale
premie na betaling van de « verzekeringsdienst »)
en de gestorte schadevergoedingen (d.w.z. de
bedragen die de verzekeringsbedrijven ver-
schuldigd zijn ingevolge schadeverzekerings-
contracten) nagenoeg gelijk zijn. Indien de
premies ten laste vallen van de sector die de
vergoedingen ontvangt dan kunnen de twee
fasen van de verrichting buiten beschouwing
blijven, behalve in geval van verzekering van
kapitaalgoederen. De met dit doel betaalde
premies zijn immers een bedrijfslast die, even-
zeer als de afschrijvingen, bestemd is om het
behoud van het kapitaal te waarborgen. Deze
premies zijn dus impliciet opgenomen in het
debet van een van de rekeningen der lopende
verrichtingen van tabel 10 (ofwel in de afschrij-
vingen, ofwel in de bruto saldi). Het is ook
logisch dat men ze, in de vorm van vergoedingen,
onder de financieringsmiddelen van de bruto
investeringen, op de creditzijde van de overeen-
komstige kapitaalrekening terugvindt.

Deze zeer schematische behandeling wordt
onaanvaardbaar zodra wordt overwogen het
aantal sectoren uit te breiden en inzonderheid
binnen de sector der bedrijven een sub-sector
te creëren waar de verzekeringsbedrijven zijn
gegroepeerd.

Volgens de in de SEC vervatte voorstellen worden in de inkomensrekening van iedere sector enerzijds de nettopremies voor schadeverzekering opgenomen en anderzijds de uit hoofde van genoemde verzekering ontvangen schadevergoedingen. Dit is zeer redelijk daar in iedere sector deze ontvangsten en uitgaven niet aan elkaar gelijk zijn. Daar ieder van deze boekingen een tegenpost moet hebben zullen de nettopremies die ingeschreven zijn op de debetzijde van de inkomensrekening van de sectoren waartoe verzekeringnemers behoren (of op de debetzijde van de rekening der lopende verrichtingen van het buitenland ten aanzien van de niet-ingezetenen), verschijnen op de creditzijde van de inkomensrekening van de sector waarin de residerende verzekeringbedrijven gegroepeerd worden (of op de creditzijde van de rekening der lopende verrichtingen van het buitenland ten aanzien van de niet-residerende bedrijven). De schadevergoedingen worden terzelfdertijd ingeschreven op het debet van de rekening der verzekeringsmaatschappijen die ze uitbetalen (residerende bedrijven of buitenland) en op het credit van de inkomensrekening van de nationale sectoren waartoe de begunstigden behoren of op het credit van de rekening der lopende verrichtingen van het buitenland indien de begunstigden niet-ingezetenen zijn. Men ziet gemakkelijk in dat de nieuwe werkwijze heel wat meer voldoening schenkt dan de oude aangezien op deze manier de werkelijke ongelijkwaardigheid tussen nettopremies en vergoedingen in een zelfde sector aan het licht treedt. Op het niveau van het totaal zijn de nettopremies en de vergoedingen natuurlijk wel aan elkaar gelijk.

5. — Vorming van het spaarsaldo (Rekening « Besteding van het inkomen »).

Op een volgend niveau vinden wij de rekeningen « besteding van het inkomen ». Zij hebben slechts een werkelijk belang in de sectoren waar finaal verbruik wordt opgetekend. Zoals blijkt uit tabel 10 is hun structuur zeer eenvoudig : inschrijving van het beschikbaar inkomen op de creditzijde en het finaal verbruik op de debetzijde ; het verschil is het spaarsaldo dat naar de kapitaalrekening moet worden overgeboekt.

Het finaal verbruik van de gezinnen wordt in de SEC op nagenoeg dezelfde wijze gedefinieerd als in het huidige stelsel. De finale

overheidsconsumptie daarentegen, wordt beperkt tot het geheel van de « niet verhandelbare » diensten door deze sector ten bate van alle economische eenheden verstrekt en die niet over de verschillende begunstigden kunnen worden verdeeld. De aankopen van goederen en verhandelbare diensten die, tot op heden, deel uitmaakten van de finale overheidsconsumptie worden, in het nieuwe stelsel, als intermediair verbruik in de produktierekeningen geboekt (zie 2b hierboven).

In de SEC vindt men evenwel een nieuwe post, die in bepaalde opzichten misleidend kan lijken : de op de creditzijde van de sector gezinnen en op de debetzijde van de sector bedrijven ingeschreven wiskundige reserves inzake pensioenen. Het gaat hier om een aanpassing met het oog op het inschakelen in de besparingen van de gezinnen van de variatie der wiskundige reserves inzake pensioenen, gevormd bij de verzekeringsmaatschappijen of de pensioenkassen en waarop de loontrekkers bepaalde rechten hebben.

6. — Kapitaalrekening.

Deze rekening wordt eerst en vooral gecrediteerd met de brutobesparingen die onveranderd of in de vorm van nettobesparingen en afschrijvingen worden overgeschreven.

a) *Kapitaaloverdrachten.*

Eén enkele andere post staat vermeld op de creditzijde van deze rekening : de kapitaaloverdrachten. In tabel 10 wordt alleen melding gemaakt van de kapitaaloverdrachten uit het buitenland, wat logisch is aangezien die tabel voortvloeit uit een stelsel waarin slechts één enkele kapitaalrekening voor alle binnenlandse sectoren samen in aanmerking wordt genomen. In de SEC vindt men natuurlijk op de creditzijde van iedere sector de kapitaaloverdrachten, die te zijnen voordele door de andere sectoren kunnen worden verricht. Bovendien worden de posten zoals voor de lopende verrichtingen eerder « bruto » dan « netto » geboekt. Het nieuwe stelsel tenslotte rangschikt afzonderlijk de « investeringsbijdragen », d.w.z. de stortingen om niet verricht door de openbare besturen of door het buitenland (internationale instellingen inbegrepen) en uitdrukkelijk bestemd voor investeringen in vaste activa. De SEC precificeert voorts het tot nog toe eerder vage begrip der

kapitaaloverdrachten door hieraan het algemene kenmerk van herverdeling van de besparingen of van het vermogen der verschillende sectoren toe te kennen.

b) *Bruto kapitaalvorming.*

Op de debetzijde van de kapitaalrekening der diverse sectoren vindt men natuurlijk de tegenposten van de kapitaaloverdrachten die wij reeds op de creditzijde hebben ontmoet en vooral de bruto kapitaalvorming, die zoals tabel 10 het aangeeft wordt onderverdeeld in bruto investeringen in vaste activa en voorraadveranderingen. De investeringen in vaste activa omvatten in principe de goederen en diensten die ook in het huidige stelsel in deze post worden opgenomen. Met name worden de duurzame huishoudartikelen die door de gezinnen en de duurzame goederen die door de overheid voor militaire doeleinden worden aangekocht niet in de investeringen opgenomen. De SEC verstrekt echter interessante preciseringen met het oog op een eenvormige interpretatie en toepassing van de algemene principes die onvermijdelijk wat vaag blijven. Daarom wordt bepaald dat om in de investeringen te worden opgenomen een goed ten minste 5 000 F moet waard zijn zelfs als de levensduur meer dan een jaar bedraagt. Er wordt eveneens voorgeschreven dat in de investeringen ook de fokdieren en de tijdens het jaar tot stand gebrachte en door de produktie-eenheden verworven kunstwerken voorkomen. Met betrekking tot de gebouwen en de werken van burgerlijke bouwkunde waarvan de produktieduur meer dan één jaar bedraagt, wordt de waarde van het tijdens het jaar uitgevoerde werk in de investeringen opgenomen voor zover die gebouwen en werken een koper hebben gevonden. (Deze restrictie geldt hoofdzakelijk voor woningen.) Voor de andere gebouwen en werken (of andere investeringsgoederen) wordt de waarde van het tijdens het jaar uitgevoerde werk in de voorraadveranderingen geïncorporeerd.

De kosten in verband met de eigendomsoverdracht van gronden, gebouwen en andere bestaande investeringsgoederen alsook de waarde van de in de gronden geïncorporeerde goederen en diensten maken eveneens deel uit van de investeringen in vaste activa. Bevreemdend is dat de waarde van de netto aankopen van gronden niet voorkomt op de creditzijde van

de kapitaalrekening van de binnenlandse sectoren, terwijl de netto aankopen van sommige andere bestaande investeringsgoederen wel voorzien zijn. (Bestaande goederen die geschikt zijn om andere goederen voort te brengen).

c) *Netto aankopen van bestaande goederen die niet geschikt zijn om andere goederen voort te brengen en van immateriële goederen.*

Het Europese stelsel maakt niet alleen een onderscheid tussen nieuwe goederen en bestaande goederen, maar voorziet een speciale behandeling van de bestaande goederen die niet geschikt geacht worden om andere goederen voort te brengen (gronden, kunstwerken, antiekwiteiten, andere artikelen bestemd voor verzamelingen) en van de « immateriële goederen » (patenten, fabrieksmerken, auteursrechten, concessierechten van grond en ondergrond).

De verrichtingen betreffende deze beide goederencategorieën worden per saldo (aankopen min verkopen) geboekt, zodat de transacties tussen de residerende eenheden elkaar neutraliseren en uiteindelijk alleen het saldo van de verrichtingen tussen de natie en het buitenland in aanmerking komt. De waarde van deze netto aankopen omvat niet de overdrachtkosten (commissielonen van tussenpersonen, notaris-kosten, registratierechten, enz.) die overeenstemmen met diensten welke tijdens de beschouwde periode gepresteerd werden en dus niet beantwoorden aan het begrip « bestaande goederen ».

* * *

Rekening houdend met de aanpassingen en wijzigingen die in de vorige paragrafen werden aangebracht aan de gegevens van tabel 10, kan tabel 11 worden opgesteld. Deze tabel geeft voor de vier traditionele sectoren de vijf basisrekeningen (teruggebracht tot twee voor het buitenland) van het nieuwe stelsel van geïntegreerde economische rekeningen. Ten einde dezelfde termen niet al te dikwijls te moeten herhalen worden de posten die in verschillende rekeningen van dezelfde aard kunnen voorkomen slechts éénmaal vermeld; met een kruisje is aangegeven waar in de sectorrekeningen iedere post kan voorkomen. De gebruikte termen zijn vertalingen van de posten die opgesomd zijn in de als bijlage bij de SEC gegeven algemene naamlijst van de verrichtingen.

TABEL 11. - SCHEMA VAN DE BASISREKENINGEN VAN DE SEC IN DE VERONDERSTELLING DAT MEN ZICH BEPERKT TOT DE VIER TRADITIONELE SECTOREN

Nomenclatuur van de posten die voorkomen in de basisrekeningen van de SEC	Sector "Bedrijven"		Sector "Overheid"		Sector "Gezinnen"		Sector "Buitenland"	
Rekening 1. Productie								
Productie van goederen en diensten		X		X		X		
Productie van goederen								
Productie van verhandelbare diensten								
Toegerekende productie van bankdiensten								
Productie van niet verhandelbare diensten								
Intermediair verbruik	X		X		X		Uitvoer van goederen en diensten naar het buitenland	Invoer van goederen en diensten uit het buitenland
Rechten en belastingen bij invoer		X		X		X		
Bruto toegevoegde waarde (tegen marktprijs)	X		X		X			
Rekening 2. Exploitatie								
Bruto toegevoegde waarde		X		X		X		
Toegerekende productie van bankdiensten (Toepassing)	X							
Loonsom van de werknemers	X		X		X		Loonsom betaald door het buitenland aan ingezetenen	Loonsom betaald door residerende werkgevers aan niet-ingezetenen
Bruto lonen en wedden								
Effectieve sociale bijdragen ten laste van de werkgevers								
Fictieve sociale bijdragen								
Belastingen op de productie	X		X		X			Belastingen op de productie, betaald aan het buitenland
Andere dan rechten bij invoer								
Rechten en belastingen bij invoer								
Prijsverlagende subsidies		X		X		X	Prijsverlagende subsidies ontvangen van het buitenland	
Bruto exploitatieoverschot	X		X		X			
Rekening 3. Inkomen								
Bruto exploitatieoverschot		X		X		X		
Loonsom van de werknemers				X				
Belastingen op de productie				X				
Andere dan rechten bij invoer								
Rechten bij invoer								
Prijsverlagende subsidies			X					
Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen	X	X	X	X	X	X	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen ontvangen van het buitenland	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen betaald aan het buitenland
Effectieve interesten								
Toegerekende interesten op wiskundige reserves								
Inkomens uit grondbezit en uit immateriële goederen								
Dividenden en dergelijke								
Ondernemersinkomen van quasi-vennootschappen								
Verrichtingen i. v. m. schadeverzekering	X	X	X	X	X	X	Verrichtingen i. v. m. schadeverzekering	Verrichtingen i. v. m. schadeverzekering
Netto premies voor schadeverzekering								
Schadevergoedingen								
Andere inkomensoverdrachten	X			X	X		Andere inkomensoverdrachten	Andere inkomensoverdrachten
Belastingen op het inkomen en het vermogen				X	X			
Effectieve sociale bijdragen		X		X	X			
Fictieve sociale bijdragen		X		X	X	X		
Sociale prestaties	X		X		X	X		
Inkomensoverdrachten tussen de subsectoren van de overheid			X	X				
Courante internationale samenwerking			X	X				
Internationale persoonlijke overdrachten					X	X		
Andere inkomensoverdrachten	X	X	X	X	X	X		
Bruto beschikbaar inkomen	X		X		X			
Rekening 4. Besteding van het inkomen								
Bruto beschikbaar inkomen		X		X		X		
Nationaal finaal verbruik			X		X		Finaal verbruik van niet-ingezetenen op het nationaal grondgebied	Verbruik van residerende eenheden in het buitenland
Wiskundige reserves inzake pensioenen	X					X	Wiskundige reserves inzake pensioenen	Wiskundige reserves inzake pensioenen
Bruto besparingen	X		X		X			Overschot of tekort van de lopende rekening van de natie
Rekening 5. Kapitaal								
Bruto besparingen		X		X		X		
Bruto kapitaalvorming	X		X		X			
Bruto kapitaalvorming								
Voorraadveranderingen								
Verrichtingen i. v. m. bestaande goederen niet geschikt om andere voort te brengen en immateriële goederen (netto aankopen)	X		X		X		X	
Kapitaaloverdrachten	X	X	X	X	X	X		X
Investeringsbijdragen								
Andere kapitaaloverdrachten								
Vermogen tot (+) of behoefte aan (-) financiering	X		X		X			X

B. — DE SECTOREN.

Daar het hoofdzakelijk in onze bedoeling ligt een verband te leggen tussen het huidige stelsel van nationale rekeningen en het nieuwe stelsel dat door de Europese Gemeenschap is ontworpen, hebben wij in de eerste plaats de wijzigingen onderzocht die zijn opgetreden in de algemene structuur van de basisrekeningen en in de nomenclatuur van de posten die in de rekeningen zijn opgenomen. Zo ontstond een tabel (tabel 11) met voor de vier traditionele sectoren de basisrekeningen van de SEC en de posten die normaal op ieder niveau kunnen voorkomen. De posten werden omschreven overeenkomstig de nomenclatuur der verrichtingen die als bijlage bij de SEC is gevoegd.

Wij zijn nu voornemens de problemen te onderzoeken die voortvloeien uit de indeling van de beschouwde eenheden in sectoren. Deze nieuwe indeling in sectoren beantwoordt aan een tweevoudig streven :

- het uitbreiden van het huidige aantal sectoren teneinde de economische eenheden in meer gediversifieerde categorieën te hergroeperen ;
- het invoeren van nieuwe klasseringscriteria waarbij de nadruk eerder wordt gelegd op de « institutionele » eigenschappen van de eenheden dan op het zuivere « functionele » karakter ervan.

Op zichzelf genomen is het eerste doel uitstekend, voor zover het onderscheid niet te ver wordt doorgedreven ; het tweede kan worden betwist en is voor kritiek vatbaar ook als het uit een bepaald gedrags- of beslissingspatroon gerechtvaardigd lijkt.

1. — Nomenclatuur van de sectoren en subsectoren.

De horizontale uitbreiding van het in tabel 11 opgenomen schema, d.w.z. het in het nieuwe stelsel voorgestelde spectrum van sectoren en subsectoren is geenszins overdreven.

De vroegere sector bedrijven zou als volgt uiteenvallen :

- kredietinstellingen ;
- verzekeringsmaatschappijen ;
- niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ;
- eenmanszaken en personenvennootschappen, andere dan die bedoeld in voorgaande cate-

gorie ; deze eenheden zullen in de toekomst worden opgenomen in de sector gezinnen ;
 — overheidsbedrijven die voortaan zullen behoren tot de overheidssector tenzij zij beantwoorden aan de criteria die werden vastgesteld voor de sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen » ; in dit geval moeten zij in laatstgenoemde sector worden gerangschikt.

De traditionele sector der gezinnen omvat nu de eenmanszaken en gelijkaardige bedrijven. De instellingen zonder winstoogmerk ten dienste van de gezinnen die er deel van uitmaakten worden daarentegen in principe overgeheveld naar de sector « Privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk ».

Zoals de sector « Gezinnen », slurpt ook de huidige sector « Overheid » sommige bedrijven op die niet kunnen worden gerangschikt in de sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ». Hoe het ook zij, de overheidssector blijft onderverdeeld in drie subsectoren : de « Centrale overheid », de « Lagere publiekrechtelijke lichamen » en de « Sociale verzekeringsinstellingen ».

Het creëren van de nieuwe sector « Privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk » was wellicht niet noodzakelijk wegens het heterogene karakter van het aldus gecreëerde geheel, het marginale belang ervan en de praktische moeilijkheden die zullen worden ondervonden bij het verzamelen van de nodige gegevens.

De sector « Buitenland » tenslotte is onderverdeeld in drie subsectoren : de « Lidstaten van de Europese Gemeenschappen », de « Europese Gemeenschapsinstellingen » en de « Derde landen en internationale organisaties ».

De nationale rekeningen zullen dus voortaan worden opgemaakt, rekening houdend met de volgende afbakening van de economische activiteit :

Kredietinstellingen ..... Verzekeringsmaatschappijen ..... Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ..... Gezinnen ..... Overheid (3 subsectoren) ..... Privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk	}	De vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie zijn de synthese van de verrichtingen van deze diverse sectoren
Buitenland (3 subsectoren)		

Tabel 12. — ALGEMEEN SCHEMA VAN DE THANS IN DE SEC VOORGESTELDE SECTOREN

	Vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie (2)	Gezinnen	Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen	Kredietinstellingen	Verzekeringsmaatschappijen	Overheid			Privatrechtelijke instellingen z.w.o.	Lidstaten van de E.E.G.	Europese Gemeenschapsinstellingen	Dreft insteden en internationale organisaties	Buitenland
						Centrale overheid	Lagere publiekrechtelijke lichamen	Sociale zekerheid					
Productierekening (1)													
Exploitatie-rekening (1)													
Inkomensrekening													
Rekening « Besteding van het inkomen »													
Kapitaalrekening (1)													

MET AANDUIDING VAN DE BASISREKENINGEN DIE VOOR IEDER GEVAL ZIJN VASTGESTELD.

	Vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie (2)	Gezinnen	Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen	Kredietinstellingen	Verzekeringsmaatschappijen	Overheid			Privatrechtelijke instellingen z.w.o.	Lidstaten van de E.E.G.	Europese Gemeenschapsinstellingen	Dreft insteden en internationale organisaties	Buitenland
						Centrale overheid	Lagere publiekrechtelijke lichamen	Sociale zekerheid					
Productierekening (1)	(3)												
Exploitatie-rekening (1)	(3)												
Inkomensrekening													
Rekening « Besteding van het inkomen »													
Kapitaalrekening (1)													

(1) Om de economische analyse te vergemakkelijken, neemt men zich voor de productie- en exploitatierekeningen eveneens per bedrijfjaar op te maken. We zullen op dit punt terugkomen in het hoofdstuk dat handelt over de uitbreidingen van het stelsel en de opmerking in genoemd stelsel van de input-outputtabellen die op dezelfde wijze is opgesteld. De verdeling van de productie- en exploitatierekening in een zuiver industrieel kader uitgaande van het exploitatiedoel, wat op het niveau van de kapitaalrekening en inzonderheid van de bruto-kapitaalvorming niet volledig bevestigd. Verder zullen we zien dat een van de bijkomende tabellen, opgenomen in de SEC, ten doel heeft de diversiteiten van de kapitaalvorming te splitsen volgens de bedrijfsklassen die de investeringsgebederen gebruiken.

(2) Het stelsel van de rekeningen van de nationale economie is gebaseerd op het stelsel trouwens volkomen verzakert zou zijn — hebben tot doel op het nationale vlak de resultaten van de diverse sectoren te vergelijken bij de sectorrekeningen alomede de voornaamste klassieke aggregaten met hun onderling verband voor te stellen.

(3) De 4 basisrekeningen worden in principe voor iedere nationale sector opgesteld. Van deze regel is alleen afgeweken ten aanzien van de productie- en exploitatierekeningen, die terzelfdertijd de sectoren "Gezinnen" en "Vennootschappen en quasi-vennootschappen" dekken. Een dergelijke hergroepering is verantwoord om diverse redenen die voortvloeien uit de definitie zelf van de sectoren (om de mogelijkheid om op statistisch vlak, de productieveerkrachten van beide instituten ensembles te scheiden, te voorkomen). Het is bovendien mogelijk om de productie- en exploitatierekeningen te splitsen op basis van de diversiteit van de subsectoren ervan) geen productie-, exploitatie-, inkomens- en inkomensbestedingsrekeningen, maar slechts een enkele rekening der lopende verrichtingen.

(4) Het stelsel van de rekeningen van de nationale economie is gebaseerd op het stelsel trouwens volkomen verzakert zou zijn — hebben tot doel op het nationale vlak de resultaten van de diverse sectoren te vergelijken bij de sectorrekeningen alomede de voornaamste klassieke aggregaten met hun onderling verband voor te stellen.

2. — Afbakening van de nationale economie.

De voor iedere nationale sector opgemaakte rekeningen worden op elk niveau, systematisch gegroepeerd in de vorm van vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie. De eerste scheiding die moet worden gemaakt is dus die tussen de supersector « Nationale economie » en de supersector « Buitenland » (zie tabel 12).

Zoals op het stuk van de definities van de posten, was het de zorg van de auteurs van de SEC de totnogtoe enigszins vage begrippen beter te omschrijven, expliciet de marginale gevallen te regelen en eventueel sommige nieuwe algemene begrippen in te voeren.

Uiteraard wordt de nationale bedrijvigheid verder beschouwd als de resultante van de door « residerende eenheden » uitgevoerde verrichtingen. Onder « residerende eenheden » verstaat men in het nieuwe stelsel van de Europese Gemeenschap de eenheden, die een belangenfeer hebben op het « economisch territorium » van het beschouwde land. Hieromtrent is enige nadere verklaring nodig.

Het *economisch territorium* wordt bepaald uitgaande van het geografisch grondgebied; zoals vroeger worden hieraan toegevoegd: het nationale luchtruim, de territoriale wateren en de in het buitenland gelegen territoriale enclaves; daarentegen worden de extra-territoriale enclaves hiervan uitgesloten, d.w.z. de gebiedsdelen van het nationale territorium die worden gebruikt door aan het « buitenland » behorende administraties en instellingen.

De tekst van de SEC preciseert evenwel dat moeten worden beschouwd als deeluitmakend van het « economisch territorium »:

- het in de internationale wateren gelegen continentale plat waarop het beschouwde land exclusieve rechten heeft;
- de vindplaatsen die, buiten het continentale plat van het land, in de internationale wateren zijn gelegen en worden geëxploiteerd door eenheden die op het hierboven gedefinieerde grondgebied zijn gevestigd.

Wat betreft de vissersboten, andere vaartuigen, kunstmatige eilanden en luchtschepen, wordt er duidelijk gespecificeerd dat de verrichtingen m.b.t. de eigendom van deze uitrustingsgoederen (bruto-investeringen in vaste activa), worden geïntegreerd in de economie

van het land waar de eigenaar de hoedanigheid van ingezetene heeft; de verrichtingen i.v.m. het exploiteren van deze uitrustingsgoederen (huur, verzekering, enz.), worden opgenomen in de economie van het land waarvan de ondernemer ingezetene is.

De « belangenfeer » is een nieuw concept, dat wordt gekenmerkt door het verrichten van economische handelingen over een vrij lange periode (één jaar of langer) op het economisch territorium van een land. Een dergelijk standpunt heeft tot zonderling gevolg « dat een eenheid, die in deze omstandigheden handelingen stelt op het economisch territorium van verscheidene landen, wordt geacht belangensferen te hebben in verscheidene landen ». Dit is wellicht een dubbelzinnige situatie. Hiervoor is evenwel op bevredigende wijze een oplossing gevonden in de SEC; er wordt namelijk een opsomming gegeven van de diverse categorieën van eenheden die als « residerende eenheden » worden beschouwd. Wij zullen ons ertoe beperken hier de gevallen aan te halen waaromtrent enige twijfel zou kunnen bestaan.

Wat de eenheden betreft waarvan de hoofdfunctie bestaat in het produceren, financieren, verzekeren en herverdelen (exclusief de verrichtingen m.b.t. de eigendom van gronden en bestaande gebouwen), kan men veronderstellen dat hun activiteit, gedurende een jaar of langer, wordt uitgeoefend op het economisch territorium van verscheidene landen. In dit geval verkrijgt alleen het onderdeel van de eenheid, dat een belangenfeer heeft op het grondgebied van het beschouwde land, definitief het kenmerk van een residerende eenheid. Men kan alsdan te maken hebben hetzij met een residerende institutionele eenheid (zie hierna de definitie van institutionele eenheid), waarvan de gedurende één of meer jaren in het buitenland uitgeoefende activiteit wordt verwaarloosd (behalve indien deze activiteit werkelijk van heel weinig belang is), hetzij met een fictieve residerende eenheid, waaraan het aandeel van de activiteit wordt toegekend, die gedurende één of meer jaren in het beschouwde land door een niet-residerende eenheid wordt uitgeoefend.

Indien het eenheden betreft, waarvan de hoofdfunctie bestaat in het verbruiken (nogmaals exclusief de transacties m.b.t. de eigendom van gronden of bestaande gebouwen), wordt het kenmerk van residerende eenheid

toegekend aan al wie zijn belangensfeer in het beschouwde land heeft, waarmee ook een beperkt verblijf in het buitenland overeen te brengen is. Aldus verliezen de grens- en seizoenarbeiders, toeristen, personen die een geneeskundige behandeling volgen, studenten, zakenlui, ambtenaren, handelsvertegenwoordigers, kunstenaars en bemanningen, die tijdelijk in het buitenland verblijven, geenszins hun hoedanigheid van « ingezetene » in het land waar hun preferente belangensfeer is gelegen. Dit druist hoegenaamd niet in tegen de gebruikelijke regels. Overeenkomstig de traditie gelden eveneens als « ingezetenen »: de officiële leden van nationale overheidsdiensten die buiten het land in territoriale enclaves zijn gevestigd, het personeel van burgerlijke of militaire internationale instellingen die hun zetel in het beschouwde land hebben (extra-territoriale enclaves), alsook het personeel dat ter plaatse werd in dienst genomen door buitenlandse administraties die eveneens in extra-territoriale enclaves zijn gevestigd.

Er blijft ons tenslotte nog over de activiteiten te spreken met betrekking tot de eigendom van gronden en gebouwen, die buiten het nationale geografische territorium worden uitgeoefend. In het SEC-stelsel wordt in dit geval bepaald dat :

- indien het gaat om overheidsdiensten, deze zullen worden beschouwd als ingezetenen van het land dat zij vertegenwoordigen ;
- indien het gaat om een andere eenheid, men zal aannemen dat zij ressorteert (hetzij institutioneel, hetzij fictief) onder het land waar de betrokken gronden en gebouwen zijn gelegen.

3. — Voor de indeling in sectoren in aanmerking genomen criteria.

Alvorens de economische basiseenheden te kunnen onderbrengen in een bepaalde sector, moeten deze eenheden uiteraard worden gedefinieerd en is het nodig de regels van de vooropgezette hergroepering te preciseren.

Het probleem van de definitie der eenheden kan worden benaderd, ofwel door het accent te leggen op de aard van de uitgeoefende activiteit, ofwel door de nadruk te leggen op bepaalde

gedragingen inzake het gebruik van de geldmiddelen of financiële beslissingen.

In feite geeft geen enkel van deze twee types van eenheden volledig voldoening, wanneer men het geheel van de economische activiteit beschouwt. De keuze van productieëenheden, die technisch gedefinieerd worden uitgaande van de activiteit die zij uitoefenen en derhalve vatbaar zijn voor hergroepering per bedrijfstak, is uitstekend op het niveau van de produktie- en exploitatierekeningen. Genoemde keuze maakt het inderdaad mogelijk relaties van technisch-economische aard die zich voordoen in het produktieproces duidelijk te doen uitkomen, welke ook het institutionele kader is waarin de in aanmerking genomen eenheden voorkomen.

Een dergelijke keus wordt betwistbaar wanneer het gaat om de verdeling en de besteding van de inkomens of om de kapitaalvorming en de besparingen. Op dit niveau is het aangegeven als basiseenheden institutionele entiteiten aan te nemen, die worden gekenmerkt door een unieke beslissingsmacht die het gedrag van soms heterogene elementen in het functionele vlak bepaalt.

Aan de andere kant is het hoogst wenselijk een uniform type van afbakening voor alle rekeningen te handhaven. Het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen heeft voorgesteld dat men zich voor alle rekeningen aan institutionele criteria zal houden ; dit standpunt werd goedgekeurd door het merendeel der deskundigen inzake nationale rekeningen uit de landen der Europese Gemeenschappen en België moet er zich bijgevolg ook bij aansluiten.

Wij voegen er onmiddellijk aan toe dat de auteurs van het ontwerp zich ervan bewust zijn dat de indeling in institutionele sectoren ontoereikend is wanneer het gaat om de ontleding van het produktieproces, op dit niveau wordt een verdeling in bedrijfstakken in het vooruitzicht gesteld. Aldus wordt bij het opmaken van de produktie- en exploitatierekeningen uitgegaan van twee verschillende typen van klassering.

4. — Definitie van de institutionele eenheid.

Doorgaans — en we geven hier de definitie die voorkomt in de SEC — « wordt een resi-

derende eenheid institutioneel genoemd, wanneer zij over een volledige boekhouding beschikt en bij de uitoefening van haar hoofdfunctie een autonome beslissingsmacht heeft ».

De eerste voorwaarde houdt in dat men over boekhoudbescheiden beschikt waaruit de economische en financiële verrichtingen blijken die tijdens de referentieperiode door de beschouwde eenheid werden uitgeoefend, alsmede over een balans van haar activa en passiva. (Laten we terloops vermelden dat dergelijke boekhoudgegevens niet noodzakelijk moeten zijn gepubliceerd). De tweede voorwaarde betekent dat de betrokken eenheid zelfstandig kan beslissen over de besteding van haar geldmiddelen ongeacht of het gaat om lopende verrichtingen, kapitaalverrichtingen of zuiver financiële transacties.

Volgende categorieën van eenheden beantwoorden praktisch aan deze twee criteria (en zijn overigens uitdrukkelijk vermeld in de SEC) :

- in de vorm van kapitaalvennootschappen opgerichte bedrijven ;
- overheidsbedrijven met een statuut dat hun een rechtspersoonlijkheid toekent analoog met die welke de kapitaalvennootschappen bezitten ;
- administratieve overheidsdiensten (Centrale overheid, lagere publiekrechtelijke lichamen, sociale verzekeringsinstellingen) ;
- instellingen zonder winstoogmerk met rechtspersoonlijkheid.

Vanzelfsprekend zullen voor een bepaalde eenheid beide voorwaarden niet altijd volledig vervuld zijn ; er dient dus te worden uitgemaakt waar de eenheden moeten worden ondergebracht die slechts ten dele de opgelegde theoretische kenmerken vertonen.

Men kan in de eerste plaats het geval nemen van *eenheden die niet over een volledige boekhouding beschikken*. Een eerste voorbeeld dat ons invalt is dat van de gezinnen : het spreekt vanzelf dat zij uiteraard gelijkgesteld moeten worden met institutionele eenheden. Voorts — zo luidt de tekst van de SEC — « moeten de eenheden die over geen volledige boekhouding beschikken opgenomen worden in de institutionele eenheden waarvan de boekhouding de partiële rekeningen van eerstgenoemde eenheden omvat ».

Sommige *eenheden beschikken wel over de nodige boekhoudelementen* maar hun *beslissingsautonomie is soms beperkt* of zelfs niet bestaand. Het Europese stelsel schrijft dan in principe voor ze te beschouwen als onderdeel van de eenheden die er toezicht op hebben. Enkele speciale gevallen vragen echter onze aandacht.

Er wordt bijvoorbeeld in de SEC gezegd dat « de eenheden die deel uitmaken van een groep bedrijven en over een volledige boekhouding beschikken beschouwd worden als institutionele eenheden, zelfs als ze een gedeelte van hun beslissingsautonomie hebben afgestaan aan de centrale organisatie (holding) die de algemene leiding van de groep heeft. De holding zelf wordt beschouwd als een institutionele eenheid, verschillend van de eenheden waar zij toezicht op uitoefent, indien zij over een volledige boekhouding beschikt. »

Het statuut van de quasi-vennootschappen wordt eveneens nader omschreven ; inderdaad de eenmanszaken, de personenvennootschappen en sommige overheidsbedrijven waarvan de beslissingsautonomie aanvechtbaar is, worden beschouwd als institutionele eenheden « voor zover hun economisch en financieel gedrag verschilt van dat van de eigenaars en dat van de kapitaalvennootschappen benadert ».

Tenslotte worden de « fictieve residerende eenheden » altijd gelijkgesteld met institutionele eenheden ofschoon zij doorgaans niet beschikken over beslissingsautonomie (noch over een volledige boekhouding). Wij herinneren eraan dat onder dit begrip moet worden verstaan : de onderdelen van niet-residerende eenheden die een belangensfeer hebben op het nationaal economisch territorium, alsook de niet-residerende eenheden die eigenaar zijn van gronden en gebouwen op het nationaal economisch territorium voor zover zij op genoemde gronden en gebouwen verrichtingen uitvoeren.

Praktisch gezien, schijnt men dus inzake de definitie van de institutionele eenheden, een overwegend belang te hechten aan de beslissingsautonomie. Er blijft ons nog de criteria te onderzoeken aan de hand waarvan de hierboven gedefinieerde eenheden in sectoren worden gerangschikt.

De residerende institutionele eenheden worden hoofdzakelijk gegroepeerd volgens hun hoofdfunctie (die beschouwd wordt als beslissend

voor het economische gedrag van de eenheid) en bijkomstig (d.w.z. als de hoofdfunctie niet duidelijk te onderkennen is) op grond van de herkomst van de voornaamste inkomsten. Hieruit vloeit voort dat elke sector niet alleen verrichtingen groepeert die overeenstemmen met de hoofdfunctie van de eenheden welke er deel van uitmaken, maar eveneens de verrichtingen overeenstemmend met de nevenfuncties van genoemde eenheden.

Merken we nog op dat verdelingsverrichtingen of financiële verrichtingen uitgevoerd door een institutionele eenheid voor rekening van een andere institutionele eenheid, geboekt worden in de rekeningen van deze laatste eenheid.

Laten wij snel de inhoud toelichten van de diverse sectoren (of subsectoren) die zijn opgesomd in tabel 12 ; wij beginnen met de algemene definitie die de SEC voor ieder van hen geeft.

5. — De sector « Gezinnen ».

De sector « Gezinnen » omvat alle eenheden waarvan de hoofdfunctie erin bestaat goederen en diensten te verbruiken en waarvan de voornaamste inkomsten worden opgeleverd door de beloning van de produktiefactoren en door transfers.

In deze sector zullen worden ondergebracht niet alleen — zoals dit vroeger het geval was — de enkelingen of groepen van enkelingen, die hun hoofdfunctie van verbruiker uitoefenen, maar ook de produktieactiviteiten van de eenmanszaken en van de personenvennootschappen die niet als quasi-vennootschappen worden beschouwd. Voorts zal men zich hier ten aanzien van de instellingen zonder winstoogmerk beperken tot die welke niet de rechtspersoonlijkheid bezitten en waarvan de voornaamste inkomsten worden opgeleverd door vrijwillige bijdragen van de gezinnen en, in voorkomend geval desnoods, tot die welke de rechtspersoonlijkheid bezitten maar waarvan het economisch belang gering is.

Er wordt nu reeds gepland deze sector te splitsen in subsectoren die later zullen worden omschreven.

6. — De sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ».

Deze sector groepeert « institutionele eenheden waarvan de hoofdfunctie bestaat in het produceren van goederen en niet-financiële verhandelbare diensten ; de voornaamste inkomsten van deze eenheden spruiten voort uit de verkoop van hun produktie wat ook de benaming zij van de toegepaste prijs (verkoopprijs, forfaitaire prijs, vergoeding, tol, recht, taks, enz.) ».

Het blijkt onmiddellijk dat slechts een gedeelte van de produktie van verhandelbare goederen en verhandelbare diensten tot deze sector behoort. Men vindt immers de produktie van de als hoofdfunctie door een institutionele eenheid voortgebrachte financiële diensten in andere sectoren terug. De produktie van goederen en niet-financiële verhandelbare diensten door produktie-eenheden die niet het institutionele karakter van de vennootschappen of de quasi-vennootschappen bezitten, komen eveneens elders in het stelsel voor.

Er moet derhalve een volledige lijst worden opgemaakt van de onder 4) bepaalde institutionele eenheden, die vatbaar zijn om in de betrokken sector te worden opgenomen, op voorwaarde althans dat hun hoofdfunctie bestaat in het produceren van goederen en niet-financiële verhandelbare diensten. De auteurs van de SEC stellen volgende nomenclatuur voor :

- als kapitaalvennootschap opgerichte bedrijven (inclusief de coöperatieve vennootschappen met rechtspersoonlijkheid) ;
- openbare bedrijven met een statuut, dat hun een rechtspersoonlijkheid toekent analoog met die welke de kapitaalvennootschappen bezitten ;
- instellingen zonder winstoogmerk met rechtspersoonlijkheid ;
- niet-financiële quasi-vennootschappen (deze eenheden moeten « op het plaatselijke niveau zeer belangrijk zijn ») ;
- holdings die de leiding hebben van een groep vennootschappen waarvan de meeste gerangschikt zijn samen met de niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ;
- fictieve residerende eenheden.

Aanvullende onderrichtingen maken het mogelijk bepaalde instellingen die speciale acti-

viteiten uitoefenen zonder veel aarzelen te rangschikken. Zo dienen bijvoorbeeld in de sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen » te worden ondergebracht :

- de marktregelende organisaties die beschouwd worden als producenten van verhandelbare diensten voor zover genoemde lichamen institutionele eenheden zijn ;
- de organisaties voor ruimtelijke ordening voor zover zij het karakter bezitten van institutionele eenheden en op voorwaarde dat hun voornaamste inkomsten worden betrokken uit de verkoop van diensten m.b.t. de infrastructuur en de ruimtelijke ordening. (Indien de geldmiddelen voornamelijk door de overheidsorganen worden gestort, dienen deze lichamen te worden gerangschikt in de overheidssector).

Tenslotte zij erop gewezen, dat men zich heeft voorgenoemen, zoals voor de sector « gezinnen » de sector der vennootschappen en quasi-vennootschappen te splitsen in een aantal subsectoren die later zullen worden omschreven.

7. — Sector « Kredietinstellingen ».

Deze sector omvat alle institutionele eenheden waarvan de hoofdfunctie erin bestaat de beschikbare financiële middelen te verzamelen, om te vormen en te verdelen. De voornaamste geldmiddelen van deze eenheden bestaan uit de tegenwaarde der financiële verbintenissen (dadelijk opvraagbare deposito's en deposito's op termijn, kasbons, obligaties, enz.) en de ontvangen intresten.

In principe vindt men in deze sector dezelfde types institutionele eenheden terug als in de vorige sector, met dien verstande dat hier « financiering de hoofdfunctie is ». Een opmerking echter : het begrip quasi-kredietvennootschap wordt in vrij ruime zin geïnterpreteerd en houdt geen rekening met de belangrijkheid van de eenheid. Men mag inderdaad aannemen dat ten aanzien van instellingen die voornamelijk op financiering zijn gericht, deze activiteit steeds gereguleerd is zodat, praktisch gezien, het autonoom beheer werkelijkheid is. Daaruit volgt, dat alle eenmanszaken, alle personenvennootschappen alsook alle openbare kredietmaatschappijen die niet kunnen worden

gelijkgesteld met kapitaalvennootschappen, worden beschouwd als institutionele eenheden en onder de quasi-vennootschappen moeten worden gerangschikt indien financiering hun hoofdfunctie is en voor zover een volledige boekhouding voorhanden is.

In dezelfde geest, meent de SEC dat er onder de kredietinstellingen geen fictieve residuerende eenheden bestaan.

Aangezien de in deze sector gerangschikte eenheden in hoofdzaak « een financierende » functie moeten vervullen, worden hier uiteraard niet opgenomen (bedoelde gevallen worden evenwel in de SEC uitdrukkelijk vermeld) :

- de wisselagenten en makelaars in effecten die geen financiële verbintenissen aangaan ten opzichte van hun cliënten, daar hun voornaamste activiteit bestaat in de verkoop van diensten ;
- de instellingen waarvan de hoofdfunctie erin bestaat waarborgen te verstrekken in de vorm van een aval.

Het stelsel van de Europese gemeenschap stelt voor deze sector in drie subsectoren in te delen : centrale bankautoriteiten, andere monetaire instellingen en andere kredietinstellingen. Ofschoon in de huidige basisrekeningen deze splitsing nog niet wordt toegepast, lijkt het toch aangewezen de draagwijdte ervan te schetsen waarbij zoveel mogelijk wordt verwezen naar de tekst zelf van het nieuwe stelsel. « De centrale bankautoriteiten omvatten alle centrale lichamen, waarvan de hoofdfunctie erin bestaat wettige betaalmiddelen uit te geven en/of tot doel hebben de binnen- en buitenlandse waarde van de nationale munt door hun optreden te handhaven ». Het gaat dus in feite om de centrale bank en de centrale monetaire instellingen die een volledige boekhouding voeren en autonoom staan ten opzichte van de centrale overheid ; de overheidsdiensten die een monetaire bedrijvigheid uitoefenen maar niet het kenmerk dragen van institutionele eenheden blijven in de overheidssector (1).

(1) Volgens de auteurs van de SEC, is het Belgisch Muntfonds geen institutionele eenheid en zou het dus moeten worden gerangschikt in de overheidssector. Dit standpunt wordt betwist door de Nationale Bank van België die er de voorkeur zou aan geven het Muntfonds op te nemen in de sector « Kredietinstellingen », subsector « Andere monetaire instellingen ».

« De overige monetaire instellingen omvatten de kredietinstellingen waarvan een groot deel der verbintenissen ten opzichte van de cliënten die geen bankiers zijn bestaat uit overdraagbare dadelijk opeisbare deposito's, en de centrale instituten van genoemde instellingen ». Men zou er zich aan verwachten in deze rubriek de postchequediensten aan te treffen, maar zij werden in feite door de auteurs van de SEC gerangschikt hetzij in de sector der kredietinstellingen als het onbetwistbaar gaat om institutionele eenheden, hetzij in de overheidssector wanneer ingevolge het niet voorhanden zijn van een boekhouding of beslissingsrecht deze lichamen niet als institutionele eenheden kunnen worden beschouwd (1). De postchequediensten zouden eventueel zelfs bij de vennootschappen en quasi-vennootschappen kunnen gerangschikt worden.

« De andere kredietinstellingen omvatten de niet in de twee voornoemde subsectoren ondergebrachte kredietinstellingen ».

De institutionele eenheden die in deze categorie zouden kunnen worden opgenomen zijn o.m.: de spaarkassen; de instellingen voor consumptief krediet; de instellingen voor hypothecair krediet; instellingen voor landbouwkrediet; de beleggings- en investeringsmaatschappijen; de wisselagenten en makelaars in effecten die als hoofdfunctie krediet verlenen.

8. — Sector « Verzekeringsmaatschappijen ».

Deze sector « groepeerde alle institutionele eenheden waarvan de voornaamste functie erin bestaat te verzekeren, d.w.z. individuele risico's in collectieve risico's om te zetten en normaal technische verzekeringsreserves te vormen. De voornaamste geldmiddelen van deze eenheden worden gevormd door contractuele premies ».

In deze sector treft men dezelfde types van institutionele eenheden aan als in beide voorgaande sectoren, voor zover de hoofdfunctie van genoemde eenheden erin bestaat te verzekeren. Zoals voor de kredietinstellingen wordt een vrij ruim begrip van de quasi-vennootschap

aangenomen; de verzekeringsinstellingen worden geacht steeds een autonoom beheer te hebben, welke ook de belangrijkheid ervan is, uit hoofde van de hun opgelegde reglementering. Het feit over een volledige boekhouding te beschikken verleent de hoedanigheid van institutionele eenheid. Derhalve komt in deze sector niet in aanmerking iedere niet-autonome pensioenkas die over geen volledige boekhouding beschikt en dus niet als een institutionele eenheid kan worden aangezien en blijft deel uitmaken van de eenheid in de schoot waarvan ze werd gecreëerd. Wanneer men spreekt van verzekeringsverrichtingen of van verrichtingen die als dusdanig worden beschouwd, dient de afbakening tussen de sector « Verzekeringsmaatschappijen » en de sector « Overheid » (in dit geval de subsector van de sociale verzekeringsinstellingen) zo precies mogelijk te geschieden. Men kan zich inderdaad afvragen waar bijv. de instellingen moeten worden geklasseerd die collectieve buiten de sociale zekerheid afgesloten overeenkomsten beheren, de autonome pensioenkassen en de instellingen die op een individuele basis overeenkomsten beheren voortvloeiende uit de toepassing van wetten m.b.t. de sociale zekerheid.

In het stelsel van de Europese Gemeenschap wordt « een overeenkomst collectief genoemd als de partijen (bijv. verzekeringsmaatschappijen enerzijds, door een mandataris vertegenwoordigde loontrekkers, de werkgever, anderzijds) alleen door de aangegane verplichtingen gebonden zijn, zelfs als deze verplichtingen heel de categorie van de door de mandataris vertegenwoordigde personen binden »; de verzekering kan zelfs voortvloeien uit een algemene verplichting die door een overheidsinstantie wordt opgelegd « voor zover de essentiële voorwaarden van de overeenkomst (evenredigheid van de premie tot het verzekerde risico, mogelijkheid voor een der partijen van de overeenkomst de andere partij te kiezen, vaststelling door de partijen van de duur van de overeenkomst, enz.) hun contractuele aard behouden ». De SEC bepaalt dat iedere instelling, waarvan de voornaamste activiteit erin bestaat individuele of collectieve overeenkomsten te beheren, die aan bovenvermelde definitie beantwoorden, in de sector « verzekeringsmaatschappijen » dient te worden gerangschikt. Indien de essentiële voorwaarden van de overeenkomst daarentegen in hun geheel of ten dele door de overheid

(1) Zo zou in België de Administratie der Postcheques in de overheidssector moeten worden gerangschikt. Hoewel deze instelling niet strikt beantwoordt aan de in de definitie der institutionele eenheden gestelde voorwaarden, is de genomen beslissing betwistbaar; ze werd bestreden zowel door het Nationaal Instituut voor de Statistiek als door de Nationale Bank van België.

zijn vastgesteld, dan worden de instellingen die dergelijke overeenkomsten beheren in de overheidssector, d.i. de subsector « sociale verzekeringsinstellingen ondergebracht ».

Evenzo worden de zelfstandige pensioenkassen, die beantwoorden aan het begrip institutionele eenheid, gerangschikt in de sector « Verzekeringsmaatschappijen » indien het lidmaatschap vrijwillig is of in geval van verplicht lidmaatschap als de overeenkomst van contractuele aard is. Indien het lidmaatschap verplicht is en als de voorwaarden ervan, zelfs gedeeltelijk door de overheid zijn vastgesteld, dient de instelling daarentegen te worden ondergebracht in de overheidssector.

Tenslotte worden — en dit stemt overeen met het sedert verscheidene jaren door het Nationaal Instituut voor de Statistiek ingenomen standpunt — in de overheidssector de particuliere instellingen geklasseerd, die op « individuele » of « collectieve » basis overeenkomsten beheren die zijn afgesloten in toepassing van sociale wetten, waartoe het toetreden verplicht is en waarvan bepaalde elementen door de overheid zijn vastgelegd.

Laten wij nog aanstippen dat in de sector « Verzekeringsmaatschappijen » niet worden ondergebracht de verzekeringsmakelaars waarvan de hoofdactiviteit bestaat in het verkopen van diensten, vermits zij als tussenpersonen optreden tussen de verzekeringsinstellingen en de verzekeringsnemers; derhalve moeten ze in de sector « Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen » of in de sector « Gezinnen » worden gerangschikt.

Op het ogenblik wordt er niet overwogen om in de SEC de sector « Verzekeringsmaatschappijen » in subsectoren te splitsen.

9. — Sector « Overheid ».

De overheidssector « omvat alle institutionele eenheden die, als hoofdfunctie, niet verhandelbare diensten produceren die zijn bestemd voor de gemeenschap en/of transacties m.b.t. de herverdeling van het inkomen en van het nationaal vermogen verrichten. De voornaamste inkomsten van deze eenheden vloeien voort uit verplichte bijdragen ».

Benevens de « overheidsdiensten die een ensemble van hoofdzakelijk voor de gemeen-

schap bestemde niet-verhandelbare activiteiten gemeenschappelijk beheren, financieren en boeken », worden als in deze sector te klasseren institutionele eenheden beschouwd :

- de instellingen zonder winstoogmerk, met rechtspersoonlijkheid, die in hoofdzaak niet-verhandelbare diensten produceren en die hun inkomsten hoofdzakelijk halen uit door overheidsadministraties verrichte bijdragen ;
- de zelfstandige pensioenkassen en andere verzekeringsinstellingen waarvan het lidmaatschap verplicht is en die overeenkomsten beheren waarvan bepaalde elementen eigenmachtig door de overheidsadministraties of door een besluit van de openbare macht zijn vastgelegd ; men neemt inderdaad aan dat in dit geval « de tegenwaarde van de prestaties eerder een verplichte bijdrage is dan een contractuele premie ».

Zoals voorheen wordt de overheidssector onderverdeeld in drie subsectoren :

- de centrale overheid die « de administratieve organen van de Staat en de centrale instellingen omvat, andere dan die voor sociale zekerheid, waarvan de bevoegdheid zich uitstrekt over het hele grondgebied » ;
- lagere publiekrechtelijke lichamen « die slechts bevoegd zijn voor een gedeelte van het grondgebied » ; de plaatselijke administraties voor sociale zekerheid zijn hier niet inbegrepen ;
- de sociale verzekeringsinstellingen.

10. — Sector « Privaatrechtelijke instellingen zonder winstoogmerk ».

Onder deze benaming worden in het SEC-stelsel gehergroepeerd « de instellingen (verenigingen) zonder winstoogmerk, met rechtspersoonlijkheid, die, als hoofdfunctie, niet verhandelbare diensten produceren die zijn bestemd voor particuliere groepen gezinnen en waarvan de voornaamste geldmiddelen voortvloeien uit door de gezinnen vrijwillig gestorte bijdragen, of uit rechtstreeks of onrechtstreeks inkomen uit vermogen ». Nochtans, indien het economische belang van dergelijke lichamen gering is, dan blijven zij gerangschikt in de sector « Gezinnen », zoals hierboven in paragraaf 5 is gesignaleerd.

11. — Sector « Buitenland ».

Deze sector wordt niet gekenmerkt door een « functie », noch door de « voornaamste inkomsten ». Hier worden alleen de transacties gegroepeerd die residerende institutionele eenheden met niet-residerende eenheden verrichten. Van deze algemene regel wordt nochtans afgeweken voor transport en verzekeringsdiensten m.b.t. ingevoerde goederen; deze diensten worden medegerekend in de cif-invoer, zelfs indien zij worden verleend door residerende eenheden. Ten einde het saldo van de verrichtingen met het buitenland niet te wijzigen, worden deze diensten eveneens bij de uitvoer gevoegd.

Zoals reeds is vermeld wordt deze sector in het Europese stelsel gesplitst in :

- Lidstaten van de Europese Gemeenschappen (hetgeen thans voor ons betekent : Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland) ;

- Europese Gemeenschappen ;
- derde landen en internationale instellingen.

* * *

Doorgaans en in de veronderstelling dat de praktische identificatie van de institutionele eenheden niet al te veel problemen stelt — kan worden gezegd dat de criteria die werden voorgesteld voor het hergroeperen van deze eenheden in sectoren niet zo duidelijk en eenvoudig zijn als die welke in het vorige stelsel werden aangenomen.

Het naast elkander plaatsen van verscheidene beoordelingselementen vergemakkelijkt uiteraard de rangschikking niet; het is zelfs mogelijk dat men hier en daar eenheden aantreft die niet kunnen worden gerangschikt omdat zij onvoldoende beantwoorden aan de definitie van de sectoren waarin men *a priori* geneigd zou zijn geweest ze onder te brengen. De nieuwe indeling in sectoren kan slechts na een proefperiode juist beoordeeld worden.

C. — DE UITBREIDING VAN DE BASISREKENINGEN.

Daar de indeling in institutionele sectoren geen voldoening geeft ten aanzien van de produktie- en exploitatierekeningen, wordt op deze twee niveaus een splitsing per bedrijfstak van de geregistreerde verrichtingen doorgevoerd.

Deze nieuwe voorstelling is in feite een aanpassing van de basisrekeningen, die wordt ingevoerd om te voldoen aan diverse informatiebehoefte met betrekking tot de relaties tussen bepaalde activiteitsgroepen.

Indien men overigens wenst over totalen te beschikken voor de nationale economie, enerzijds, en het buitenland, anderzijds, dan is het voldoende om, naast het basisstelsel, te voorzien in geconsolideerde rekeningen die op elk niveau de posten m.b.t., hetzij de binnenlandse institutionele sectoren, hetzij de buitenlandse sectoren hergroeperen.

Er is reeds gezinspeeld op deze twee aanpassingen van de basisrekeningen, nochtans kan men zich afvragen of zij als werkelijke uitbreidingen moeten beschouwd worden.

Daarentegen zijn de rekeningen en de tabellen, waarover hierna gehandeld wordt, wel degelijk uitgroeisels van het tot hier toe omschreven systeem. Het betreft :

- de financiële rekeningen,
- de goederen en dienstenrekening,
- een reeks bijkomende tabellen.

Met een kruisje werden de plaatsen gemerkt waar deze nieuwe rekeningen in een algemeen schema worden ingepast, alsook de posten die nader uitgewerkt worden in de voornaamste bijkomende tabellen.

GOEDEREN EN DIENSTEN REKENING	NATIONALE ECONOMIE	BINNENLANDSE INSTITUTIONELE SECTOREN								BUITENLANDSE SECTOREN			BUITENLAND
	+ onderverdeling per bedrijfstak												
						x		x		x			
	+ onderverdeling per bedrijfstak												
	+ onderverdeling per bedrijfstak												
		x			x			x		x			
		x											
						x	x	x	x	x	x		
		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

1. — De financiële rekeningen.

De Kapitaalrekening, d.w.z. de laatste van de in iedere sector opgenomen basisrekeningen, wordt afgesloten met een saldo, genaamd « financieringscapaciteit of -behoefte »: financieringscapaciteit wanneer de besparingen van de sector, vermeerderd met de kapitaaltransfers naar deze sector, een bedrag vertegenwoordigen dat hoger is dan de bruto-kapitaalvorming van genoemde sector, verhoogd met de kapitaaltransfers vanuit deze sector en met zijn netto-aankopen van niet-reproduceerbare bestaande goederen of immateriële goederen; financieringsbehoefte wanneer daarentegen het totaal van de middelen lager ligt dan het totaal van de bestedingen.

Dit saldo, dat het totale belang van de in elke sector waargenomen vraag naar een aanbod van financieringsmiddelen aangeeft, verstrekt ongelukkig geen aanwijzingen wat de aard van de betrokken financiële activa of passiva betreft. Het spreekt overigens vanzelf dat met elke nieuwe « financieringscapaciteit », aangeboden door een sector, noodzakelijkerwijze een vermeerdering van de financiële tegoeden van deze sector of een vermindering van zijn verplichtingen overeenstemt; daarentegen sluit elke « financieringsbehoefte » een relatieve on-

toereikendheid van de financiële mogelijkheden van de sector in, d.w.z. ofwel een vermindering van zijn financiële activa, ofwel een vermeerdering van zijn passiva.

Het tweevoudige doel van de financiële rekeningen kan als volgt worden gepreciseerd :

- in de eerste plaats het totale bedrag van de saldi « financieringscapaciteit of -behoefte » controleren door die op te maken uitgaande van de evolutie van de financiële activa en passiva van elke sector, eerder dan op basis van de transacties, die zijn opgenomen in de klassieke economische rekeningen ;
- vervolgens de bestanddelen van de berekende nieuwe saldi in een aantal categorieën van financiële vorderingen en verplichtingen onderbrengen.

In een stelsel van financiële rekeningen heeft elke variatie van de vorderingen, in het bezit van één van de beschouwde eenheden, uiteraard als tegenwaarde een overeenkomstige variatie van de verplichtingen van andere eenheden ; elke transactie staat dus gelijktijdig aan de actiefzijde van een rekening en aan de passiefzijde van een andere, zodanig dat over het geheel genomen de som van de debetsaldi en de som van de creditsaldi in evenwicht zijn.

Wij zullen niet nader ingaan op de theoretische beschouwingen die ertoe hebben geleid een bepaalde indeling van de types van vorderingen en verplichtingen te verkiezen boven een andere. Dienaangaande zullen we ons ertoe beperken een passage van de SEC over te nemen waar erop wordt gewezen dat « deze classificatie steunt op het min of meer liquide karakter van de vorderingen. Het begrip liquiditeit hangt af van een geheel van elementen waarvan de voornaamste zijn :

- de termijn, d.w.z. de tijd die verloopt tussen het tot stand komen van een vordering en het oorspronkelijk vastgestelde ogenblik voor de delging ;
- de overdraagbaarheid, d.w.z. de aan de houder van een vordering geboden mogelijkheid om afstand te doen van deze vordering ten voordele van een nieuwe houder ».

Door de SEC worden in de praktijk negen rubrieken voorgesteld, waarvan we vlug de definitie en de inhoud in de volgende paragrafen zullen aangeven :

- a) Financieel goud.
- b) Kontanten en overdraagbare direct opeisbare deposito's.
- c) Overige deposito's.
- d) Effecten op korte termijn.
- e) Obligaties.
- f) Aandelen en overige participaties.
- g) Kortlopende kredieten.
- h) Halflange en langlopende kredieten.
- i) Technische Verzekeringsreserves.

Laten wij nog aanstippen dat :

- volgens de terminologie van de SEC de eerste zes rubrieken betrekking hebben op « beleggingsmiddelen » en de laatste drie op « financieringsmiddelen » ;
- bepaalde rubrieken een interne splitsing omvatten die gericht is op andere criteria dan het algemene liquiditeitscriterium ;
- het begrip vordering en verplichting tamelijk ruim is geïnterpreteerd, in die zin dat hieronder bepaalde activa-bestanddelen (financieel goud, aandelen en kapitaalbreng, technische verzekeringsreserves) worden begrepen die niet op duidelijke wijze de traditionele kenmerken van een vordering vertonen.

a) FINANCIËEL GOUD.

Het hier bedoelde goud is datgene wat kan worden beschouwd als een koopkrachtreserve. Het gaat hier om een « financiële activa » van een heel bijzondere aard, vermits het feit goud te bezitten de creatie van geen enkele normale financiële band meebrengt tussen een schuldeiser en een schuldenaar.

Volgens de ontwerpers van de SEC « belet de afwezigheid van een institutionele debiteur geenszins dat, voor degene die er de houder van is, aan het financiële goud alle andere kenmerken van een vordering worden toegekend, daar dit metaal universeel als betaalmiddel wordt erkend » ; met het goud, dat aldus in het bezit is van de diverse nationale sectoren, doet men een verplichting van de rest van de wereld overeenkomen.

Het « financiële » goud mag uiteraard niet worden verward met het « industriële » goud, dat wordt aangewend bij de fabricage van bepaalde goederen en dat dientengevolge beantwoordt aan het begrip intermediaire consumptie. De transformatie van industrieel goud in financieel goud, of omgekeerd, maakt overigens bepaalde compensatieboekingen noodzakelijk op het niveau van de uit- of invoer van goederen, ten einde de gelijkwaardigheid tussen nationale vorderingen en buitenlandse verplichtingen te handhaven.

b) KONTANTEN EN OVERDRAAGBARE DIRECT OPEISBARE DEPOSITO'S.

In de SEC wordt deze rubriek gedefinieerd als : « het chartale geld en de direct opeisbare deposito's waarvan de onmiddellijke omzetting in nationale munt zonder enige beperking kan worden geëist en die overdraagbaar zijn door middel van een cheque, een girobiljet of een gelijksoortig document ».

In deze rubriek zullen dus worden opgenomen :

- de in omloop zijnde muntstukken en biljetten, die een vordering vormen van de sector die ze in zijn bezit heeft op de emitterende instelling ;

— de overdraagbare direct opeisbare deposito's, bij binnenlandse kredietinstellingen, bij binnenlandse institutionele eenheden uit andere sectoren, of bij buitenlandse instellingen, waar de verplichtingen die met de vordering van de deponenten overeenstemt, wordt geregistreerd. Als deposito's worden behandeld de overdraagbare saldi die voortvloeien uit de compensatie van deposito- en kredietverrichtingen.

Twee onderscheiden subrubrieken zijn opgenomen naargelang het gaat om :

- nationaal chartaal geld of direct opeisbare deposito's in binnenlandse munt ;
- buitenlands chartaal geld of direct opeisbare deposito's, in vreemde valuta.

Laten wij nog aanstippen dat onder de overdraagbare direct opeisbare deposito's van de kredietinstellingen, die zijn vervat in de tweede subrubriek, onder meer voorkomen het tegoed in de andere landen, op naam van de monetaire autoriteiten, alsmede het tegoed in deviezen bij nationale monetaire instellingen, ten name van vreemde monetaire autoriteiten.

c) OVERIGE DEPOSITO'S.

Per definitie omvat deze rubriek, alle deposito's buiten de overdraagbare direct opeisbare deposito's, d.w.z. de deposito's waarover de houders niet op elk ogenblik en zonder beperking kunnen beschikken.

Uit dien hoofde vallen dus doorgaans onder deze rubriek de deposito's op termijn of met opzeggingstermijn, de saldi van termijnaffaires, de depositobewijzen en de niet-verhandelbare schuldbekentenissen ; in deze rubriek worden eveneens de direct opvraagbare spaardeposito's opgenomen (omdat zij niet zonder beperking beschikbaar zijn), alsmede bepaalde types van kasbons die in theorie verhandelbaar zouden zijn, maar het niet zijn in de praktijk.

Zoals in voorgaande rubriek wordt hier een onderscheid gemaakt tussen de verrichtingen in binnenlandse munt en die in vreemde valuta.

d) EFFECTEN OP KORTE TERMIJN.

Indien men steunt op de tekst van de SEC zijn « effecten op korte termijn schuldvorderingen met korte looptijd (maximaal 12 tot 18 maanden), in de vorm van voor circulatie bestemde effecten, waarvan de nominale waarde (oorspronkelijk vastgesteld) wordt uitgedrukt door een ronde som en die een rente opbrengen die meestal vooruit wordt betaald ; zij zijn terugbetaalbaar op of vanaf een datum die is vastgesteld bij de emissie ».

Deze tegelijk precieze en ingewikkelde definitie omvat essentieel de schatkistbons en andere kortlopende bons. Onder deze definitie vallen eveneens bepaalde staatsfondsen (b.v. Hollandse en Franse fondsen) met langere looptijd dan het hierboven opgegeven maximum, maar die bijzonderheden vertonen m.b.t. de emissie, de circulatie en de terugbetaling, die doorgaans karakteristiek zijn voor effecten op korte termijn. In ieder geval moeten de termen goed worden afgewogen alvorens te beslissen of een effect ressorteert onder deze, de voorgaande of de volgende rubriek.

e) OBLIGATIES.

In de SEC worden de effecten die beantwoorden aan het begrip obligaties als volgt omschreven :

« Obligaties zijn effecten met een looptijd van verscheidene jaren of onaflosbare effecten, met vaste of geïndexeerde rente, over het algemeen betaalbaar door middel van coupons. Behalve voor de onaflosbare leningen zijn deze effecten terugbetaalbaar vanaf een bij de emissie vastgestelde datum. De obligaties vormen verhandelbare effecten die doorgaans in de beursnotering zijn opgenomen ».

Hieruit vloeit voort dat in deze rubriek in het bijzonder moeten worden gerangschikt :

- de in aandelen converteerbare obligaties, zolang zij niet werkelijk tegen aandelen zijn ingewisseld ;
- de obligaties die het voorwerp zijn van een particuliere emissie, vanaf het ogenblik dat « aan deze obligaties althans een potentiële overdraagbaarheid wordt toegekend » ;

— de verhandelbare winstaandelen die een vast of geïndexeerd inkomen opleveren, onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.

f) AANDELEN EN OVERIGE PARTICIPATIES.

Per definitie « zijn in de rubriek aandelen en overige participaties de vorderingen gegroepeerd die recht geven op een deel in de eventuele winsten van de vennootschappen op aandelen, van de overheidsbedrijven met speciaal statuut en van de quasi-vennootschappen, en op een deel in de eventuele netto-activa bij liquidatie ».

Men kan aarzelen om aan de aandelen (en overige participaties) het kenmerk van een vordering toe te kennen, vermits deze effecten, strikt genomen, een eigendomsrecht vertegenwoordigen. Dit recht materialiseert zich evenwel slechts bij de liquidatie van de vennootschap (of van de quasi-vennoot) en belet niet dat tijdens het bestaan van deze vennootschap de « eigenaar » zich eerder als een « schuldeiser » gedraagt.

Deze rubriek wordt uiteraard onderverdeeld in twee subrubrieken: de « aandelen » en de « overige participaties ».

De eerste subrubriek behoeft niet veel commentaar, behalve dat misschien kan worden gepreciseerd dat :

- de aandelen, die worden uitgegeven tegen inbreng in natura, op dezelfde wijze worden behandeld als die welke worden geëmitteerd tegen betaling in specie ;
- de niet volgestorte aandelen slechts voor het werkelijk gestorte bedrag worden ingeschreven ;
- de verhandelbare winstaandelen, waarvan het inkomen afhangt van het resultaat van het boekjaar, in deze subrubriek worden gerangschikt.

Onder de « overige participaties » komen met name voor :

- de aandelen, waarop wordt ingeschreven door werkende vennoten in de commanditaire vennootschappen op aandelen, alsmede

de deelbewijzen van de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en van de coöperaties ;

- de participaties in het kapitaal van de overheidsbedrijven met een speciaal statuut (met uitzondering van de prijsverlagende subsidies en de investeringsbijdragen), als ook de kapitaalbreng in de quasi-vennootschappen (niet te verwarren met de overige schuldvorderingen die de eigenaars kunnen hebben op de quasi-vennootschappen) ;
- de overheidsparticipaties in de internationale instellingen (met uitzondering van het I.M.F., waarmee rekening wordt gehouden in rubriek b) **Kontanten en overdraagbare direct opeisbare deposito's**).

g) KORTLOPENDE KREDIETEN.

Overeenkomstig de tekst van de SEC « omvatten de kortlopende kredieten alle vorderingen waarvan de contractuele looptijd oorspronkelijk minder dan een jaar bedraagt (zonder evenwel twee jaar te kunnen overschrijden) en die niet de vorm van deposito's aannemen ».

In deze rubriek zullen dus worden opgenomen alle types van kortlopende kredieten die worden verstrekt tussen residerende eenheden ongeacht of ze worden verleend door kredietinstellingen of andere sectoren aan kredietinstellingen of andere sectoren of tussen ingezetenen en niet-ingezetenen.

Men onderscheidt drie subrubrieken :

- kortlopende handelskredieten ;
- regularisatierekeningen ;
- overige kortlopende kredieten.

In de eerste subrubriek worden de kortlopende kredieten van commerciële aard en de voorschotten op aan de gang zijnde of opgedragen werken genoteerd.

De tweede subrubriek is, conventioneel, bestemd voor « het inschrijven van de vorderingen die voortvloeien uit de tijd die soms verloopt tussen bepaalde economische verrichtingen

en de financiële verrichtingen die er de tegenpost van vormen (en omgekeerd) ». Dit is inzonderheid het geval voor de in- en uitvoer van goederen waarvan de afrekening niet wordt verricht op het ogenblik dat de economische transactie wordt geboekt.

De derde subrubriek tenslotte is een restpost en heeft betrekking op alle kortlopende kredieten buiten die waarvan hiervoor sprake is geweest.

h) HALFLANGE EN LANGLOPENDE KREDIETEN.

Deze rubriek « omvat alle kredieten waarvan de contractuele looptijd oorspronkelijk doorgaans een jaar overschrijdt en, in elk geval, twee jaar overtreft, en die niet de vorm van deposito's aannemen ».

Gedacht wordt in een speciale subrubriek de halflange en langlopende kredieten van commerciële aard onder te brengen, inclusief de voorschotten op de aan de gang zijnde of opgedragen werken; de overige halflange en langlopende kredieten komen in een andere als restpost geldende subrubrieken voor.

i) TECHNISCHE VERZEKERINGSRESERVES.

Ofschoon, in de meeste gevallen, de verzekeren hun rechten niet individueel en zonder beperking kunnen uitoefenen, neemt men aan dat er een vordering bestaat van het geheel der verzekeren op de reserves die de toekomstige uitkeringen garanderen.

Volgens de definitie omvat deze rubriek de wiskundige reserves, de reserves voor lopende risico's, de reserves en verbintenissen tegenover de verzekeren voor deelneming in de winst en de reserves voor nog uit te keren bedragen (schadereserves), deze reserves worden beschouwd als een verbintenis van de instellingen waar ze worden aangelegd. Tegenover die verbintenissen staat het spaarbestanddeel van de verzekeringsbeurders wat betreft de reserves en van de verzekeringsnemers voor de andere types van reserves. Er dient te worden aangestipt dat de variaties van de reserves die bij de instellingen voor sociale zekerheid werden gevormd, hier niet in aanmerking komen, daar genoemde reserves worden beschouwd als een

bestanddeel van de besparingen van evenvermelde instellingen; daarmee stemt geen enkele verbintenis overeen tegenover de verzekeren noch een vordering van deze laatsten.

In een eerste subrubriek worden de wiskundige reserves en de verbintenissen tegenover de verzekeren voor deelneming in de winst opgenomen.

De wiskundige reserves zijn uiteraard die welke gevormd zijn bij verzekeringsinstellingen ten einde de betaling te garanderen van toekomstige uitkering vastgelegd in een verzekeringscontract of een pensioenstelsel. Doorgaans stemt met die verplichtingen een vordering van de verzekeringsnemers overeen; de SEC preciseert dienaangaande dat bij collectieve contracten die bijvoorbeeld door een ondernemer ten voordele van de werknemers van zijn bedrijf worden gesloten, het de werknemers zijn (en niet de werkgever) die moeten worden beschouwd als de werkelijke verzekeringsnemers en derhalve als de schuldeisers. De verbintenis dient te worden ingeschreven voor de zogenaamde inventariswaarde, d.w.z. « op basis van de premies vermeerderd met alle kosten van administratieve aard ten laste van de verzekeringsmaatschappijen, exclusief acquisitiekosten van de contracten ».

De reserves en verbintenissen tegenover de verzekeren voor deelneming in de winst, omvatten het gedeelte van de winst die voortvloeit uit een overschatting van de lasten en risico's of uit een te lage rente die aan de verzekeren wordt toegekend, alsook van de verwezenlijkte kapitaalwinst of -verlies, dat de verzekeringsinstellingen in een uitgestelde vorm aan de verzekeringsnemers uitkeren.

Een tweede subrubriek omvat de reserves voor lopende risico's (premiereserves) en de schadereserves voor nog uit te keren bedragen.

Hier volgt de omschrijving voorgesteld door de SEC :

« De reserves voor lopende risico's die voortvloeien uit het feit dat de duur van de verzekeringsovereenkomsten niet samenvalt met de duur van het boekjaar der verzekeringsmaatschappijen, omvatten de gedeelten van de door de verzekeren geavanceerde premies die door de verzekeringsmaatschappijen naar het volgende boekjaar worden overgedragen ». De schuldeisers van deze reserves zijn uiteraard de ver-

zekeringsnemers die - terloops gezegd - tot om 't even welke sector kunnen behoren van zodra net om schadeverzekering gaat.

De reserves voor nog uit te lenen bedragen zijn « reserves die de verzekeringsmaatschappijen aanleggen om de mogelijke waarde te dekken van de vergoedingen die niet onmiddellijk uitgekeerd worden, onder andere omdat ze aanleiding geven tot betwistingen ». Het recht op vergoeding bestaat vanaf het ogenblik dat het schadegeval zich voordoet, zelfs als de werkelijke betaling slechts veel later geschiedt; de uiteindelijke verzekeringsbeurder geldt derhalve als schuldeiser van de verzekeringsmaatschappij.

Om dit kort onderzoek van de financiële rekeningen af te ronden, zullen wij de structuur en de inhoud behandelen van de tabellen, die in de SEC als bijlage zijn opgenomen, met het oog op een synthese of een analyse van de geboekte posten.

1) *Samenvattende tabel van de financiële verrichtingen.*

Dit is een dubbele tabel, waarin voor iedere rubriek schuldvorderingen en verbintenissen, de variaties van de schuldvorderingen en de variaties der verbintenissen, die voor iedere sector werden geboekt, respectievelijk aan de linkerzijde en aan de rechterzijde tot uiting komen. De sector « Kredietinstellingen » is hier onderverdeeld in drie subsectoren : de « Centrale bankautoriteiten », de « Andere monetaire instellingen » en de « Andere kredietinstellingen ».

Daar het aan de hand van de indelingscriteria die inzake financiële verrichtingen werden in aanmerking genomen niet mogelijk is de schuldvorderingen en de verbintenissen der nationale sectoren op en tegenover het buitenland te isoleren — sectoren waaronder de monetaire autoriteiten op de voorgrond dienen te worden gebracht — werden aan deze tabel volgende posten als bijlage toegevoegd :

— Goud- en deviezenreserves van de monetaire autoriteiten t.o.v. het buitenland ;

Monetair goud

Direct opvraagbare en kortlopende schuldvorderingen.

Halflange en lange schuldvorderingen.

— Andere tegoeden in goud en deviezen t.o.v. het buitenland.

Financieel goud

Direct opvraagbare en kortlopende schuldvorderingen.

Halflange en lange schuldvorderingen.

Voorts zij erop gewezen dat deze tabel op twee verschillende manieren werd opgemaakt, waarbij ofwel van geconsolideerde posten ofwel van niet-geconsolideerde posten werd uitgegaan.

2) *Gedetailleerde tabel der financiële verrichtingen.*

Zoals bij vorige tabel, komen ook hier aan de linkerzijde de variaties der schuldvorderingen en aan de rechterzijde de variaties der verbintenissen der verschillende sectoren voor.

Hier worden echter geen totaalbedragen voor ieder der rubrieken schuldvorderingen en verbintenissen verstrekt, maar genoemde bedragen worden verdeeld volgens de sectoren waartoe de beginposten behoren. Ook hier is de sector « Kredietinstellingen gesplitst in drie subsectoren. Het betreft hier natuurlijk een zeer volledige, maar juist hierdoor moeilijk op te maken staat. Hiervan worden door de SEC eveneens twee versies in het vooruitzicht gesteld : de eerste op basis van geconsolideerde en de tweede op basis van niet-geconsolideerde posten.

3) *Tabel der obligaties en der halflange en lange kredieten.*

In deze tabel maakt men een onderscheid tussen de componenten van de netto variaties die voor iedere sector (inclusief de drie instellingen van de sector « Kredietinstellingen ») worden vermeld onder de rubrieken « Obligaties » en « Halflange en lange kredieten ». Zo worden de netto variaties i.v.m. de obligaties aan de zijde schuldvorderingen voorgesteld als de som der inschrijvingen en aankopen verminderd met de verkopen en de invorderingen en aan de zijde verbintenissen als het verschil tussen de uitgiften en de terugbetalingen.

Ten aanzien van de halflange en lange kredieten gaat het om het verschil tussen verleende kredieten en terugbetalingen enerzijds en tussen ontvangen kredieten en terugbetalingen anderzijds.

4) *Verdeling per sector van de verschillende types technische verzekeringsreserves.*

De titel van deze tabel is voldoende duidelijk. Het is voldoende er op te wijzen dat men hier de vier reservetypes waarover sprake was in de analyse van de basispost afzonderlijk wil voorstellen, namelijk :

- de wiskundige reserves ;
- de reserves en verbintenissen tegenover de verzekerden voor deelneming in de winst ;
- de reserves voor lopende risico's (premie-reserves) ;
- de reserves voor nog uit te keren bedragen (schadereserves).

5) *Tabel van de financiële tussenpersonen.*

Deze tabel vormt een synthese van de variaties der schuldvorderingen en verbintenissen van drie supersectoren : « Financiële tussenpersonen », « Andere residerende eenheden » en « Buitenland » op basis der geconsolideerde en niet-geconsolideerde posten.

2. — Goederen- en dienstenrekening.

Behalve de financiële rekeningen die worden opgesteld voor ieder van de binnenlandse en buitenlandse sectoren, alsook voor de ensembles « Nationale Economie » en « Buitenland », is er buiten het kader van de eigenlijke basisrekeningen (zie laatste schema van de inleiding) nog een goederen- en dienstenrekening.

De door de SEC gegeven algemene beschrijving van laatstgenoemde rekening luidt als volgt : « In de goederen- en dienstenrekening worden, voor de gehele economie en per bedrijfstak, de middelen (produktie en invoer) en de bestedingen van goederen en diensten (intermediair verbruik, finaal verbruik, bruto-investeringen in vaste activa, voorraadveranderingen, uitvoer) tegenover elkaar gesteld. Deze rekening is in evenwicht bij definitie en wijst bijgevolg geen saldo aan ».

De bestanddelen van de globale goederen- en dienstenrekening kunnen uit de andere rekeningen van het stelsel worden afgeleid. De posten die voorkomen in de goederen- en dienstenrekeningen van de verschillende bedrijfstakken, maken deel uit (net als de posten die zijn opgenomen in de produktie- en exploitatie-

rekeningen per bedrijfstak) van een van de voornaamste bijkomende tabellen die het stelsel aanvullen : de jaarlijkse input-output tabel.

Het is niet onze taak in het kader van dit artikel de techniek van het opmaken van dergelijke tabellen noch de talrijke specifieke problemen die zich alsdan stellen (definitie van de in aanmerking komende goederen- en dienstromen, behandeling van bepaalde bijzondere goederencategorieën, ramingsbasis, problemen in verband met de geïntegreerde ondernemingen, enz.) te behandelen.

Er zij op gewezen dat een dergelijke input-output tabel tenminste bestaat uit :

- een centraal gedeelte met de inputs van iedere bedrijfstak afkomstig van de andere takken en omgekeerd, de outputs van iedere bedrijfstak bestemd voor de andere branches ;
- een tabel van het finaal verbruik en de andere bestedingen met o.m. de bestanddelen van het intermediair verbruik, van het finaal verbruik, van de bruto binnenlandse kapitaalvorming en van de uitvoer die de output vormen op het niveau van iedere bedrijfstak ;
- een tabel van de primaire inputs en van de beschikbare middelen, met, voor iedere bedrijfstak, het intermediair verbruik, de verschillende elementen van de toegevoegde waarde en de invoer van « gelijksoortige goederen » zodat men een overzicht krijgt van het geheel der beschikbare middelen die kunnen worden besteed zoals hierboven aangegeven.

Diverse uitbreidingen van deze input-outputtabel zijn nu reeds in het vooruitzicht gesteld. Dienaangaande werd echter nog geen definitieve beslissing genomen, noch omtrent het aantal bedrijfstakken die in aanmerking komen en waardoor de grootte van het centraal gedeelte van bovengenoemde tabel wordt bepaald. Voorts nog deze opmerking : in de input-output tabellen hebben de termen « bestedingen » en « middelen » betrekking op reële stromen en niet op monetaire stromen zoals bij de rekeningen.

3. — De bijkomende tabellen van de basisrekeningen.

- Deze tabellen hebben doorgaans tot doel :
- ofwel sommige posten te verdelen volgens een gepaste min of meer gedetailleerde nomenclatuur ;
  - ofwel gegevens te verschaffen, die, al komen ze niet voor in de rekeningen, toch verband houden met de evolutie van bepaalde posten ;
  - ook nog gegevens samen te brengen volgens criteria die verschillen van die welke aangenomen werden bij het opmaken van de rekeningen, of eenvoudig een reeks verspreide inlichtingen in een enkele tabel onder te brengen.

Wij hebben reeds gesproken over de tabellen die de « financiële rekeningen » aanvullen en over de input-output tabel (en haar eventuele satellieten), wanneer wij het hadden over de goederen en dienstenrekeningen. Er rest ons nu zeer bondig de bijkomende tabellen te beschrijven welke rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de posten die voorkomen in de basisrekeningen. Wij zullen ze zoveel mogelijk vermelden in de volgorde van de posten waarop ze betrekking hebben.

a) *Totale tewerkstelling en aantal werknemers per bedrijfstak.*

Het gaat hier ontegensprekelijk over inlichtingen die van belang zijn om verscheidene posten van produktie- en exploitatierekeningen te beoordelen.

De totale tewerkstelling en het aantal werknemers (loon- en weddetrekkers) worden in drie verschillende vormen verstrekt : gemiddeld aantal tewerkgestelden, aantal gewerkte uren en aantal jaartewerkgestelden.

Het spreekt vanzelf dat men voor de totale tewerkstelling alle in het binnen- of buitenland verblijvende personen in aanmerking neemt die een produktie activiteit uitoefenen in een residentiële eenheid, terwijl men zich voor de loonarbeid beperkt tot de loon- en weddetrekkers die een bezoldiging ontvangen die in de post « brutolonen en -wedden » wordt geboekt. Het aantal « jaartewerkgestelden » stemt overeen met het aantal gewerkte uren (dus met het totaal aantal werkelijk verrichte arbeidsuren) gedeeld door de gemiddelde jaarlijkse arbeidsduur in een bepaalde bedrijfstak.

b) *Loonsom en haar componenten.*

Deze post, die aan de debetzijde van de rekening « Exploitatie » van de werkgevers voorkomt, is op dit niveau reeds onderverdeeld in :

- brutolonen en -wedden ;
- effectieve sociale bijdragen ten laste van de werkgevers ;
- fictieve sociale bijdragen.

In deze tabel is de splitsing wat verder doorgedreven in die zin dat in de post « brutolonen en -wedden » de effectieve sociale bijdragen ten laste van de loontrekkers apart vermeld worden ; vervolgens wordt een onderscheid gemaakt tussen « pensioen- en overlevingsbijdragen » en « andere bijdragen ».

c) *Effectieve sociale bijdragen per categorie en per ontvangende sector.*

De effectieve sociale bijdragen die reeds verdeeld werden in drie categorieën in de inkomensrekening der gezinnen (bijdragen ten laste van de bedienden, van de loontrekkenden of van de niet-loontrekkenden) worden bovendien in deze tabel gerangschikt volgens de sector waaraan ze gestort worden.

d) *Sociale prestaties per type en per verstreckende sector.*

De sociale uitkeringen die reeds onderverdeeld zijn in drie groepen in de inkomensrekening der gezinnen (sociale uitkeringen die overeenkomen met effectieve sociale bijdragen, met fictieve bijdragen en andere sociale uitkeringen), worden ook hier verder geventileerd volgens de verstreckende sector.

e) *Totaal bedrag der ontvangen premiën en der vergoedingen verschuldigd door de sector der verzekeringsmaatschappijen.*

In deze tabel worden afzonderlijk gegeven :

- de premiën en de bijdragen der schadeverzekeringen ;
- de premiën en de bijdragen der levensverzekering en der pensioenverzekering.

In beide gevallen maakt men bovendien een onderscheid tussen de premiën die overeenstemmen met effectieve sociale bijdragen en de andere premiën. Men vermeldt het bedrag zowel van de bruto- als van de netto-premiën.

Wat de uitkering betreft wordt de basisindeling behouden :

- uitkeringen voor schadeverzekering ;
- uitkeringen voor levensverzekering en pensioenverzekering.

De eerste categorie wordt dan onderverdeeld in uitkeringen die met sociale voorzieningen overeenstemmen, andere lopende uitkeringen en uitkeringen op kapitaalgoederen ; voor de tweede categorie geschiedt de indeling in uitkeringen die met sociale voorzieningen overeenstemmen en in andere uitkeringen waarbij deze laatste in de vorm van rente of van kapitaaluitkeringen kunnen worden gestort.

f) *Indeling van het binnenlands finaal verbruik der gezinnen volgens consumptiefuncties.*

Het totaal van dit finaal verbruik der gezinnen komt voor als een besteding op de rekening « Besteding van het inkomen ». Er wordt overwogen in deze tabel een splitsing volgens consumptiefuncties op te nemen, d.w.z. dat de goederen en diensten die voor de gezinnen zijn bestemd op een bepaalde wijze geassocieerd worden. Het is wellicht niet overbodig erop te wijzen dat de door de SEC in aanmerking genomen nomenclatuur overeenstemt met de nomenclatuur die door de Verenigde Naties in hun Stelsel van Nationale Rekeningen werd aangenomen.

g) *Kruistabel van de bruto kapitaalvorming in vaste activa volgens producerende en gebruikende bedrijfstakken.*

Om een juiste analyse van de bruto kapitaalvorming in vaste activa te maken dienen de elementen ervan te worden ingedeeld volgens de bedrijfstakken die de kapitaalgoederen gebruiken.

Aan deze eis had men kunnen tegemoet komen door een dubbele splitsing van de kapitaalrekeningen d.w.z. door, zoals voor de produktie- en de exploitatierekeningen de eenheden te hergroeperen en dus niet alleen een institutionele classificatie op te maken.

De SEC heeft zich ertoe beperkt een kruistabel uit te werken, waar niet enkel het totaal van de bruto kapitaalvorming in vaste activa voor iedere gebruikstak wordt verstrekt, doch waar dit totaal in nieuwe en bestaande goederen wordt verdeeld met telkens de opgave van de voornaamste producerende bedrijfstakken.

h) *Bruto kapitaalvorming in vaste activa volgens goederencategorieën.*

Aangezien een bepaald goederentype, volgens de definitie, overeenkomt met het produkt van een bepaalde bedrijfstak, kan deze tabel slechts informatie verschaffen voor zover de produktie van een bedrijfstak is gesplitst. In ieder geval wordt hier slechts het geheel der bedrijfstakken die de kapitaalgoederen gebruiken in aanmerking genomen.

i) *Splitsing van de voorraadschommelingen.*

In een laatste tabel m.b.t. de kapitaalvorming worden de voorraadschommelingen, die op het niveau van de gehele nationale economie werden geboekt, in vijf rubrieken ingedeeld.

j) *Aankopen en verkopen van goederen en diensten door de overheidssector.*

Deze tabel omvat de posten ingeschreven in de verschillende rekeningen van de Overheid (Produktie, Exploitatie, Inkomen, Besteding van het inkomen en Kapitaal). Ze hebben betrekking op de aankopen (voor intermediair verbruik, voor kapitaalvorming of andere), op de produktie van goederen en diensten, op het collectief verbruik en op de lopende verkopen van goederen en diensten.

k) *Uitgaven van de Overheidssector per functie.*

De grote rubrieken der uitgaven, ingeschreven als aanwendungen op de rekeningen Inkomen, Besteding van het inkomen en Kapitaal van de Overheid, alsook de wijziging in de schuldvorderingen, worden onderverdeeld in twaalf functies. De nomenclatuur komt grotendeels overeen met de classificatie van de verrichtingen van de Overheid volgens de bestemming, voorgesteld in het nieuwe stelsel van Nationale Rekeningen van de U.N.O.

DERDE DEEL.

Het stelsel van nationale rekeningen van de Verenigde Naties ⁽¹⁾

Na de voornaamste karakteristieken van het Europese stelsel van geïntegreerde economische rekeningen (SEC) te hebben opgesomd, rest ons nog een korte beschrijving te geven van het nieuwe stelsel van nationale rekeningen van de Verenigde Naties (SNA) (2) dat in de plaats komt van een vroeger stelsel, dat in 1953 opgezet en in 1958 gewijzigd werd. Met dit oude stelsel werd ernaar gestreefd een reeks gegevens te integreren en te coördineren in een duidelijk en bondig geheel. Van meet af aan werd het echter beschouwd als een etappe en diende het dus uiteraard te worden uitgebreid.

Evenals de Europese Gemeenschappen hebben de Verenigde Naties als doelstelling tegemoet te komen aan de steeds groter wordende behoeften inzake economische analyse. Dit heeft tot gevolg dat de bestanddelen van sommige aggregaten, die « traditioneel » zouden kunnen worden genoemd, van elkaar worden onderscheiden en aangevuld door een geheel van nieuwe gegevens en tenslotte, dat door de voorgestelde definities te preciseren, de vergelijkbaarheid van de verzamelde gegevens in het internationale vlak wordt verbeterd.

Eerst zullen we een schematisch overzicht geven van het eigenlijke boekhoudkader, ten einde een algemeen inzicht te krijgen in de structuur van het SNA. Vervolgens zullen we de verschillende voorgestelde types van rekeningen onderzoeken, de posten die erin moeten worden ondergebracht, alsook de met betrekking tot de verdeling in sectoren in aanmerking genomen criteria.

A. — Algemeen schema van het boekhoudsysteem.

Dit schema staat afgebeeld in tabel 13. Op het eerste gezicht lijkt dit schema nogal verwarrend — men zou zelfs geneigd zijn te zeggen weinig samenhangend — en het vereist onmiddellijk enkele toelichtingen.

Met voldoening vinden we er een reeks « geconsolideerde rekeningen van de natie » in terug, die globaal genomen de « vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie » die in de SEC voorkomen alsook de huidige nationale rekeningen zeer dicht benaderen. Zoals eveneens in de SEC het geval is, worden goederen en dienstenrekeningen alsook rekeningen voor het boeken van de veranderingen van vorderingen en schulden gecreëerd.

Doch zodra men overgaat tot de niet-geconsolideerde rekeningen worden de zaken ingewikkeld.

Vastgesteld wordt inderdaad

— dat de indeling in sectoren nu eens wordt bepaald op grond van de economische activiteit, dan weer op grond van institutionele criteria ;

---

(1) Verenigde Naties - Etudes méthodologiques, série F, n° 2, Rev. 3 - Système de Comptabilité nationale - 1970.

(2) Als afkorting worden de beginletters van de Engelse titel SNA (System of National Accounts) gebruikt.

Tabel 13. — ALGEMEEN SCHEMA VAN HET STELSEL VAN NATIONALE REKENINGEN DER VERENIGDE NATIES (SNA).

GECONSOLIDEERDE REKENINGEN VAN DE NATIE		NIET-GECONSOLIDEERDE		REKENINGEN		REKENINGEN : BUITENLAND	
Goederen en diensten rekeningen		Categorieën van verhandelbare goederen en diensten (6)		Andere goederen en diensten (4)			
Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen	Productierekeningen	Bedrijfsakken met verhandelbare produktie (9)	Bedrijfsakken met niet-verhandelbare produktie, die betrekking hebben op de	met produktie, hebben overheid	Bedrijfsakken met niet-verhandelbare produktie, die betrekking hebben op privaatrechtelijke instellingen zonder winsttoegmerk	Huishoudelijke diensten	Lopende verrichtingen met het buitenland
Beschikbaar nationaal inkomen en zijn besteding	Rekeningen beschikbaar inkomen en zijn besteding	Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen	Financiële instellingen	Overheid	Privaatrechtelijke instellingen zonder winsttoegmerk ten dienste van de gezinnen	Gezinnen en eenmanszaken	
Kapitaal en financiering	Kapitaalrekeningen a) Bruto-accumulatie en haar financiering b) Veranderingen van vor-deringen en schulden	Niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen	Financiële instellingen	Overheid	Privaatrechtelijke instellingen zonder winsttoegmerk ten dienste van de gezinnen	Gezinnen en eenmanszaken	Kapitaalverrichtingen met het buitenland

- dat de produktierekeningen worden opgesteld per bedrijfstak terwijl de goederen- en dienstenrekeningen worden opgemaakt volgens categorieën van goederen en diensten ;
- dat de eerste geconsolideerde rekening niet onmiddellijk de indruk geeft slechts een samenvatting te zijn van rekeningen, die voor de verschillende beschouwde bedrijfstakken volgens hetzelfde model zijn opgemaakt.

Als besluit zij hieraan nog toegevoegd dat er bijna geen fundamentele verschillen bestaan tussen het SNA en de SEC wat de definitie van de posten en de afbakening van de institutionele sectoren betreft.

Wij zullen deze verschillen aanstippen naarmate wij vorderen met de beschrijving van het SNA.

B. — De geconsolideerde rekeningen van de natie en de rekening buitenland

Het detail van de posten opgenomen in de geconsolideerde rekeningen van de natie en in de rekening buitenland wordt gegeven in tabel 14 (linker gedeelte).

Met het oog op de vergelijking zijn in die tabel ook opgenomen de vereenvoudigde rekeningen van de nationale economie zoals die voorkomen in de SEC (centraal gedeelte) evenals de nationale rekeningen zoals ze thans worden opgemaakt volgens het standaardstelsel van de E.O.E.S. (rechter gedeelte).

Het SNA voorziet in feite een reeks rekeningen die de voornaamste verrichtingen van de economie samenvatten. Zo verstrekt de eerste rekening, met als titel « Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen » de verschillende grote bestedings- en inkomenscategorieën die beantwoorden aan dit produkt. De rekening « Nationaal inkomen en zijn besteding » geeft de verschillende manieren waarop de inkomens subjecten en geeft aan in welke mate die beschikbare middelen aangewend worden voor finaal verbruik ; het overschot vormt de besparing van de natie. De rekening « Kapitaal en financiering » geeft aan de creditzijde voor de gehele volkshuishouding de elementen die als finan-

cieringsmiddelen van investeringen kunnen voorkomen en, aan de debetzijde, het bedrag der investeringen van de natie en het saldo van het financieringsoverschot dat beschikbaar blijft ; dit financieringsoverschot wordt eveneens voorgesteld als het verschil tussen de veranderingen van de vorderingen van de natie op het buitenland en de veranderingen der schulden jegens het buitenland. De rekening « Verrichtingen met het buitenland » herneemt de verschillende transacties van de natie met het buitenland, maar dan gerangschikt in lopende verrichtingen en kapitaalverrichtingen in twee afzonderlijke subrekeningen. Deze vier rekeningen leunen dicht aan bij de « Vereenvoudigde rekeningen van de natie » volgens de SEC. In grote trekken is het voldoende de elementen van de produktie- en exploitatierekeningen van de SEC te groeperen om de rekening « Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen » van het SNA samen te stellen. Zo ook komt de rekening « Beschikbaar nationaal inkomen en zijn bestedingen » (SNA) overeen met het geheel der inkomens- en inkomensbestedingsrekening (SEC).

Wat de in het SNA voorkomende rekening « Kapitaal en financiering » betreft, wordt de verklaring van het saldo « Financieringsoverschot van de natie » onmiddellijk gegeven in termen van veranderingen der vorderingen en schulden, terwijl in het SEC-stelsel deze variaties in de financiële rekening voorkomen. Tenslotte worden de verrichtingen met het buitenland, zowel in het ene als in het andere systeem, gesplitst in lopende verrichtingen en kapitaalverrichtingen.

Wanneer we de in deze twee reeksen rekeningen geboekte inschrijvingen doorlopen, moeten we volgende karakteristieken onderstrepen :

- De aan de debetzijde van de rekening « Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen » geboekte posten, vindt men onveranderd terug aan de debetzijde van de exploitatierekening doch de SEC voorziet reeds op dit niveau in een onderverdeling van de loonsom, naargelang de lonen werden uitbetaald aan ingezetenen of niet-ingezetenen loontrekkers, alsook in een splitsing van de indirecte belastingen (subsidies) naargelang die werden geïnd (verleend) door de overheid of door internationale organisaties. Het SNA beschouwt de tegenpost van deze twee

Tabel 14. — REKENINGEN BETREFFENDE DE GEHELE VOLKSHUISHOUDING.

Geconsolideerde rekeningen van de natie (cfr. SNA-stelsel — 1970 — pp. 157 tot 159 van de Franse tekst)	Geconsolideerde rekeningen van de natie (cfr. SEC-stelsel — 1970 — pp. 192 tot 194) (1)		Huidige nationale rekeningen opgesteld volgens het standaardstelsel van de E.O.E.S. - 1958 (cfr. Statistisch Tijdschrift augustus-september 1970, pp. 780 tot 793)	
Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen	Nationale economie : Produktierekening en exploitatierekening		Het nationaal inkomen en zijn besteding	
Finaal privaatverbruik. Finaal overheidsverbruik. Bruto-investeringen in vaste activa. Voorraadveranderingen. Uitvoer van goederen en diensten. — Invoer van goederen en diensten (1).	Saldo = bruto binnenlands produkt tegen marktprijs.	Produktie van goederen en diensten (2). Rechten en belastingen bij invoer. — Intermediair verbruik (2).	Private consumptie. Overheidsconsumptie. Bruto binnenlandse kapitaalvorming. Uitvoer van goederen en diensten, inclusief factorinkomens ontvangen van het buitenland. — Invoer van goederen en diensten, inclusief factorinkomens betaald aan het buitenland.	
Loonsoom van de werknemers (2).	Loonsoom van de werknemers (3): { - ingezetenen; { - niet-ingezetenen.	Bruto binnenlands produkt tegen marktprijs.	Inkomen uit bezoldigde arbeid.	
Afschrijvingen. Indirecte belastingen (3).	Afschrijvingen (4). Belastingen op produktie en bij invoer: { - aan de overheid betaald; { - aan het buitenland betaald.		Afschrijvingen. Indirecte belastingen.	
— Exploitatiesubsidies.	— Exploitatiesubsidies: { - van de overheid; { - van het buitenland.		— Subsidies.	
Netto-exploitatieoverschot.	Saldo = netto-exploitatieoverschot van de economie.		Ondernemersinkomen van zelfstandigen en personenvennootschappen. Inkomen uit vermogen toevoeiend aan gezinnen. Reserveringen der vennootschappen. Directe belastingen der vennootschappen. Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen toevoeiend aan de overheid. — Intrest van de overheidsschuld.	
Beschikbaar nationaal inkomen en zijn besteding	Nationale economie : Inkomerekening en rekening Besteding van het inkomen		Lopende verrichtingen van de overheid en lopende verrichtingen van de gezinnen	
Netto-exploitatieoverschot. Saldo van het inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen ontvangen uit het buitenland (4). Loonsoom van de werknemers (2). Saldo van de uit het buitenland afkomstige loonsoom van de werknemers (5). Indirecte belastingen. — Exploitatiesubsidies.	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen betaald aan het buitenland.	Netto-exploitatieoverschot (4). Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen ontvangen van het buitenland.	Ondernemersinkomen van zelfstandigen en personenvennootschappen. Inkomen uit vermogen toevoeiend aan gezinnen. Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen toevoeiend aan de overheid. — Intrest van de overheidsschuld. Inkomen uit bezoldigde arbeid.	
Andere uit het buitenland afkomstige netto-inkomensoverdrachten (6).	Inkomensoverdrachten n.e.g. aan het buitenland. Saldo = Netto nationaal beschikbaar inkomen (4).	Loonsoom v.d. werknemers: { - van ingezeten werkegevers; { - uit het buitenland.	Inkomensoverdrachten (1) aan het buitenland.	
Finaal privaat verbruik. Finaal overheidsverbruik.	Schadeverzekeringstransacties met het buitenland.	Belastingen op produktie en bij invoer. — Exploitatiesubsidies. Schadeverzekeringstransacties met het buitenland.	Private consumptie. Overheidsconsumptie.	
Netto-besparingen.	Nationaal finaalverbruik. Veranderingen van wiskundige reserves inzake pensioenen van niet-ingezetenen t.o.v. ingezetenen instellingen. Saldo = Netto nationale besparingen (4).	Inkomensoverdrachten n.e.g. uit het buitenland. Netto nationaal beschikbaar inkomen. Veranderingen van wiskundige reserves inzake pensioenen van ingezetenen t.o.v. niet-ingezetenen instellingen.	Besparingen (1).	

(1) Invoerrechten niet inbegrepen.
 (2) Ten laste van de nationale economie.
 (3) Invoerrechten en andere indirecte belastingen.
 (4) Inkomens ontvangen uit het buitenland — aan het buitenland betaalde inkomens.
 (5) Uit het buitenland afkomstige loonsoom — aan het buitenland betaalde loonsoom.
 (6) Uit het buitenland afkomstige overdrachten — aan het buitenland betaalde overdrachten.

(1) Het gedeelte van dit artikel dat betrekking heeft op de SEC was gebaseerd op de voorlopige versie van 1968 en de herziening van 1969. De thans voorgestelde rekeningen zijn die van de definitieve versie 1970: zij wijken slechts in geringe mate af van de vorige rekeningen; soms werden ook terminologische wijzigingen of veranderingen inzake classificatie aangebracht.
 (2) De (toegerekende) produktie van bankdiensten wordt volledig als intermediair verbruik van een speciale eenheid beschouwd om te vermijden dat dit verbruik over de verschillende categorieën verbruikers zou moeten verdeeld worden.
 (3) Ten laste van de nationale economie.
 (4) In de SEC verschijnen de afschrijvingen niet als een stroom tussen de produktie- of exploitatierekening en de kapitaalrekening; zij worden vermeld als een bestanddeel van de bruto-saldi van deze rekeningen. Om de vergelijking te vergemakkelijken, hebben wij de afschrijvingen aan de debetzijde van de exploitatierekening ingeschreven, zodat in deze rekening en in de volgende rekeningen netto-saldi worden geboekt.

(1) Van de overheid en van de gezinnen.
 (2) Toevoeiend aan de overheid en aan de gezinnen.

Tabel 14 - REKENINGEN BETREFFENDE DE GEHELE VOLKSHUISHOUDING (vervolg).

Geconsolideerde rekeningen van de natie (cfr. SNA-stelsel - 1970 - pp. 157 tot 159 van de Franse tekst)		Geconsolideerde rekeningen van de natie (cfr. SEC-stelsel - 1970 - pp. 192 tot 194) (1)		Huidige nationale rekeningen opgesteld volgens het standaardstelsel van de E.O.E.S. - 1958 (cfr. Statistisch Tijdschrift augustus-september 1970, pp. 780 tot 793)	
Kapitaal en financiering		Nationale economie : Kapitaalrekening		De kapitaalverrichtingen van de natie	
	Netto-besparingen.		Netto nationale besparingen (4).		Reserveringen der vennootschappen.
	Afschrijvingen.		Afschrijvingen (4).		Besparingen (1).
	Uit het buitenland afkomstige netto-kapitaaloverdrachten (6).	Kapitaaloverdrachten aan het buitenland.	Kapitaaloverdrachten uit het buitenland.		Afschrijvingen.
Bruto-investeringen in vaste activa.				Bruto binnenlandse kapitaalvorming:	Kapitaaloverdrachten (netto) van het buitenland.
Voorraadveranderingen.		Bruto-investeringen in vaste activa.			
		Voorraadveranderingen.			
Financieringsoverschot van de natie.		Netto-aankopen van grond en immateriële goederen (5).		Netto-lening aan het buitenland.	
		Saldo = Financieringsoverschot (+) of -tekort (-).			
		Nationale economie : Financiële rekening			
	Financieringsoverschot van de Natie.	Veranderingen van de vorderingen (6).	Veranderingen van de schulden (6).		
Veranderingen van de vorderingen op het buitenland.	Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland.				
		Saldo der vorderingen en schulden t.o.v. het buitenland.			
		Aanpassing tussen het saldo van de kapitaalrekening en het saldo van de financiële rekening.			
		Buitenland : Lopende verrichtingen		De verrichtingen van het buitenland met België	
Alle rekeningen samen : Verrichtingen met het buitenland					
Lopende verrichtingen				Uitgaven van het buitenland. Ontvangsten van het buitenland.	
Uitvoer van goederen en diensten.	Invoer van goederen en diensten.	Uitvoer van goederen en diensten.	Invoer van goederen en diensten.	Goederen en diensten geleverd door België, inclusief prestaties van productiefactoren.	Goederen en diensten geleverd aan België, inclusief prestaties van productiefactoren.
Uit het buitenland afkomstige loonsom van de werknemers.	Aan het buitenland betaalde loonsom van werknemers.	Finaal verbruik van niet-ingezetenen binnen het economisch gebied.	Finaal verbruik van ingezetenen in het buitenland.		
Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen ontvangen uit het buitenland.	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen betaald aan het buitenland.	Uit het buitenland afkomstige loonsom van ingezetenen.	Loonsom aan niet-ingezetenen door ingezetenen betaald.		
Andere uit het buitenland afkomstige inkomensoverdrachten.	Andere aan het buitenland betaalde inkomensoverdrachten.	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen ontvangen uit het buitenland.	Inkomen uit vermogen en ondernemersinkomen betaald aan het buitenland.		
		Uit het buitenland afkomstige exploitatiesubsidies.	Aan het buitenland betaalde belastingen op productie of bij invoer.	Inkomensoverdrachten (2) uit het buitenland.	Inkomensoverdrachten (1) aan het buitenland.
		Schadeverzekeringstransacties met het buitenland.	Schadeverzekeringstransacties met het buitenland.		
		Inkomensoverdrachten n.e.g. uit het buitenland.	Inkomensoverdrachten n.e.g. aan het buitenland.		
		Veranderingen van wiskundige reserves inzake pensioenen van ingezetenen t.o.v. niet-ingezetenen instellingen.	Veranderingen van wiskundige reserves inzake pensioenen van niet-ingezetenen t.o.v. ingezetenen instellingen.		
	Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland.		Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland.		
		Buitenland : Kapitaalverrichtingen		De verrichtingen van het buitenland met België	
		Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland.		Kapitaaloverdrachten (netto) aan België.	
	Netto-aankopen in het buitenland van immateriële goederen, n.e.g.	Netto-aankopen van grond en immateriële goederen (7).			Netto-lening aan het buitenland.
Uit het buitenland afkomstige netto-kapitaaloverdrachten (6).		Uit het buitenland afkomstige kapitaaloverdrachten.	Aan het buitenland betaalde kapitaaloverdrachten.		
Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland.	Veranderingen van de vorderingen op het buitenland.		Financieringsoverschot (+) of -tekort (-) van het land.		
		Buitenland : Financiële rekening			
		Veranderingen van de vorderingen (8).	Veranderingen van de schulden (8).		
		Saldo der vorderingen en schulden t.o.v. het buitenland.			
		Aanpassing tussen het saldo van de kapitaalrekening en het saldo van de financiële rekening.			

(6) Uit het buitenland afkomstige overdrachten - aan het buitenland betaalde overdrachten.

(1) Het gedeelte van dit artikel dat betrekking heeft op de SEC was gebaseerd op de voorlopige versie van 1968 en de herziening van 1969. De thans voorgestelde rekeningen zijn die van de definitieve versie 1970; zij wijken slechts in geringe mate af van de vorige rekeningen; soms werden ook terminologische wijzigingen of veranderingen inzake classificatie aangebracht.

(4) In de SEC verschijnen de afschrijvingen niet als een stroom tussen de productie- of exploitatierekening en de kapitaalrekening; zij worden vermeld als een bestanddeel van de bruto-saldi van deze rekeningen. Om de vergelijking te vergemakkelijken, hebben wij de afschrijvingen aan de debetzijde van de exploitatierekening ingeschreven, zodat in deze rekening en in de volgende rekeningen netto-saldi worden geboekt.

(5) In het buitenland.

(6) T.o.v. het buitenland.

(7) Het betreft de netto-aankopen door het buitenland, d.w.z. het omgekeerde van de netto-aankopen door de nationale economie.

(1) Van de overheid en van de gezinnen.

(2) Toevloeden aan de overheid en aan de gezinnen.

posten als een positief of negatief inkomen van de overheid, dat tot het verschuldigde bedrag, in de vorm van overdrachten aan het buitenland weer wordt afgestaan.

- De aan de creditzijde geboekte posten van de rekening «Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen» vindt men niet als dusdanig terug aan de creditzijde van de produktierekening, maar gewoon als gelijkwaardige inschrijvingen, vermits de beschikbare goederen en diensten in het ene geval geboekt worden in het stadium van de besteding en in het andere geval in het produktiestadium. Er zij nog op gewezen dat de productie van goederen en diensten, zowel in de SEC als in het SNA, de toegerekende waarde van de bankdiensten omvat; deze toegerekende waarde wordt onmiddellijk in mindering gebracht als intermediair verbruik van een bedrijfstak *sui generis*.
- De rubrieken, die voorkomen aan de debeten de creditzijde van de rekening «Beschikbaar nationaal inkomen en zijn besteding» (SNA) komen overeen met de posten van de inkomens- en de inkomensbestedingsrekening (SEC), behoudens enkele verschillen bepaaldelijk op het niveau van de loonsommen en de overdrachten. In verband met laatstgenoemde posten wordt door de SEC het in beide richtingen waargenomen verkeer afzonderlijk geboekt, terwijl het SNA zich ertoe beperkt de netto-stromen op te geven; bovendien classificeert de SEC de verrichtingen inzake schadeverzekering in speciale in het SNA niet bestaande rubrieken. Ten slotte vermeldt de SEC in verband met het spaarsaldo uitdrukkelijk de schommelingen van de wiskundige reserves inzake pensioenen wat niet het geval is in het SNA.
- Verder kan men nog vaststellen dat op het niveau van de kapitaalrekening de posten i.v.m. de overdrachten bij het SNA als netto-bedragen en bij de SEC als bruto-bedragen worden geboekt. Bovendien worden de netto-aankopen van gronden en immateriële goederen die in de SEC voorkomen, bij het SNA beperkt tot netto-aankopen van immateriële goederen (in dit laatste systeem wordt slechts de mogelijkheid overwogen van verkopen en aankopen van gronden tussen residerende, eventueel fictieve eenheden als die in de plaats komen van een niet-residerende eenheid).

Er wordt eveneens genoteerd dat, louter formeel bezien de geconsolideerde rekeningen SNA weinig verschillen van de huidige nationale rekeningen. De rekening «Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen» heeft juist hetzelfde uitzicht als de tot op heden uitgewerkte rekening «Het nationaal inkomen en zijn besteding»; in het eerste geval gaat het echter om het «binnenlands» produkt, in het tweede om het «nationaal» produkt (dat dus de netto-factorinkomens uit het buitenland bevat); bovendien wordt in het ene stelsel het netto-exploitationoverschot globaal gegeven, terwijl het in het andere systeem wordt gesplitst over een aantal posten, waaronder een post besparing, die een rechtstreekse tegenpost heeft op de kapitaalrekening. De inkomens- en de verbruikselementen, die opgenomen zijn in de rekening SNA «Beschikbaar nationaal inkomen en zijn bestedingen» zijn dezelfde als de inschrijvingen die zouden overblijven na consolidatie van de rekeningen der lopende verrichtingen van de gezinnen en de Overheid (natuurlijk onder voorbehoud van definitieverschillen, b.v. inzake finaal overheidsverbruik); het saldo stemt, naargelang van het geval, overeen met de besparingen van de natie of met de besparingen van de overheidssector en van de sector «gezinnen». Wat de kapitaalrekeningen SNA betreft, vindt men de diverse rubrieken ervan terug in de huidige kapitaalrekening van de natie, met uitzondering uiteraard van de netto-aankopen van immateriële goederen, die tot hiertoe niet werden geïsoleerd, evenals de veranderingen van vorderingen en schulden, die het mogelijk maken het per saldo opgemaakte financieringsoverschot van de natie te reconstrueren.

C. — De produktierekeningen.

De globale gegevens, opgenomen in de rekening «Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen» worden nader verklaard in een reeks rekeningen, waarin eveneens produktie- en verbruikselementen voorkomen die zich in het nationale vlak wegens de consolidatie onderling annuleren. Het betreft rekeningen die de binnenlandse produktie van goederen en diensten beschrijven, m.a.w. de vorming van toegevoegde waarde tot stand gebracht door de diverse verhandelbare goederen en diensten producerende

bedrijfstakken (9) en de diverse niet-verhandelbare goederen en diensten producerende bedrijfstakken (overheid, privaatrechtelijke instellingen zonder winst oogmerk ten dienste van de gezinnen en huishoudelijke diensten).

Schematisch kunnen ze worden voorgesteld zoals in tabel 15 (de posten die in de eerste kolom voorkomen, verschijnen in de rekeningen op de met een kruisje gemerkte plaatsen). Op dit niveau geschiedt de sectorsgewijze indeling per bedrijfstak; hierbij wordt de nadruk gelegd op het verhandelbaar of niet-verhandelbaar karakter van de geproduceerde goederen en diensten. Om de gelijkwaardigheid vast te stellen tussen de aan de creditzijde van de geconsolideerde rekening « Bruto binnenlands produkt en zijn bestedingen » geboekte posten en de overeenkomstige posten van de niet geconsolideerde rekeningen dient volgende gelijkheid te worden gebruikt:

- Produktie van verhandelbare goederen en diensten (door de verhandelbare goederen en diensten producerende bedrijfstakken en door de niet-verhandelbare goederen en diensten producerende bedrijfstakken).
- + Produktie van niet-verhandelbare goederen en diensten (voor de verkoop en voor eigen rekening).
- Intermediair verbruik (verhandelbare en niet-verhandelbare goederen en diensten producerende bedrijfstakken).
- = Finaal verbruik (privaat verbruik en overheidsverbruik).
- + Bruto-kapitaalvorming (investeringen in vaste activa en voorraadveranderingen).
- + Uitvoer.
- Invoer.

De aan de debetzijde van deze geconsolideerde rekening geboekte elementen worden verkregen door achtereenvolgens te totaliseren:

- loonsom van de werknemers;
- afschrijvingen;
- indirecte belastingen (inclusief belastingen op de invoer) verminderd met de subsidies;
- netto-exploitatieoverschotten.

Door de hierboven genoemde gelijkheid voor te stellen in de vorm:

Produktie van verhandelbare goederen en diensten.

- + Produktie van niet-verhandelbare goederen en diensten.
- + Invoer.
- = Intermediair verbruik.
- + Finaal verbruik.
- + Bruto-kapitaalvorming.
- + Uitvoer.

voert men de als beschikbare middelen (1^e term van de gelijkheid) en als bestedingen (2^e term van de gelijkheid) ingeschreven elementen, van de goederen en dienstenrekeningen af, die los van de produktierekeningen per bedrijfstak voor ten minste 6 categorieën van verhandelbare goederen en diensten en 4 categorieën van niet-verhandelbare goederen en diensten (cf. tab. 13) zijn opgemaakt.

Zonder het evenwicht van het boekhoudsysteem in gevaar te brengen, zou men het gevoeglijk kunnen stellen zonder dergelijke rekeningen die noodzakelijkerwijs in evenwicht zijn (net zoals de in de SEC voorkomende goederen en dienstenrekening). Deze rekeningen zijn nochtans zeer belangrijk, aangezien zij de voornaamste elementen van de transponering oorsprong-besteding verstrekken, die nodig zijn om over te gaan van de produktierekeningen per bedrijfstak naar de geconsolideerde rekening van het bruto binnenlands produkt. Genoemde rekeningen maken eveneens interessante studies mogelijk wat betreft de input-output relaties, de reacties van vraag en aanbod en de ontwikkeling van de hoeveelheden en de prijzen.

Het grootste verschil, dat op dit niveau tussen het SNA en de SEC bestaat, is uiteraard dat in het stelsel van de Verenigde Naties geen rekening wordt gehouden met de institutionele indeling in sectoren, die op het Europese vlak terzelfdertijd als de classificatie per bedrijfstak wordt opgemaakt.

D. — De inkomens- en kapitaalrekeningen.

De globale gegevens die voorkomen in de geconsolideerde rekeningen « Beschikbaar nationaal inkomen en zijn besteding » en « Kapitaal en financiering » worden nader verklaard in een

reeks inkomens- en kapitaalrekeningen die voor volgende institutionele sectoren worden geopend :

- niet-financiële vennootschappen en quasi-vennootschappen ;
- financiële instellingen ;
- overheid ;
- privaatrechtelijke instellingen z.w.o. ten dienste van de gezinnen ;
- gezinnen en eenmanszaken.

De in deze rekeningen geboekte transacties (die van de ene sector tot de andere kunnen verschillen, aangezien de aard, de rol en het belang der elementen van de beschikbare middelen en de bestedingen niet steeds identiek zijn) worden in de tabellen 16 en 17 gedetailleerd weergegeven.

Teneinde de voorstelling ervan niet nodeloos te overladen, is men te werk gegaan zoals voor tabel 15 : de nomenclatuur van de posten wordt slechts éénmaal gegeven, zodat het volstaat de plaatsen waar deze posten in de sectorrekeningen voorkomen met een kruisje aan te duiden.

Hetspreekt vanzelf dat, met name in het geval van de inkomensrekeningen en in het 2e gedeelte van de kapitaalrekeningen (dat overeenkomt met het begrip « Financiële rekening » van de SEC), tal van deze posten wijzen op relaties tussen de sectoren en aldus gelijktijdig voorkomen aan de debetzijde van een rekening en aan de creditzijde van een andere rekening.

Een eerste opmerking dringt zich op : de posten die tegenboekingen vormen van reeds in de produktie- en exploitatierekeningen ingeschreven posten, moesten (in zover ze gelijktijdig voorkomen in verschillende sectorrekeningen) opnieuw uitgesplitst worden. Ze zijn thans immers verdeeld volgens andere criteria dan die welke op het niveau van de eerste rekening werden gebruikt. Deze moeilijkheid is uiteraard niet makkelijk uit de weg te ruimen, tenzij van meet af de sectorindeling van de onder iedere bedrijfstak opgenomen eenheden werd bepaald, hetgeen trouwens neerkomt op de impliciete indeling in institutionele sectoren van een groot aantal posten, die op de produktie- en exploitatierekeningen van de bedrijfstakken voorkomen.

Met betrekking tot de eigenlijke definitie van de institutionele sectoren mag worden gezegd dat ze in beide stelsels dezelfde is. Het SNA telt weliswaar minder sectoren dan de SEC, maar dit is slechts een schijnbaar verschil. Indien in de SEC een onderscheid wordt gemaakt tussen de sector kredietinstellingen en de sector verzekeringsinstellingen, vormen daarentegen in het SNA beide sectoren een geheel ; in dit laatste geval wordt echter wel een onderscheid gemaakt in een bijkomende tabel. Zo is ook de overheid in het SNA voorgesteld in een enkele sector ; in een bijkomende tabel is genoemde sector echter uitgesplitst in 3 groepen die met de 3 sectoren van de SEC overeenkomen. Enkel voor het buitenland wordt in het SNA de verdeling niet gegeven zoals ze door de SEC wordt aanbevolen, wat vrij logisch is, aangezien de SEC-uitsplitsing beantwoordt aan interne behoeften van de Europese Gemeenschappen.

Dit algemeen parallelisme brengt geen volstrekt identiek toegepaste criteria mee wat de identificatie en de rangschikking der basiseenheden betreft : tussen de twee stelsels zijn afwijkingen niet uitgesloten, vooral wanneer het grensgevallen betreft. Dit heeft niets verwonderlijks, vermits het SNA doorgaans genoegzaam neemt met minder strakke criteria dan de SEC, wat dus een vrijere, of beter gezegd, een meer soepele interpretatie mogelijk maakt.

Zo komt het dat het begrip institutionele eenheid in het SNA hoofdzakelijk, zo niet uitsluitend gebaseerd is op het criterium van de beslissingsautonomie en de in de SEC gedetailleerde comptabele voorschriften ter zijde laat.

Wij zullen geen tijd verliezen met een lijst aan te leggen van de te vrezen verschillen ten aanzien van de klasseringsmogelijkheden der eenheden.

Laten wij er ter illustratie alleen maar op wijzen dat sommige in het huidige stelsel bij de overheidsbedrijven ingedeelde eenheden, in het SNA bij de quasi-vennootschappen en in de SEC bij de overheid zouden kunnen worden ondergebracht ; eveneens zouden de door de overheid ten voordele van haar personeel opgerichte pensioenkasen heel goed in het SNA als verzekeringsinstellingen en in de SEC als overheidslichamen kunnen worden beschouwd.

Tabel 16. — STRUCTUUR VAN DE REKENINGEN, INKOMEN EN BESTEDING PER SECTOR.

NOMENCLATUUR VAN DE POSTEN	Inkomensrekening van de financiële instellingen en quasi-vennootschappen		Inkomensrekening van de financiële instellingen		Inkomensrekening van de overheid		Inkomensrekening van de privaatrechtelijke instellingen z.w.o. ten dienste van de gezinnen		Inkomensrekening van de gezinnen en de eenmanszaken		Beschikbaar nationaal inkomen en zijn besteding	
	Bestedingen	Beschikbare middelen	Bestedingen	Beschikbare middelen	Bestedingen	Beschikbare middelen	Bestedingen	Beschikbare middelen	Bestedingen	Beschikbare middelen	Besteding van het beschikbaar inkomen	Beschikbaar inkomen
Netto-exploitatieoverschot	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Netto-exploitatieoverschot.
Door de ondernemers van quasi-vennootschappen afgenomen inkomen												Loosom van de werknemers (ten laste van de nationale economie) + saldo van de uit het buitenland afkomstige beloning van werknemers.
Loosom van de werknemers												Saldo van het inkomen uit vermogen (en het ondernemersinkomen) ontvangen uit het buitenland.
Inkomen uit vermogen :												Indirecte belastingen.
1. Interest	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	— Exploitatiesubsidies.
2. Dividenden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
3. Inkomen uit grondbezit en immateriële goederen n.e.g.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Indirecte belastingen												
Exploitatiesubsidies												
Bijdragen maatschappelijke zekerheid												
Toegerekende sociale bijdragen												
Prestaties maatschappelijke zekerheid												
Directe sociale prestaties van de werkgevers	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Andere uit het buitenland afkomstige netto-inkomenoverdrachten.
Stenuitkeringen												
Directe belastingen :												
1. Belastingen op het inkomen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
2. Overige directe belastingen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Verplichte retributies, boeten en straffen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Netto-premies voor schadeverzekering	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Schadevergoedingen												
Inkomenoverdrachten aan de privaatrechtelijke instellingen z.w.o.												
Inkomenoverdrachten n.e.g.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Finaal verbruik												Finaal privaat verbruik
Netto-beelingen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Finaal overbedsverbruik
												Netto-beelingen

(1) Het betreft hier uiteraard interesten van de overheidsschuld.
 (2) Deze post is onderverdeeld in i) interest van consumptieve leningen; ii) overige interesten.
 (3) Deze post is onderverdeeld in i) inoverrechten en -belastingen; ii) overige indirecte belastingen.
 (4) Het betreft in beide gevallen netto-overdrachten.
 (5) Voor de als credit en debit truto ingeschreven overdrachten, zijn er twee subrubrieken: overdrachten aan of van de ingezetenen en overdrachten aan of uit het buitenland.

Tabel 17. — STRUCTUUR VAN DE REKENINGEN, KAPITAAL EN FINANCIERING PER SECTOR.

NOMENCLATUUR VAN DE POSTEN	Kapitaalrekening van de niet-deelvennootschappen en quasi-vennootschappen		Kapitaalrekening van de financiële vennootschappen		Kapitaalrekening van de promotiebedrijven, z.w.o. ten dienste van de gezinnen		Kapitaalrekening van de eenmaatskaken		Kapitaal en financiering van de natie	
	Bruto-accumulatie	Financiering van de bruto-accumulatie	Bruto-accumulatie	Financiering van de bruto-accumulatie	Bruto-accumulatie	Financiering van de bruto-accumulatie	Bruto-accumulatie	Financiering van de bruto-accumulatie	Bruto-accumulatie	Financiering van de bruto-accumulatie
Netto-besparingen										Netto-besparingen.
Afschrijvingen										Afschrijvingen.
Ontvangen kapitaaloverdrachten (netto)										Netto-kapitaaloverdrachten uit het buitenland.
Bruto-investeringen in vaste activa	x		x		x		x			} Bruto-investeringen in vaste activa
Voorraadveranderingen										
Netto-aankopen van gronden	x		x		x		x			} Netto-aankopen van immateriële goederen in het buitenland
Netto-aankopen van immateriële goederen n.e.g.	x		x		x		x			
Financieringsoverschot	x		x		x		x			Financiering van de bruto-accumulatie
Financieringsoverschot										Financieringsoverschot van de natie.
Goud	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Contanten en overdraagbare direct opneembare deposito's	x		x		x		x			
Overige deposito's	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Effecten op korte termijn	x		x		x		x			
Obligaties en bons op lange termijn	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Aandelen in vennootschappen en deelnemingen in het maatschappelijk kapitaal	x		x		x		x			
Leningen n.e.g. : — kortlopende	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
— langlopende	x		x		x		x			
Rechten van de gezinnen op de technische verzekerings- en pensioenreserves	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Kapitaalbreng van de eigenaars in de quasi-vennootschappen ..	x		x		x		x			
Handelskredieten en voorschotten	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Overige vorderingen	x		x		x		x			
Overige verbintenissen	x		x		x		x			} Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland
Veranderingen van de vorderingen										
Financieringsoverschot en veranderingen van de schulden										} Veranderingen van de vorderingen op het buitenland
Veranderingen van de vorderingen op het buitenland										
Financieringsoverschot van de natie										} Veranderingen van de vorderingen op het buitenland
Veranderingen van de schulden t.o.v. het buitenland										

(1) De post ontvangen kapitaaloverdrachten (netto) wordt onderverdeeld naar gelang ze afkomstig zijn i) van inwoners; ii) uit het buitenland.

(2) Waarover geld in bezit van monetaire instellingen (overbuid) en uitgegeven door i) inwoners; ii) het buitenland.

(3) Waarvan leningen door de centrale bank toegestaan aan het buitenland.

(4) Geld uitgegeven door de centrale bank (door de schikst) en overdraagbare direct opneembare deposito's.

(5) Waarover het passief van de monetaire instellingen t.o.v. i) ingezeten inwoners; ii) het buitenland.

BESLUIT.

Hopelijk zal de lezer het ons niet kwalijk nemen dat we geen gedetailleerde lijst opmaken van de verschillen die men in beide nieuwe stelsels constateert in verband met ofwel de definitie, de voorstelling of de splitsing van de posten, ofwel de aanvaarde regels inzake waardering of boeking, ofwel de aangenomen nomenclaturen en het aantal en de presentatie van de tabellen.

Dit zou ons zeer ver leiden bij de uiteenzetting over de technische bijzonderheden, terwijl het in onze bedoeling lag gewoon een algemeen beeld te geven van deze nieuwe stelsels.

Bij wijze van besluit mag men stellen dat het geheel van de rekeningen en tabellen die ons worden gepresenteerd onder de benaming SEC of SNA, een goede synthese geven van de economische activiteit van een land en de mogelijkheid bieden tot tal van analyses, prognoses en vergelijkingen in de tijd en in de ruimte.

Weliswaar zal het invullen van de verschillende vakken der tabellen niet zonder moeilijkheden verlopen. De vermeerdering en de verscheidenheid van de te vatten posten vereist inderdaad een aanzienlijke uitbreiding van de inlichtingsbronnen, d.w.z. van de statistische documentatie. Daarbij moet men niet alleen meer inlichtingen inwinnen, maar er tevens voor zorgen dat de gevraagde inlichtingen tijdig beschikbaar en degelijk zijn; deze ver-

eisten van snelheid en betrouwbaarheid zijn trouwens tot op zekere hoogte strijdig met de noodzakelijkheid van het zoeken naar een ruimer detail.

Het is nogal paradoxaal, maar deze stelsels die aanvankelijk onzekere cijfers zullen bevatten, moeten normaliter een verbetering van de deugdelijkheid der gegevens en van de daaruit te halen inlichtingen mogelijk maken. Het feit dat in een overzichtelijk kader de coherentie van de uit diverse bronnen komende cijfers tot stand moet worden gebracht, zal onvermijdelijk leiden tot het ontdekken van anomalieën die anders onopgemerkt zouden gebleven zijn. De noodzakelijkheid ook terzelfdertijd een geheel van fenomenen te verklaren maakt het mogelijk beoordelingsfouten te voorkomen die men gemakkelijk begaat als men zich ertoe beperkt één dezer fenomenen onder ogen te zien.

Van nu af aan moet er verder worden gewezen op de werkzaamheden die tegelijk met de uitwerking van de nieuwe stelsels worden ondernomen teneinde ze verder te ontwikkelen of te vervolledigen door « satellietstelsels ». Op de agenda staan « kwartaalrekeningen », « regionale rekeningen », « vermogensrekeningen », « inkomensrekeningen », « sociale rekeningen », alsook de studie van de uitgaven voor gezondheidszorg, de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling, de economische pariteiten, enz. De toekomst blijkt dus reeds zwaar beladen te zijn ofschoon de huidige fase nog niet is gerealiseerd !

ENKELE VROEGER VERSCHENEN STUDIËN

- De Belgische input-outputrelaties 1959 (3 delen), algemene beschrijving van de berekeningsmethode, finale vraag tegen aankoop prijs en investeringen per bedrijfstak, technische coëfficiënten en de inverse matrix.

STATISTISCHE STUDIËN (1)

- N° 1 — Analyse van de vraag op grond der Belgische Gezinsbudgetenquêtes van 1948-1949 en 1956-1957.
- N° 2 — Groei van het nationaal inkomen van 1948 tot 1959 en vooruitzichten op deze basis voor de komende jaren.
— De gezinsuitgaven voor vaste brandstoffen, elektriciteit en stadsgas van 1948 tot 1959.
— De prijs- en inkomenselasticiteiten van de vraag der gezinnen naar steenkolen, gas en elektriciteit volgens de tijdreeksen 1948-1959 — Vooruitzichten inzake gezinsverbruik voor 1965.
- N° 3 — Enkele aspecten van de nauwkeurigheid van ramingen gebaseerd op gezinsbudgetenquêtes.
— Verdeling over provincies en taalstreken van de toegevoegde waarde per bedrijfstak en het totale binnenlandse produkt.
- N° 4 — De nationale rekeningen van België 1953-1962.
- N° 5 — Gezinsbudgetonderzoek 1961 — Beschrijving van de methode — Inkomen, consumptie en besparingen voor tien sociale groepen.
- N° 6 — De toegevoegde waarde per bedrijfstak en per werknemer in de verschillende provincies en taalstreken van 1955 tot 1959.
— Evolutie van de industriële concentratie, verschillen in rendement, de bezoldigingen, de toegevoegde waarde en de investeringen volgens de dimensie van de industriële inrichtingen.
- N° 7 — Gezinsbudgetonderzoek 1961 — Structuur van het gezinsbudget volgens gezinslasten en volgens taalstreken — Onderzoek naar het representatief karakter van het gezinsbudgetonderzoek.
- N° 8 — De nationale rekeningen van België 1953-1963 — Hoofdpijnen van de ontwikkeling.
- N° 9 — Gezinsbudgetonderzoek 1961 — Structuur van het budget volgens grootteklassen van de gemeenten en de bedrijfstak waarin het gezinshoofd tewerkgesteld is — Structuur van het budget voor gezinnen die spaarden enerzijds en die ontspaarden anderzijds.
- N° 10 — De herziening 1964 van de index van de industriële produktie.
— Produktie-indexcijfers van intermediaire-, consumptie- en investeringsgoederen.
— Ontbinding van tijdreeksen in hun componenten volgens diverse methoden — Toepassing op enkele Belgische reeksen.
- N° 11 — De nationale rekeningen van België 1953-1964 — Overzicht van de economische en sociale ontwikkeling.
- N° 12 — Economische groei van provincies en taalstreken 1955-1963.
- N° 13 — De nationale rekeningen van België 1953-1965.
- N° 14 — Huidige stand van de regionale statistiek.
— Exportgerichtheid van de verschillende provincies en taalstreken.
— Regionale verdeling van het nationaal inkomen in 1961.
— Economische groei van de provincies en taalstreken van 1962 tot 1964.
- N° 15 — Tewerkstelling en arbeidsvergoeding per industriële bedrijfstak in provincies en taalstreken van 1955 tot 1964.
- N° 16 — De nationale rekeningen van België 1953-1966.
- N° 17 — Typologie van de Belgische gemeenten naar graad van verstedelijking op 31 december 1961.
— Vergelijking der gezinsbudgetenquêtes gehouden bij arbeiders- en bediendengezinnen in 1961 en 1963.
- N° 18 — Verdeling over provincies en taalstreken van de toegevoegde waarde per bedrijfstak en van het totaal binnenlands produkt — jaren 1965 en 1966.
— Regionale indexcijfers van de industriële produktie (basis 1964 = 100).
— Hervorming van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen.
- N° 19 — De nationale rekeningen van België 1963-1967.
- N° 20 — De nationale rekeningen van België 1965-1968.
- N° 21 — De nationale rekeningen van België 1953-1969.
- N° 22 — Input-outputtabel van België voor 1965.
- N° 23 — Economische groei van de provincies en taalstreken van 1965 tot 1968.
— Exportgerichtheid van de verschillende provincies en taalstreken. — Jaren 1966 tot 1968.

(1) De nummers 1 tot en met 14 zijn verschenen onder de titel « Statistische en Econometrische Studiën ».